SINTEZA
Obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de hotărâre a Guvernului cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027-2030

Participantul la avizare, consultare publică, expertizare	Nr. crt.	Conținutul obiecției, propunerii, recomandării, concluziei	Argumentarea autorului proiectului
Avizare			
Cancelaria de Stat (nr. 21/1-113-8013 din 09.07.2026)	1.	În capitolul I „Introducere” pct. 10, se va revizui referința la Strategia de consolidare a relațiilor interetnice în Republica Moldova pentru anii 2017-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1464/2016, întrucât aceasta necesită a fi actualizată și corelată cu cadrul național de planificare strategică în vigoare, inclusiv în contextul demersurilor anterioare ale Cancelariei de Stat. Conform cadrului normativ în vigoare, un program de politici publice derivă dintr-un document strategic superior și contribuie la implementarea obiectivelor stabilite în acesta. Având în vedere că susținerea populației de etnie romă reprezintă un subdomeniu transversal, care vizează mai multe domenii de activitate gestionate de Guvern, este necesară identificarea clară a documentului strategic ierarhic superior care fundamentează viziunea, direcțiile de dezvoltare și obiectivele generale ale politicii în domeniu și asigură coerența intervențiilor planificate. În acest context, se va examina și identifica strategia-umbrelă care va constitui baza pentru elaborarea și implementarea politicilor în subdomeniul susținerii populației de etnie romă. Cu titlu de exemplu, poate fi examinată corelarea cu obiectivele și direcțiile prioritare stabilite în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, inclusiv Obiectivul general 4 „Ridicarea nivelului de cultură și dezvoltare personală”, în funcție de relevanța acestora pentru intervențiile propuse în Program.	**Se acceptă.** Capitolul I „Introducere”, pct.10 a fost ajustat conform recomandării.
	2.	La capitolul II „Analiza situației” se va completa analiza problemelor identificate cu prognozele privind evoluția acestora în cazul neintervenției Guvernului, pentru a evidenția consecințele menținerii situației actuale și necesitatea intervențiilor propuse.	**Se acceptă.** Capitolul II „Analiza situației” a fost completat cu un punct distinct, conform recomandării.
	3.	La capitolul IV. „Indicatori de monitorizare și impact” conform pct. 18 subpct. 5) din Regulament, urmează a fi prezentați indicatorii care permit evaluarea atingerii obiectivului general și a obiectivelor specifice, respectiv indicatorii de impact aferenți obiectivului	**Se acceptă.** Tabelul 3 Indicatori de monitorizare fost revizuit în

		general (care măsoară realizarea acestuia) și indicatorii de rezultat aferenți obiectivelor specifice (care reflectă schimbările produse la nivelul beneficiarilor, al comportamentului, al accesului la servicii sau al performanței sistemului ca urmare a implementării Programului). Totodată, se constată că pentru obiectivul general nu au fost formulați indicatori de impact. Prin urmare, se recomandă completarea Tabelului 3 Indicatori de monitorizare prin includerea obiectivului general și stabilirea indicatorilor de impact aferenți. Analiza indicatorilor propuși pentru obiectivele specifice relevă că o parte dintre aceștia au caracter de indicatori de produs, deoarece măsoară livrabilele Programului (numărul structurilor instituite, al persoanelor implicate sau al beneficiarilor unor acțiuni), și nu schimbările generate de implementarea acestuia. Indicatorii de produs urmează să fie reflectați în partea operațională a Programului, respectiv în Capitolul X „Planul de acțiuni", pentru monitorizarea implementării acțiunilor. O sursă de referință pentru stabilirea indicatorilor de impact și de rezultat o constituie Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030" (Legea nr. 315/2022) și Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă (Hotărârea Guvernului nr. 953/2022). Se recomandă ca, pentru fiecare indicator preluat sau adaptat din aceste documente, să fie indicată sursa, pentru a asigura trasabilitatea indicatorilor și integrarea acestora în sistemul de e-monitorizare. În contextul celor menționate, se recomandă revizuirea setului de indicatori astfel încât acesta să respecte logica de intervenție a Programului și să permită monitorizarea distinctă a impactului, a rezultatelor și a implementării acțiunilor. Având în vedere că obiectivul general vizează mai multe domenii de intervenție (incluziune socială, educație, ocupare, sănătate, participare civică și combaterea discriminării), se recomandă stabilirea a cel puțin trei indicatori de impact, care să reflecte principalele dimensiuni ale schimbării urmărite prin implementarea Programului, de exemplu: gradul de incluziune socială a persoanelor de etnie romă; rata de participare a persoanelor de etnie romă la educație și ocupare sau nivelul discriminării față de persoanele de etnie romă. În ceea ce privește obiectivele specifice, se recomandă revizuirea indicatorilor de produs și înlocuirea acestora cu indicatori de rezultat, după cum urmează: Obiectivul specific 1 – indicatorii referitori la numărul mecanismelor instituționale, al mediatorilor comunitari angajați și al reprezentanților populației de etnie romă implicați în mecanisme consultative au caracter de produs și se recomandă a fi substituiți cu indicatori care măsoară funcționalitatea mecanismelor instituționale și nivelul participării efective a comunității rome la procesele decizionale, precum ponderea autorităților publice locale care	corespundere cu recomandările înaintate.

		implementează planuri locale pentru incluziunea romilor sau nivelul participării reprezentanților comunității rome la procesele de elaborare și monitorizare a politicilor publice. Obiectivul specific 3 – indicatorul „Numărul persoanelor de etnie romă beneficiare ale serviciilor și măsurilor active de ocupare a forței de muncă” are caracter de produs și se recomandă înlocuirea acestuia cu un indicator de rezultat, precum rata de ocupare a persoanelor de etnie romă. Obiectivul specific 4 – indicatorul „Numărul persoanelor de etnie romă beneficiare ale serviciilor sociale și de sănătate dezvoltate prin Program” are caracter de produs și se recomandă înlocuirea acestuia cu indicatori care reflectă accesul efectiv al persoanelor de etnie romă la serviciile medicale și sociale, precum ponderea persoanelor de etnie romă care declară îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate și protecție socială. Obiectivul specific 6 – indicatorul „Numărul instituțiilor culturale și educaționale care promovează sistematic istoria, cultura și limba romani” are caracter de produs și se recomandă înlocuirea acestuia cu indicatori care măsoară participarea persoanelor de etnie romă la viața culturală și gradul de vizibilitate a culturii rome, precum gradul de vizibilitate și reprezentare a culturii rome în spațiul cultural și mediatic.	
	4.	În conformitate cu pct. 18 subpct. 6) din Regulament, PSPER 2030 urmează a fi completat cu un capitol distinct dedicat prezentării impactului, care va descrie efectele pe termen mediu generate de rezultatele implementării acestuia, modul în care acestea contribuie la atingerea indicatorilor de rezultat și de impact stabiliți în document și în strategia umbrelă, inclusiv prin prisma respectării principiului egalității de gen.	**Se acceptă.** În Program a fost inclus capitolul V Impact.
	5.	Conform pct.17 din Regulament, Programul este constituit din partea descriptivă și partea operațională (Planul de acțiuni). Prin urmare, Planul de acțiuni urmează a fi integrat în structura Programului ca Capitolul X „Planul de acțiuni pentru implementarea Programului”, și nu prezentat ca anexă. Totodată, se constată că în Planul de acțiuni coloana „Termene de realizare” nu este completată în conformitate cu denumirea acesteia. Pentru fiecare acțiune urmează a fi indicat expres termenul-limită de realizare, în formatul trimestru/an (de exemplu: Trim. I, 2027). În cazul acțiunilor cu caracter periodic sau permanent, se va specifica termenul-limită pentru raportarea anuală, iar indicatorii vor reflecta rezultatele preconizate pentru fiecare perioadă de raportare și termenul final de implementare. Se constată că unii indicatori de monitorizare din Planul de acțiuni nu sunt formulați suficient de clar pentru a facilita monitorizarea și raportarea progresului privind	**Se acceptă.** Planul de acțiuni a fost integrat în structura Programului. Pentru fiecare acțiune a fost indicat expres termenul-limită de realizare. Indicatorii de monitorizare din Planul de acțiuni au fost revizuiți în corespundere cu recomandările înaintate. Acțiunea 3.5 „Implementarea serviciilor de consiliere și

		implementarea acțiunilor. În cazul indicatorilor de produs care vizează elaborarea și aprobarea unor documente, instituirea unor mecanisme sau adoptarea unor reglementări (de exemplu: „Curriculum aprobat”, „Concept de program aprobat”, „Act normativ aprobat”, „Grup instituit”), se recomandă precizarea produsului concret și, după caz, a actului prin care acesta este aprobat sau instituit (hotărâre a Guvernului, ordin etc.), în vederea asigurării caracterului clar și măsurabil al indicatorilor. Cu privire la acțiunea 3.5 „Implementarea serviciilor de consiliere și ghidare în carieră și organizarea stagiilor plătite în serviciul public pentru tinerii romi (inclusiv fete)”, se consideră oportună revizuirea următorilor indicatori de monitorizare: „Legea nr. 123/2023 modificată”; „Hotărârea Guvernului nr. 532/2023 modificată”; „Minimum două locuri rezervate anual pentru tinerii de etnie romă în cadrul Programului de stagii plătite în serviciul public”. Propunerea de ajustare rezultă din faptul că Programul de stagii plătite în serviciul public este organizat în baza principiilor transparenței, egalității de șanse, competitivității și meritului. Astfel, criteriile de eligibilitate și participare sunt stabilite prin cadrul normativ aplicabil, criteriul de vârstă reprezentând una dintre condițiile de bază pentru participarea la program. Or, potrivit art. 2 din Legea nr. 123/2023, stagiarul este definit ca „persoană cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani care participă la un stagiu, în baza unui contract de stagiu, pentru realizarea scopului prevăzut la art. 1”. Prin urmare, cadrul normativ stabilește criterii generale și obiective de participare, bazate pe vârstă și îndeplinirea condițiilor prevăzute de lege, fără instituirea unor criterii de eligibilitate diferențiate în funcție de apartenența etnică, națională, rasială, religioasă sau alte caracteristici personale.	ghidare în carieră și organizarea stagiilor plătite în serviciul public pentru tinerii romi (inclusiv fete) a fost ajustată în corespundere cu recomandarea înaintată .
Cancelaria de Stat (nr. 21/1-69-8764 din 27.07.2026)	6.	Cu privire la acțiunea 3.5 „Implementarea serviciilor de consiliere și ghidare în carieră și organizarea stagiilor plătite în serviciul public pentru tinerii romi (inclusiv fete)”, se reiterează necesitatea excluderii indicatorului de monitorizare: „Minimum două locuri rezervate anual pentru tinerii de etnie romă în cadrul Programului de stagii plătite în serviciul public”. Programul de stagii plătite în serviciul public este destinat tuturor tinerilor care îndeplinesc criteriile de eligibilitate stabilite, iar singurul criteriu de selecție aplicabil este vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, indiferent de apartenența etnică, în conformitate cu pct. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 532/2023. Totodată, actul normativ stabilește expres că organizarea și desfășurarea stagiilor se bazează pe principiile competiției deschise, egalității de șanse și transparenței. În mod special, principiul egalității de șanse prevede asigurarea accesului la stagii pentru orice persoană care îndeplinește condițiile stabilite, fără nicio discriminare pe criterii de rasă, culoare, origine națională sau etnică, statut social, cetățenie, limbă, religie, sex, dizabilitate sau orice	**Se acceptă.** A fost exclus indicatorul „Minimum două locuri rezervate anual pentru tinerii de etnie romă în cadrul Programului de stagii plătite în serviciul public” din acțiunea 3.5.

		alt criteriu. Prin urmare, includerea unui indicator care face referire la apartenența etnică nu este justificată, deoarece ar contraveni principiului accesului egal prevăzut de cadrul normativ și nu reflectă modul în care este implementat Programul de stagii.	
Ministerul Finanțelor (nr.05-17/125/1151 din 01.07.2026)	7.	La Capitolul II „Analiza situației” În pct.33, se propune excluderea sintagmei „mediator educațional”, întrucât atribuțiile specifice acestei funcții pot fi exercitate de mediatorul comunitar, în conformitate cu Regulamentul privind organizarea activității mediatorului comunitar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 557/2013, care stabilește atribuțiile acestuia în domeniul facilitării accesului la educație, promovării colaborării dintre familie, comunitate și instituțiile de învățământ, precum și al sprijinirii incluziunii educaționale.	**Se acceptă.** Pct.33 a fost exclus din Program.
	8.	La Capitolul V „Costuri” Autorul proiectului urmează să clarifice în ce măsură costurile estimate sunt corelate cu Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) pentru anii 2027–2029, aflat în prezent în proces de elaborare, pentru a asigura coerența dintre obiectivele Programului și indicatorii de planificare bugetară. În Tabelul 4 „Costuri estimative pe obiective specifice și surse de finanțare, mii lei”, costurile estimate necesită a fi fundamentate prin analize și calcule justificative. Suplimentar, argumentarea autorului potrivit căreia „pentru acțiunile marcate cu valoarea „0,0” sau fără necesar suplimentar de finanțare, implementarea se va realiza în limitele atribuțiilor funcționale ale autorităților și instituțiilor responsabile, prin utilizarea resurselor administrative existente” necesită a fi revizuită și detaliată, întrucât Planul de acțiuni cuprinde un spectru larg de măsuri care, prin natura lor, urmează a fi realizate în limita mijloacelor bugetare aprobate autorităților responsabile, inclusiv acțiuni ce țin de modificarea cadrului normativ, care reprezintă atribuții curente ale acestora. Mai mult, nu sunt indicate subprogramele, ceea ce face dificilă evaluarea impactului financiar al măsurilor propuse. În acest sens, se propune revizuirea tabelului prin completarea acestuia cu o coloană nouă „Cod subprogram”, care să reflecte subprogramul aferent fiecărui obiectiv specific, în vederea verificării încadrării financiare și asigurării corelării obiectivelor cu Cadrul bugetar pe termen mediu 2027–2029. Prin urmare, se recomandă estimarea costurilor să fie prezentată în formatul Tabelului 5. Modelul recomandat de prezentare a costurilor în cadrul unui program din Ghidul cu privire la planificarea strategică. Totodată, subprogramul 8809 indicat în pct.89 nu se regăsește în Planul de acțiuni.	**Se acceptă.** În procesul de elaborare și avizare a proiectului Planului de acțiuni, autoritățile/instituțiile responsabile au fost implicate în examinarea acțiunilor, indicatorilor și costurilor estimate și s-au expus asupra acestora în limita domeniilor de competență. Cât privește necesitatea fundamentării costurilor estimative prin analize și calcule justificative, menționăm că toate costurile incluse au la bază calcule justificative, elaborate în conformitate cu metodologia de costificare aplicată în procesul de elaborare a documentelor, inclusiv abordările de estimare, elementele de cost și ipotezele utilizate la calcularea

			necesarului financiar, care au fost prezentate și discutate cu autoritățile și instituțiile responsabile în cadrul ședințelor de consultare a proiectului Programului și al Planului de acțiuni. Totodată, autoritățile/instituțiile responsabile au avut posibilitatea, în procesul de consultare și avizare, să examineze estimările aferente acțiunilor din domeniul lor de competență și să înainteze observații sau propuneri privind cuantumul și structura costurilor. Prin urmare, costurile reflectate în compartimentul „Costuri estimative pe obiective specifice și surse de finanțare” sunt fundamentate prin calcule justificative corespunzătoare, care pot fi prezentate suplimentar, după caz, ca material de suport la proiect. Textul a fost exclus din program. A fost revizuit indicatorul de monitorizare privind acordarea burselor studenților din învățământul profesional tehnic la acțiunea 2.3, fiind

			separat în învățământ profesional tehnic secundar și postsecundar. Astfel, subprogramul 8809 se regăsește în Planul de acțiuni.
	9.	La Capitolul VII „Autorități și instituții responsabile de implementarea Programului”, se consideră oportun, excluderea textului ,,Ministerul Finanțelor”, în contextul în care implementarea Programului cât și a Planului de acțiuni nu ține direct de competențele autorității. În cazul apariției subiectelor ce țin de competențele sale, Ministerului Finanțelor va fi disponibil să contribuie la soluționarea acestora.	**Se acceptă.**
	10.	La acțiunile 1.1 „Instituirea și asigurarea funcționalității Grupului de lucru interinstituțional privind monitorizarea implementării Programului” și 1.3 „Asigurarea activității Grupului Operațional pentru Romi pe lângă Agenția Relații Interetnice” nu este clar ce fel de costuri sunt estimate și incluse, întrucât activitatea membrilor grupurilor de lucru respective urmează a fi una neremunerată, în contextul neadmiterii utilizării ineficiente a banului public.	**Se acceptă**. Au fost excluse costurile, calculate inițial doar pentru organizarea ședințelor, colectarea și sistematizarea informațiilor, redactarea raportului anual și, după caz, consultarea externă sau publicarea raportului.
	11.	La acțiunea 1.7 „Instituirea Fondului public de susținere a romilor”, prin elaborarea și aprobarea unui act normativ în acest sens nu este relevantă, iar crearea Fondului, nu poate fi susținută, deoarece practica de instituire a fondurilor speciale contravine Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, conform căreia unul din principiile bugetare este cel al universalității bugetului, potrivit căruia, toate resursele și cheltuielile se includ in buget, fără stabilirea corelărilor/legăturilor între anumite tipuri de resurse și cheltuieli. Totodată, Legea nr.181/2014 nu prevede reglementări distincte privind fondurile speciale, deoarece crearea fondurilor speciale contravine obiectivelor reformei în domeniul managementului finanțelor publice, prin care se urmărește consolidarea disciplinei bugetar-fiscale generale, aplicarea uniformă a principiilor și regulilor bugetar-fiscale și eficientizarea utilizării resurselor bugetului public național.	**Se acceptă**. Acțiunea 1.7 din Planul de acțiuni a fost exclusă.
	12.	Au fost identificate unele neconcordanțe în cadrul proiectului Planului de acțiuni (la pct. 1.6 – Autoritatea / Instituția publică responsabilă și la pct. 1.11 – Termenul de realizare (trimestrul / anul)), care necesită a fi revizuite.	**Se acceptă**. Au fost operate ajustări în pct. 1.6 și 1.11 conform recomandării.
	13.	Suplimentar, în cadrul examinării acțiunilor și a costurilor planificate în Programul național	**Se acceptă.**

		de susținere a populației de etnie romă în anul 2027, prin intermediul Agenției Relații Interetnice, identificăm suma totală de cca 202,7 mii lei și Consiliul pentru Egalitate, suma de cca 631,2 mii lei, cheltuielile indicate din bugetul de stat, ca costuri acoperite pentru întreaga perioadă 2027-2030. Astfel, la evaluarea limitelor de cheltuieli prezentate autorităților publice vizate în cadrul CBTM 2027-2029, aferent realizării activităților în cadrul programelor respective identificăm următoarele: • la Agenția Relații Interetnice (ARI), suma 6 467,0 mii lei; • la Consiliul pentru Egalitate (CpE), suma 10 864,5 mii lei. Prin urmare, materialele prezentate de autoritățile publice la CBTM 2027–2029 nu cuprind asemenea acțiuni ale căror costuri sunt asigurate din bugetul de stat în perioada menționată. În acest mod, urmează a fi evaluat și confirmat de către autoritățile publice implicate în realizarea acțiunilor disponibilitatea resurselor financiare necesare la asigurarea acțiunilor enumerate (la pct. 1.3, 1.10, 1.11, 2.14, 4.11, precum și la pct. 5.1, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6, 5.7, 5.8, 5.11).	În avizul Agenției Relații Interetnice nu au fost înaintate obiecții. La Consiliul pentru egalitate, au fost operate modificări fiind înlocuite autoritățile/instituțiile responsabile conform avizului parvenit.
	14.	La acțiunea 1.8 „Elaborarea programului „Ambasadorul Tineretului Rom” se propune a fi revizuit codul subprogramului „8603”, întrucât Agenția Relații Interetnice, indicată în coloana „Autoritate/Instituție publică responsabilă”, nu dispune de alocații bugetare aferente acestui subprogram.	**Se acceptă**. A fost substituit cu subprogramul 2401.
	15.	Acțiunea 1.9 „Instituirea unui mecanism de finanțare a organizațiilor de tineret rome în cadrul Programului anual de granturi pentru organizațiile de tineret” se propune de reformulat, prin excluderea sintagmei „instituirea unui mecanism de finanțare”, întrucât în prezent există un astfel de mecanism pentru organizațiile de tineret, stabilit prin Regulamentul privind organizarea și desfășurarea concursurilor de proiecte pentru organizațiile de tineret, aprobat prin Ordinul Ministrului educației și cercetării nr.419/2023.	**Se acceptă.** Acțiunea 1.9 din Planul de acțiuni a fost revizuită conform recomandării.
	16.	Obiecția expusă la acțiunea 1.9 este valabilă și pentru acțiunea 1.10 „Revizuirea cadrului normativ prin finanțarea cercetării și inovării în vederea instituirii unui mecanism de susținere a proiectelor de cercetare privind populația de etnie romă și incluziunea acesteia”, reieșind din prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr.259/2004. Totodată, la indicatorul de monitorizare 2 se propune de exclus sintagma „mecanism de finanțare instituit”. În acest sens, este necesară indicarea expresă a actelor normative care urmează a fi modificate, pentru a asigura claritatea și transparența măsurilor propuse. Totodată, se impune precizarea dacă modificarea mecanismelor existente de finanțare va fi realizată în limita mijloacelor financiare aprobate autorităților responsabile sau va necesita alocarea unor resurse financiare suplimentare din bugetul de stat. De asemenea, se consideră necesară justificarea oportunității modificărilor propuse și argumentarea necesității instituirii unor	**Se acceptă.** Acțiunea se menține, urmând a fi corelată cu prevederile Codului cu privire la știință și inovare nr. 259/2004 și cu mecanismele existente de finanțare a cercetării. Indicatorul privind „mecanismul de finanțare instituit” a fost exclus.

		mecanisme distincte de finanțare, inclusiv prin prisma observațiilor formulate la acțiunea 1.7.	
	17.	La acțiunea 2.1 „Asigurarea alimentației gratuite pentru copiii de etnie romă din instituțiile de educație timpurie prin modificarea Hotărârii Guvernului nr. 80/2025", indicatorul de monitorizare 2 se va reformula, dat fiind faptul că prevederile pct.11 din Hotărârea Guvernului nr.80/2025 cu privire la alimentarea copiilor și elevilor din instituțiile publice de învățământ general și profesional tehnic secundar și abrogarea unor hotărâri ale Guvernului se aplică tuturor copiilor, fără a institui criterii de acordare bazate pe apartenența etnică sau statutul social.	**Se acceptă parțial.** Acțiunea nr. 2.1 a fost reformulată în contextul asigurării alimentării copiilor din instituțiile de educație timpurie.
	18.	La acțiunea 2.3 „Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 818/2023 prin stabilirea prevederilor privind acordarea burselor de merit pentru elevii din treapta gimnazială și revizuirea valorii bursei de merit pentru studenții din învățământul superior", indicatorul de monitorizare 2 prevede, la subprogramul 8804, cheltuieli neacoperite în sumă de 4 050 mii lei pentru anii 2029, care nu se regăsesc în propunerile prezentate de Ministerul Educației și Cercetării la etapa elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2027–2029. Totodată, potrivit pct. 4.2 din Nota de fundamentare, costurile neacoperite urmează a fi examinate în procesul de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu și/sau identificate prin mobilizarea surselor externe, a parteneriatelor de asistență tehnică și financiară, precum și a altor surse permise de legislație. Cu toate acestea, în coloanele 14–15 „Autoritatea/Instituția publică responsabilă" și „Parteneri de cooperare" din Planul de acțiuni este indicat exclusiv Ministerul Educației și Cercetării, fără a fi identificați parteneri externi sau alte surse de finanțare, ceea ce denotă că implementarea măsurii este preconizată a fi finanțată din bugetul de stat. În aceste condiții, se solicită revizuirea estimărilor financiare și identificarea surselor de finanțare necesare pentru implementarea măsurii propuse.	**Se acceptă.** Finanțarea se va executa în cadrul procesului bugetar, inclusiv prin prioritizarea/ redistribuirea alocațiilor aprobate, includerea necesarului în proiectele bugetelor anuale și, după caz, prin propunerea de alocații suplimentare în cadrul modificării Legii bugetului de stat. Totodată, cheltuielile fiind recurente, vor fi preluate în următorul ciclu CBTM și în proiectele bugetelor anuale.
	19.	Obiecția expusă la acțiunea 2.3 este valabilă și pentru acțiunea 2.8 „Implementarea programului „Școală după școală" pentru elevii de etnie romă", care la indicatorul de monitorizare 3 prevede, la subprogramul 8814, cheltuieli finanțate din bugetul de stat în sumă de 1 913,0 mii lei pentru anii 2028–2029.	**Se acceptă.** Costurile au fost identificate ca surse externe.
	20.	Acțiunea 2.5 „Implementarea Programului de educație accelerată pentru copiii din familii vulnerabile, inclusiv copiii de etnie romă și copiii refugiați" se propune a fi revizuită, întrucât Planul de acțiuni este elaborat pentru implementarea Programului de susținere a populației de etnie romă, iar formularea actuală face referire la „copii refugiați", fără a fi clar dacă aceasta vizează copiii refugiați de etnie romă sau o altă categorie de beneficiari.	**Se acceptă.** A fost operate ajustările conform recomandării.

	21.	La acțiunea 2.10 „Elaborarea Programului de alfabetizare pentru adulți”, care prevede instruirea a 5 formatori, urmează de revizuit subprogramul 8813, întrucât instruirea formatorilor se realizează în cadrul subprogramului 8812.	**Se acceptă.**
	22.	Acțiunea 2.11 „Instituirea funcției de mediator educațional pentru a facilita incluziunea educațională a copiilor” urmează de exclus în contextul obiecției expuse la pct.33 din proiectul Programului.	**Se acceptă.** Acțiunea 2.11 a fost exclusă, fiind substituită cu altă acțiune „*Dezvoltarea serviciilor de mediere educațională pentru asigurarea accesului, participării și menținerii în sistemul de învățământ a copiilor și tinerilor de etnie romă.”*
	23.	Cu privire la acțiunile 4.13, 4.14 și 4.15, referitoare la crearea și dezvoltarea centrelor de zi pentru copiii și persoanele vârstnice de etnie romă, cu un cost estimat de circa 13,1 mil. lei din bugetul de stat, în limita mijloacelor prevăzute Ministerului Muncii și Protecției Sociale, se consideră necesară expunerea poziției autorității responsabile de implementare. Acțiunile propuse vizează domeniul protecției și asistenței sociale, și anume crearea unui Serviciu social „Centrul de zi pentru copii” în orașul Otaci; dezvoltarea Serviciului social de sprijin alimentar în cel puțin 3 localități dens populate de romi; crearea și dezvoltarea centrelor de zi pentru persoane vârstnice în cel puțin 2 localități dens populate de romi, pentru care sunt indicate costuri din bugetul de stat (pentru anii 2027–2029). Totodată, în materialele prezentate pentru Cadrul bugetar pe termen mediu 2027–2029 de către Ministerul Muncii și Protecției Sociale nu se regăsesc asemenea acțiuni/ prevederi cu costuri aferente din bugetul de stat pentru implementarea acestora în perioada menționată. În acest context, includerea acestor acțiuni în Plan, cu indicarea finanțării din bugetul de stat, poate genera riscul asumării unor angajamente bugetare neacoperite, în lipsa reflectării acestora în documentele de planificare bugetară pe termen mediu. Prin urmare, se consideră necesar consultarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, în calitate de autoritate responsabilă de politică în domeniul protecției sociale, pentru a confirma oportunitatea menținerii/corelarea acțiunilor ce se referă la programul 90 „Protecție socială” în Plan; existența sau lipsa resurselor financiare planificate în Cadrul bugetar pe termen mediu 2027–2029; sursa reală de finanțare a costurilor indicate.	**Se ia act.** Pentru acțiunile 4.13 și 4.14, în conformitate cu propunerile formulate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale în avizul prezentat, autoritatea responsabilă de implementare a fost substituită cu autoritățile administrației publice locale. În ceea ce privește acțiunea 4.15, Ministerul Muncii și Protecției Sociale nu a formulat obiecții sau propuneri de modificare.

	24.	La acțiunea 5.10 „Monitorizarea și combaterea discursului de ură și a manifestărilor de antițigănism în mass-media” se propune de substituit subprogramul 8504 cu subprogramul 8509.	**Se acceptă.**
	25.	Acțiunea 5.11 necesită revizuire, întrucât Consiliul pentru egalitate, indicat în coloana „Autoritate/Instituție publică responsabilă”, nu dispune de alocații bugetare aferente subprogramului 8812.	**Se acceptă.** În calitate de autoritate/instituție publică responsabilă a fost desemnat Ministerul Educației și Cercetării, iar Consiliul pentru Egalitate a fost indicat în calitate de partener de cooperare.
	26.	La acțiunea 6.6 „Organizarea activităților dedicate promovării dialogului intercultural în contextul Zilei Internaționale a Romilor” se solicită de revizuit costurile aferente subprogramului 8502, având în vedere că în bugetul Ministerului Culturii nu sunt prevăzute alocații pentru realizarea acțiunii respective și nici nu au fost înaintate propuneri la etapa de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu 2027–2029.	**Se acceptă.**
	27.	Acțiunea 6.11 „Dezvoltarea și promovarea conținutului media online/tv privind istoria, cultura și provocările sociale curente ale romilor, în limba română și rusă” urmează de revizuit, întrucât I.P. Compania „Teleradio-Moldova” nu dispune de alocații bugetare aferente subprogramului 8504, acestea fiind reflectate la subprogramul 8505. În același timp, Ministerul Culturii gestionează Fondul mass-mediei pe subprogramul 8504. În aceste condiții, se impune clarificarea atât a codului subprogramului, cât și a autorității publice responsabile pentru implementarea acțiunii	**Se acceptă.** A fost modificat subprogramul 8505.
	28.	Totodată, se propune revizuirea acțiunilor prevăzute în Plan, care instituie măsuri destinate exclusiv populației de etnie romă, întrucât acestea generează un tratament diferențiat și discriminatoriu față de alte categorii de beneficiari aflate în situații comparabile.	**Se ia act.** Acțiunile prevăzute în Plan sunt măsuri specifice de incluziune destinate reducerii inegalităților și promovării egalității de șanse pentru populația de etnie romă. Acestea constituie măsuri speciale, fundamentate pe vulnerabilitățile și barierele specifice cu care se confruntă

			această comunitate, și nu reprezintă un tratament discriminatoriu față de alte categorii de beneficiari.
	29.	Din denumirea coloanei 8 „Cod program/subprogram bugetar; sursa de finanțare” a Planului, de exclus textul „sursa de finanțare” deoarece aceasta este indicată în coloanele 5, 6 și 7.	**Se acceptă.** Au fost operate ajustările conform recomandării.
	24.	În coloana 13 „Termene de realizare (trimestru/an)”, de verificat și corectat termenul de realizare pe ani în corespundere cu costurile repartizate.	**Se acceptă.**
	25.	De asemenea, Planul de acțiuni urmează a fi completat cu rânduri totalizatoare, care să reflecte totalul costurilor pe obiectiv general și specific, în corelare cu datele financiare prezentate în Capitolul V „Costuri”, în vederea asigurării unei prezentări clare, coerente și verificabile a costurilor Programului.	**Se acceptă.**
	26.	La Nota de fundamentare Conform informației reflectate în Compartimentul 4.2 Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative, implementarea Programului necesită resurse financiare totale în valoare de 78.432,1 mii lei pentru perioada 2027–2030. Din această sumă, 53.713,5 mii lei (68,5%) urmează să fie acoperite din bugetul de stat, 13.758,6 mii lei (17,5%) din asistență externă, iar 10.960,0 mii lei (14,0%) reprezintă costuri neacoperite, pentru care vor fi necesare surse suplimentare de finanțare. Impactul asupra bugetului de stat este unul semnificativ, având în vedere că finanțarea din bugetul de stat reprezintă peste două treimi din costul total al Programului. Mai mult, se constată că, pentru unele acțiuni finanțate din surse externe, nu sunt identificați partenerii de dezvoltare și nici nu sunt prezentate angajamente sau acorduri care să confirme disponibilitatea acestor resurse. În lipsa acestor informații, caracterul realist al finanțării propuse nu poate fi evaluat. Totodată, se atrage atenția că atragerea asistenței externe, în funcție de natura acesteia (împrumuturi sau granturi), poate avea implicații asupra indicatorilor bugetari. În special, finanțarea externă rambursabilă presupune majorarea necesarului de finanțare al bugetului și poate influența nivelul deficitului bugetar și al datoriei publice, aspecte care necesită o evaluare și o fundamentare corespunzătoare. Totodată, existența unor costuri neacoperite în valoare de 10.960,0 mii lei, reprezintă un risc pentru implementarea integrală a Programului. În acest sens, va fi necesară identificarea unor surse suplimentare de finanțare, inclusiv prin realocarea resurselor existente sau reestimarea surselor de finanțarea în limita alocațiilor existente în cadrul bugetului	**Se acceptă.** În urma modificărilor operate în Planul de acțiuni costurile au fost revăzute. S-a luat act de informațiile și precizările comunicate prin avizele parvenite. Proiectul Planului de acțiuni a fost completat și actualizat corespunzător cu datele disponibile privind partenerii de dezvoltare și sursele externe de finanțare anunțate de autoritățile/ instituțiile responsabile. Totodată, pentru acțiunile în privința cărora, la etapa actuală, nu există angajamente sau acorduri ferme de finanțare externă, sursele respective urmează a fi tratate ca surse

		autorităților și instituțiilor responsabile.	potențiale, iar autoritățile/instituțiile responsabile vor întreprinde măsurile necesare pentru identificarea și atragerea resurselor externe pe parcursul implementării Planului. Observația a fost luată în considerare. Menționăm că, în urma examinării avizelor și propunerilor parvenite de la autoritățile și instituțiile responsabile, au fost revizuite atât costurile estimate pentru unele acțiuni, cât și sursele de finanțare aferente acestora. În consecință, valoarea totală a costurilor neacoperite a fost redusă la 0,0 lei Pentru acțiunile pentru care persistă un necesar financiar neacoperit, autoritățile și instituțiile responsabile urmează să întreprindă măsuri pentru identificarea surselor de finanțare, inclusiv prin prioritizarea și, după caz, realocarea resurselor disponibile, precum și prin includerea necesarului financiar în procesul de planificare bugetară, în limitele și condițiile cadrului bugetar aplicabil.
	27.	La Compartimentul 6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ, textul	**Se acceptă.**

		,,Legea nr.386/2020” de substituit cu textul ,,Hotărârea Guvernului nr.386/2020”.	
Ministerul Justiției (nr. 04/1-8704 din 31.07.2026)	28.	Cu referire la clauza de adoptare a proiectului hotărârii, se remarcă faptul că Hotărârea Guvernului nr. 818/2025 privind modificarea Hotărârii Guvernului nr. 306/2025 de aprobare a Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025–2029 a fost invocată drept temei juridic al acestui proiect. În acest sens, relevăm că o hotărâre a Guvernului nu poate constitui, prin ea însăși, temei juridic pentru adoptarea unei alte hotărâri a Guvernului. Referirea la Programul național de aderare și la acțiunea normativă pe care proiectul urmărește să o realizeze reprezintă justificarea oportunității și necesității elaborării proiectului, urmând a fi reflectată în Nota de fundamentare, iar nu în clauza de adoptare. Totodată, în vederea asigurării unui temei juridic corespunzător, se va examina oportunitatea invocării prevederilor art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern, potrivit cărora, în realizarea funcțiilor sale, Guvernul aprobă documente de politici și acte normative, dispoziții care corespund obiectului de reglementare al proiectului.	**Se acceptă.** A fost revizuită clauza de adoptare a proiectului hotărârii conform recomandării.
	29.	În ceea ce privește Planul de acțiuni aferent Programului, cu referire la obiectivul specific nr. 5 „Consolidarea mecanismelor de prevenire și combatere a discriminării, discursului de ură și antițigănismului și promovarea coeziunii sociale, astfel încât până în anul 2030 nivelul distanței sociale față de persoanele de etnie romă să se reducă de la 2,7 la 2,3”, se susține includerea persoanelor private de libertate printre grupurile-țintă ale Programului, prin acțiunea prevăzută la pct. 5.2 privind organizarea și desfășurarea, în instituțiile penitenciare, a activităților de informare și sensibilizare destinate persoanelor aflate în detenție, în vederea promovării incluziunii sociale, respectării diversității etnice și prevenirii stereotipurilor, prejudecăților, discriminării și a formelor de intoleranță manifestate față de persoanele de etnie romă. Măsurile propuse sunt susceptibile să contribuie la respectarea drepturilor persoanelor private de libertate, prevenirea discriminării și sprijinirea reintegrării sociale a acestora, în spiritul principiilor egalității și nediscriminării.	**Se ia act.** Acțiunea 5.2 din Planul de acțiuni stabilește măsuri destinate persoanelor aflate în detenție, în vederea promovării incluziunii sociale, respectării diversității etnice și prevenirii stereotipurilor, prejudecăților, discriminării și antițigănismului.
	30.	Cu privire la acțiunea nr. 5.5 „Consolidarea competențelor reprezentanților din sistemul judiciar privind investigarea și examinarea infracțiunilor motivate de ură”, se constată că Ministerul Justiției este indicat în calitate de partener de cooperare. În acest sens, activitățile privind investigarea infracțiunilor sunt specifice organelor de urmărire penală, iar examinarea cauzelor penale ține de competența instanțelor judecătorești. Totodată, potrivit art. 2 alin. (1) din Legea nr. 152/2006 privind Institutul Național al Justiției, Institutul este instituția publică responsabilă de realizarea formării inițiale a candidaților la funcțiile de judecător și de procuror, precum și de formarea continuă a judecătorilor în funcție, procurorilor și altor categorii de personal din sectorul justiției. Totodată, conform art. 4 alin.	**Se acceptă.** La acțiunea nr. 5.5 a fost exclus Ministerul Justiției din categoria partenerilor de cooperare.

		(1) lit. b) și c) din aceeași lege, organizarea și desfășurarea formării continue a acestor categorii de persoane constituie atribuții de bază ale Institutului. Prin urmare, desemnarea Ministerului Justiției în calitate de partener de cooperare pentru realizarea acțiunii menționate nu corespunde competențelor legale stabilite prin Legea nr. 152/2006, motiv pentru care poziția respectivă urmează a fi revizuită prin excluderea Ministerului Justiției din categoria partenerilor de cooperare.	
Ministerul Sănătății (nr. 10/2768 din 31.07.2026 2026)	31.	La pct. 14 se recomandă excluderea referințelor la obiectivele Strategiei naționale de sănătate „Sănătate 2030", aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 387/2023, privind guvernanța și leadershipul, personalul medical motivat și bine pregătit, digitalizarea sistemului de sănătate și sustenabilitatea financiară, întrucât acestea vizează dezvoltarea sistemului de sănătate în ansamblu și depășesc domeniul de intervenție al Programului.	**Se acceptă.** A fost exclus pct. 14.
	32.	Pct. 50, va avea următorul cuprins: „50. Accesul echitabil la servicii medicale pentru populația de etnie romă a înregistrat progrese în ultimii ani prin implementarea activităților de informare, prevenție și facilitare a accesului la servicii medicale. Totodată, persistă unele bariere de ordin informațional, economic și teritorial, care necesită consolidarea intervențiilor orientate spre reducerea inegalităților în sănătate și îmbunătățirea monitorizării rezultatelor."	**Se acceptă.** Pct. 50 a fost revizuit conform recomandării.
	33.	Pct. 51, la final se completează cu textul cu următorul cuprins: „În perioada următoare este necesară dezvoltarea unor mecanisme de evaluare a rezultatelor activităților de informare, inclusiv privind nivelul de accesare a serviciilor medicale și schimbarea comportamentelor privind prevenția."	**Se acceptă.** Pct. 51 a fost completat conform recomandării.
	34.	Pct. 55, va avea următorul cuprins: „55. Campaniile de informare și materialele educaționale elaborate reprezintă instrumente importante pentru facilitarea accesului populației de etnie romă la servicii medicale și pentru promovarea comportamentelor favorabile sănătății. Totodată, este necesară consolidarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a eficienței comunicării, inclusiv a gradului de informare, înțelegere și utilizare a informațiilor transmise, precum și a impactului acestora asupra accesului efectiv la servicii medicale."	**Se acceptă.** Pct. 55 a fost revizuit conform recomandării.
	35.	Pct. 57, la final se completează cu textul cu următorul cuprins: „Extinderea și standardizarea raportării acestor intervenții vor contribui la o mai bună planificare a serviciilor medicale orientate către comunitățile vulnerabile."	**Se acceptă.** Pct. 57 a fost completat conform recomandării.
	36.	La pct. 58, textul „subimunizarea copiilor romi nu este determinată de atitudini antivaccinare" se va substitui cu textul: „subimunizarea copiilor din comunitățile rome este determinată de un cumul de factori sistemici și sociali, printre care bariere informaționale, acces limitat la servicii, mobilitatea familiilor și nivelul de încredere în instituțiile	**Se acceptă.** Pct. 58 a fost ajustat conform recomandării.

		medicale.”	
	37.	La pct. 59, textul: „Domeniul sănătății înregistrează progrese limitate și inegale, cu accent preponderent pe activități de proces, în detrimentul rezultatelor măsurabile” se va substitui cu textul: „Domeniul sănătății a înregistrat progrese prin realizarea activităților de informare, prevenire și consolidare a capacităților profesionale. Totodată, persistă necesitatea orientării intervențiilor către rezultate măsurabile, dezvoltării mecanismelor de monitorizare și îmbunătățirii disponibilității datelor relevante pentru evaluarea accesului populației de etnie romă la servicii medicale.”	**Se acceptă.** Pct. 59 a fost ajustat conform recomandării.
	38.	La pct. 82, partea referitoare la domeniul sănătății se va completa cu următorul text: „În domeniul sănătății, accesul persoanelor de etnie romă la servicii medicale poate fi influențat de bariere economice, informaționale și teritoriale. În același timp, intervențiile realizate în domeniul promovării sănătății, prevenirii bolilor, imunizării și informării populației contribuie la reducerea vulnerabilităților existente. Pentru perioada următoare este necesară consolidarea mecanismelor comunitare de informare, orientare și facilitare a accesului la servicii medicale, inclusiv prin implicarea mediatorilor comunitari.”	**Se acceptă.** Pct. 82 a fost completat conform recomandării.
	39.	La pct. 83, în denumirea obiectivului general, după cuvintele „servicii sociale și de sănătate” se va completa cu textul: „inclusiv servicii de prevenire, promovare a sănătății și depistare precoce a bolilor”.	**Nu se acceptă.** Obiectivul general are un caracter strategic și nu necesită enumerarea expresă a tuturor componentelor serviciilor de sănătate. Aspectele privind prevenirea, promovarea sănătății și depistarea precoce a bolilor sunt acoperite de noțiunea generală de „servicii de sănătate” și sunt dezvoltate la nivelul acțiunilor din Plan
	40.	La pct. 84, în denumirea obiectivului specific 4, după cuvintele „servicii de sănătate și servicii sociale de calitate” se va completa cu textul: „prin dezvoltarea serviciilor comunitare, promovarea sănătății, prevenirea bolilor și consolidarea mecanismelor de protecție și intervenție”.	**Nu se acceptă.** Completările propuse sunt deja subsumate noțiunii de servicii de sănătate și direcțiilor de intervenție prevăzute în obiectiv, motiv pentru care modificarea nu se justifică. Obiectivele specifice sunt

			formulate la nivel strategic, iar detalierea domeniilor de intervenție (promovarea sănătății, prevenirea bolilor etc.) se realizează la nivelul acțiunilor și indicatorilor din Planul de acțiuni.
	41.	Totodată, se recomandă excluderea din obiectivul specific 4 a sintagmei „indiferent de statutul legal", deoarece aceasta poate genera interpretări contrare cadrului normativ în domeniul ocrotirii sănătății și asigurării obligatorii de asistență medicală. În acest context, se constată că obiectivul specific 4 și acțiunile aferente urmăresc îmbunătățirea accesului persoanelor de etnie romă la servicii de sănătate și servicii sociale prin dezvoltarea serviciilor comunitare, consolidarea mecanismelor de prevenire, protecție și intervenție, precum și sporirea capacității instituțiilor de a răspunde necesităților persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate. În susținerea acestei observații se invocă următoarele prevederi legale: art. 17 alin. (1) din Legea nr. 411/1995 ocrotirii sănătății, care garantează dreptul la ocrotirea sănătății fără discriminare; Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală, care consacră principiile unicității, egalității, solidarității, obligativității și contributivității; Programul unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 874/2024; Ordinul comun MS/CNAM nr. 1089/288A/2024, care stabilește categoriile de servicii medicale acordate persoanelor neasigurate. Prin urmare, se recomandă reformularea obiectivului specific 4, astfel încât acesta să reflecte principiile generale ale sistemului de sănătate și să evite instituirea unor categorii distincte de beneficiari în funcție de criterii etnice sau de statut juridic.	**Se acceptă.** A fost exclusă din obiectivul 4 sintagma „indiferent de statutul legal" conform recomandării.
	42.	La acțiunea 4.4, indicatorul de monitorizare va avea următorul cuprins: „Cel puțin 400 de persoane din comunitățile de romi beneficiază de activități de screening pentru bolile netransmisibile prioritare, conform criteriilor și protocoalelor aprobate."	**Se acceptă.** A fost revizuită acțiunea 4.4 conform recomandării.
	43.	Acțiunea 4.5 necesită revizuire, întrucât instituirea unor servicii medicale mobile destinate exclusiv persoanelor de etnie romă nu este compatibilă cu principiile de organizare și funcționare a sistemului asigurării obligatorii de asistență medicală. Totodată, elaborarea și implementarea unui asemenea mecanism presupun existența unui cadru normativ și a resurselor financiare corespunzătoare, care nu sunt fundamentate în proiect.	**Se acceptă.** A fost revizuită acțiunea 4.5 conform recomandării.

		În acest sens, se recomandă reformularea acțiunii astfel: „Organizarea, în cadrul programelor și al serviciilor medicale existente, a activităților mobile de promovare a sănătății, screening și depistare precoce a bolilor în localitățile cu acces redus la servicii medicale, inclusiv pentru persoanele de etnie romă și alte grupuri vulnerabile, în conformitate cu criteriile și protocoalele aprobate.”	
	44.	Se propune completarea Planului de acțiuni cu o acțiune privind realizarea periodică a studiilor sociologice, cu colectarea datelor dezagregate pe sexe și grupe de vârstă, în vederea evaluării nivelului de acces al populației de etnie romă la servicii medicale și identificării barierelor existente. Se recomandă ca realizarea acestor studii să fie asigurată prin atragerea resurselor financiare externe, în colaborare cu Agenția Relații Interetnice și partenerii de dezvoltare	**Se acceptă.** A fost inclusă o acțiune privind realizarea unui studiu sociologic privind nivelul de acces al persoanelor de etnie romă la servicii medicale.
	45.	La Nota de fundamentare, Pct. 5.2 va avea următorul cuprins: „Programul contribuie la realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în procesul de aderare la Uniunea Europeană și este aliniat obiectivelor Cadrului strategic al UE pentru egalitate, incluziune și participare a romilor 2020–2030, promovând accesul egal la servicii publice de calitate, reducerea inegalităților, consolidarea incluziunii sociale și îmbunătățirea accesului la servicii de sănătate.”	**Se acceptă.** Pct.5.2 din Nota de fundamentare a fost revizuit conform recomandării.
	46.	La pct. 6 se recomandă completarea listei instituțiilor participante la consultări cu referire la implicarea autorităților competente din domeniul sănătății, după caz, cu următorul text: „În procesul de elaborare și consultare a proiectului Programului au participat reprezentanți ai autorităților publice centrale competente, inclusiv ai autorităților din domeniul sănătății, precum și reprezentanți ai organizațiilor societății civile și ai partenerilor de dezvoltare.”	**Se acceptă parțial.** Pct. 6 din Nota de fundamentare a fost completat cu textul: „În procesul de elaborare și consultare a proiectului Programului au participat reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, precum și reprezentanți ai organizațiilor societății civile și ai partenerilor de dezvoltare”.
	47.	Pct. 8 se va completa cu următorul text: „Proiectul asigură continuitatea politicilor publice în domeniu și nu necesită modificarea altor acte normative. Implementarea măsurilor aferente domeniilor sectoriale, inclusiv sănătății, se va realiza în conformitate cu cadrul normativ existent și atribuțiile funcționale ale autorităților responsabile.”	**Se acceptă.** Pct. 8 din Nota de fundamentare a fost revizuit conform recomandării.
	48.	La pct. 9, după cuvintele „raportarea indicatorilor de progres.”, se completează cu textul:	**Nu se acceptă.**

		„În domeniul sănătății, implementarea acțiunilor va fi realizată de Ministerul Sănătății și instituțiile competente din subordine, în colaborare cu autoritățile administrației publice locale, mediatorii comunitari, organizațiile societății civile și partenerii de dezvoltare. Activitățile vor viza promovarea sănătății, prevenirea bolilor, informarea populației și facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la servicii medicale.	Informațiile propuse exced obiectul și conținutul Notei de fundamentare, fiind specifice etapei de implementare a Programului. Aceste aspecte sunt reglementate în conținutul Programului și al Planului de acțiuni și nu necesită reiterare în Nota de fundamentare.
Ministerul Muncii și Protecției Sociale (nr. 02/4103 din 28.07.2026)	49.	La pct. 39, se propune excluderea alineatului: „...Totodată, această structură de gen indică necesitatea dezvoltării unor intervenții mai bine adaptate nevoilor specifice ale femeilor rome, inclusiv măsuri și programe de formare profesională orientate spre domenii cu potențial de angajare. ... Creșterea ponderii acestora în totalul șomerilor sugerează că dificultățile de integrare profesională continuă să afecteze comunitatea romă într-o măsură mai mare decât populația majoritară.” Concluziile formulate nu rezultă din datele administrative prezentate de ANOFM și necesită o analiză intersectorială.	**Se acceptă.** Pct. 39 din Program a fost revizuit conform recomandării.
	50.	Capitolul II. Analiza situației Secțiunea „Ocuparea forței de muncă și incluziunea economică” La pct. 45, se propune reformularea textului: „Majoritatea beneficiarilor utilizează servicii de informare, ghidare în carieră și intermediere a muncii, însă numărul redus al persoanelor plasate în câmpul muncii indică necesitatea consolidării programelor de formare profesională, recalificare și dezvoltare a competențelor adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii.” sau expunerea acestuia în următoarea redacție: „Majoritatea șomerilor de etnie romă beneficiază de servicii de informare, ghidare în carieră și intermediere a muncii, iar participarea acestora la măsurile active e ocupare a forței de muncă, precum formarea profesională prin cursuri, stagiile profesionale, instruirea la locul de muncă și inițierea inițierii unei afaceri, rămâne redusă. Această situație este determinată, în principal, de nivelul scăzut de educație al unei părți semnificative a persoanelor din acest grup, întrucât nivelul de educație reprezintă unul dintre criteriile centrale de eligibilitate pentru accesarea acestor măsuri.”.	**Se acceptă.** Pct.45 a fost expus în redacția propusă.
	51.	Capitolul III. Obiective generale și specifice ale Programului La denumirea capitolului se propune redenumirea capitolului în: „Obiectivul general și obiectivele specifice ale Programului”, întrucât Programul conține un singur obiectiv general și mai multe obiective specifice, asigurând-se astfel concordanța dintre denumirea capitolului și conținutul acestuia.	**Se acceptă.** S-a ținut cont de redenumirea capitolului III conform recomandării.

	52.	La Obiectivul specific nr. 3 Obiectivul specific este formulat astfel: „Creșterea ocupării și a independenței economice a persoanelor de etnie romă prin măsuri integrate de informare, orientare profesională, formare, antreprenoriat și facilitarea accesului pe piața muncii, astfel încât până în anul 2030 rata de ocupare a acestora să atingă cel puțin 10%.”. Totodată, în Capitolul IV, tabelul nr.3, indicatorul de monitorizare aferent aceluiași obiectiv este formulat ca: „rata persoanelor de etnie romă angajate prin intermediul serviciului public de ocupare a forței de muncă”, fiind stabilită valoarea- țintă „creștere cu minimum 10%”. Se constată lipsa de corelare dintre formularea obiectivului specific și indicatorul de monitorizare aferent. Utilizarea unor indicatori diferiți și a unor modalități distincte de exprimare a valorilor-țintă poate genera dificultăți în monitorizarea și evaluarea implementării Programului, precum și în aprecierea gradului de realizare a obiectivelor asumate. În aceste condiții, se recomandă revizuirea și corelarea obiectivelor și indicatorilor de monitorizare, prin utilizarea acelorași indicatori și a acelorași valori-țintă, astfel încât implementarea Programului să poată fi evaluată în mod obiectiv și unitar.	**Se acceptă.** A fost revizuit tabelul 3 prin corelarea obiectivelor și indicatorilor de monitorizare.
	53.	Obiectivul specific nr. 2 Acțiunea nr. 2.15 - se propune excluderea acțiunii. În primul rând, abandonul școlar este un fenomen multidimensional, generat de un cumul de factori economici, sociali, educaționali și structurali – sărăcie, acces limitat la transport, lipsa rechizitelor, dizabilitate, segregare școlară, violență, migrație, nivel redus de educație al părinților, discriminare – și nu de o simplă lipsă de voință a familiei. Condiționarea prestațiilor sociale nu acționează asupra acestor cauze reale și, prin urmare, nu poate constitui o măsură eficientă de prevenire sau de reducere a abandonului școlar; dimpotrivă, riscă să sancționeze tocmai copiii cei mai vulnerabili, lipsindu-i de un sprijin financiar esențial, fără a le îmbunătăți accesul efectiv la educație. În al doilea rând, instituirea unui asemenea mecanism intră în contradicție cu principiul interesului superior al copilului, așa cum este consacrat de articolul 3 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului. Prestația socială este un drept al copilului, nu un privilegiu care poate fi retras în funcție de conduita părinților. Condiționarea acesteia transformă un drept legal într-un instrument punitiv, iar consecințele negative se răsfrâng direct asupra copilului, care nu are niciun control asupra deciziilor părinților și nici asupra barierelor structurale – sărăcia, lipsa transportului, segregarea școlară – care îi îngreunează frecventarea școlii. În această situație, copilul ajunge să fie privat de un sprijin financiar esențial tocmai din cauza unor circumstanțe pe care nu le poate influența, ceea ce contravine	**Se acceptă.** A fost exclusă acțiunea 2.15 din Planul de acțiuni.

		flagrant obligației statului de a-l proteja. În plus, o astfel de abordare poate fi calificată drept discriminatorie atunci când vizează în mod explicit comunități vulnerabile, precum romii. Republica Moldova și-a asumat angajamente clare prin Directivele UE privind egalitatea rasială și prin Cadrul Strategic al UE pentru romi, care promovează accesul egal la educație și combaterea discriminării structurale, nu condiționarea drepturilor sociale de apartenența la un grup etnic vulnerabil. Condiționarea prestațiilor ar adânci, așadar, stigmatizarea și excluziunea socială a familiilor de romi, în loc să le faciliteze accesul la educație și la un trai decent, exact opusul angajamentelor europene. În al treilea rând, implementarea unui mecanism de condiționare generează costuri administrative și bugetare suplimentare considerabile: crearea unor sisteme complexe de monitorizare a frecvenței școlare, schimb permanent de date între instituțiile de învățământ și autoritățile de asistență socială, verificarea continuă a îndeplinirii condițiilor, gestionarea deciziilor de suspendare sau anulare a prestațiilor, precum și soluționarea contestațiilor. Toate acestea presupun investiții în infrastructură IT, resurse umane suplimentare și o coordonare interinstituțională care în prezent nu este nici reglementată, nici bugetată. În lipsa unei fundamentări solide privind resursele financiare, administrative și umane necesare, măsura riscă să sporească semnificativ cheltuielile de implementare, fără garanția obținerii unor rezultate măsurabile în reducerea abandonului școlar, și să deturneze fonduri de la politici educaționale și sociale deja eficiente. În al patrulea rând, experiențele internaționale arată că programele de transferuri condiționate, pentru a avea un impact pozitiv, trebuie să fie însoțite de măsuri de sprijin real: investiții în calitatea educației, infrastructură școlară, transport, programe „școală după școală” și servicii integrate de asistență socială. Simpla condiționare, fără aceste măsuri complementare, s-a dovedit ineficientă și chiar contraproductivă, accentuând stigmatizarea și excluziunea socială a familiilor celor mai sărace. Mai mult, politicile europene actuale – reflectate în Planul de acțiune privind Pilonul european al drepturilor sociale, în Recomandarea Consiliului UE privind incluziunea romilor și în Strategia UE privind drepturile copilului – promovează accesul universal la servicii de calitate și combat sărăcia prin politici proactive, nu prin condiționări care pedepsesc victimele inechităților structurale. În contextul celor expuse, excluderea acțiunii nr. 2.1.5 este pe deplin justificată, întrucât o astfel de măsură ar fi ineficientă din punct de vedere educațional, vulnerabilă din perspectivă juridică, costisitoare și neconformă cu orientările europene și cu angajamentele naționale de protecție a copiilor și de incluziune a grupurilor vulnerabile. Eforturile trebuie îndreptate,	

		în schimb, spre măsuri structurale și investiții directe în educație, sănătate și servicii sociale, singurele capabile să combată cauzele reale ale abandonului școlar, în interesul superior al fiecărui copil.	
	54.	Obiectivul specific 4 Se propune completarea rubricii „Parteneri de cooperare” aferente acțiunilor nr. 4.8 și 4.9, prin includerea, după Ministerul Muncii și Protecției Sociale, a agențiilor teritoriale de asistență socială, precum și a Agenției Relații Interetnice.	**Se acceptă.** A fost completată rubrica „*Parteneri de cooperare*” aferente acțiunilor nr. 4.8 și 4.9 prin includerea Agențiilor teritoriale de asistență socială și a Agenției Relații Interetnice.
	55.	Acțiunea nr. 4.6 - se propune revizuirea rubricii „Autoritatea/Instituția publică responsabilă”, prin desemnarea unei alte instituții competente. Ministerul Muncii și Protecției Sociale își exercită atribuțiile strict în limitele stabilite de Hotărârea Guvernului nr. 149/2021 cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Conform acestui cadru normativ, Ministerul are competențe în domeniul protecției sociale, incluzând protecția copilului aflat în situație de risc, însă evidența și monitorizarea căsătoriilor timpurii și a nașterilor precoce, ca fenomene distincte, nu se regăsesc între atribuțiile sale exprese. Căsătoriile și nașterile sunt evenimente de stare civilă a căror înregistrare, evidență primară și raportare statistică intră în competența altor autorități publice – în principal, Agenția Servicii Publice (înregistrarea actelor de stare civilă) și Biroul Național de Statistică (centralizarea și publicarea datelor statistice oficiale). Prin urmare, instituirea unui asemenea mecanism nu poate fi plasată, din punct de vedere legal și funcțional, în sarcina Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Totodată, datele statistice privind copiii aflați în situație de risc, inclusiv copiii de etnie romă, sunt deja colectate și raportate prin intermediul Raportului statistic anual nr. 103 – Copii aflați în situație de risc și copii separați de părinți, administrat de Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Acest instrument asigură o evidență funcțională a cazurilor care intră în competența ministerului. Extinderea sa pentru a acoperi exhaustiv căsătoriile timpurii și nașterile precoce ar presupune o reconfigurare semnificativă a sistemului de colectare, care nu se justifică atât timp cât există alte autorități mai bine poziționate pentru a gestiona aceste date. Prin urmare, desemnarea unei alte instituții publice responsabile – precum Biroul Național de Statistică, în colaborare cu Ministerul Sănătății și Agenția Servicii Publice – ar evita	**Se acceptă.** Acțiunea nr.4.16 a fost revizuită prin completarea rubricii „Autoritatea/Instituția publică responsabilă” - Biroul Național de Statistică și ca parteneri de cooperare - Ministerul Sănătății și Agenția Servicii Publice. Costurile au fost revizuite fiind indicate la subprogramul 1201.

		dublarea eforturilor, ar asigura coerența datelor la nivel național și ar plasa mecanismul sub autoritatea care deține atât competența legală, cât și capacitatea tehnică de a-l implementa eficient. Prin urmare, pentru a asigura fezabilitatea și eficacitatea acțiunii, se impune înlocuirea Ministerului Muncii și Protecției Sociale cu o altă instituție publică responsabilă, a cărei competență să acopere în mod direct evidența evenimentelor de stare civilă și producerea de statistici oficiale. Această ajustare va alinia acțiunea la realitățile instituționale și la cadrul normativ în vigoare, sporind șansele de implementare cu succes a mecanismului propus.	
	56.	Acțiunea nr. 4.10 - se propune revizuirea acțiunii: „Consolidarea capacităților echipelor multidisciplinare și ale personalului din serviciile specializate pentru îmbunătățirea accesului victimelor violenței în familie și victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane de etnie romă la servicii specializate”, prin divizarea acesteia în două acțiuni distincte, care să delimiteze clar activitățile de dezvoltare a capacităților profesionale de cele privind asigurarea accesului la servicii specializate. Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 926/2023, prevede atribuția Agenției de a organiza instruiri, în baza unor module multidisciplinare, pentru specialiștii din sectoarele abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, inclusiv în colaborare cu organizațiile societății civile. Astfel, pentru a evita dublarea rolurilor și a asigura delimitarea clară a competențelor fiecărei autorități, se propune divizarea acțiunii după cum urmează: Acțiunea: Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare teritoriale, cu implicarea mediatorilor comunitari, privind măsurile de asistență și protecție a victimelor violenței în familie. Indicator: Cel puțin un program de instruire realizat; minim 150 de specialiști instruiți anual. Termen de realizare: 2027-2030 Autoritate responsabilă: Agenția Națională pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie. Parteneri: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Sănătății, Agenția Relații Interetnice, mediatorii comunitari, partenerii de dezvoltare și organizațiile societății civile. Acțiunea: Asigurarea accesului victimelor violenței în familie și victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane de etnie romă la servicii sociale de asistență și protecție.	**Se acceptă.** Acțiunea nr.4.10 a fost divizată în 2 acțiuni distincte conform recomandării.

		Indicatori: Numărul victimelor de etnie romă asistate la nivel comunitar, dezagregat după cetățenie, sex, vârstă (18+), mediu de reședință, dizabilitate, statut de refugiat(ă)/străin(ă), nivelul de studii și statut ocupațional; Numărul victimelor de etnie romă asistate în cadrul adăposturilor, dezagregat după cetățenie, sex, vârstă (18+), mediu de reședință, dizabilitate, statut de refugiat(ă)/străin(ă), nivelul de studii și statut ocupațional. Termen de realizare: 2027-2030 Autoritate responsabilă: Ministerul Muncii și Protecției Sociale. Parteneri: Agenția pentru Gestionarea Serviciilor Sociale cu Specializare Înaltă și agențiile teritoriale de asistență socială.	
	57.	Acțiunea nr. 4.11 - se propune reformularea acțiunii după cum urmează: „Organizarea instruirilor tematice pentru specialiștii cu competențe în domeniul protecției copilului, inclusiv pentru mediatorii comunitari, privind mecanismele și instrumentele de protecție a copilului.” Reformulare acțiunii este necesară, întrucât sintagma „elaborarea și implementarea unui program de formare” presupune dezvoltarea unui program distinct de instruire, cu curriculum, metodologie și mecanisme de implementare. În contextul atribuțiilor instituționale al MMPS și al practicilor existente, instruirea specialiștilor din domeniul protecției copilului se realizează, de regulă, prin organizarea de instruiri tematice, adaptate necesităților identificate și modificărilor cadrului normativ și metodologic.	**Se acceptă.** Acțiunea nr. 4.11 a fost ajustată conform recomandării.
	58.	Acțiunea nr. 4.12 - se propune reformularea acțiunii după cum urmează: „Consolidarea capacității echipelor multidisciplinare prin implicarea mediatorului comunitar în activitățile echipelor multidisciplinare privind asistența persoanelor de etnie romă.” Indicatori: Număr de sesiuni de informare. Autoritate/instituții responsabile: ARI, MEC, MMPS Participarea mediatorului comunitar în cadrul echipelor multidisciplinare teritoriale este deja reglementată prin Hotărârea Guvernului nr. 228/2014 cu privire la aprobarea Regulamentului de activitate a echipelor multidisciplinare teritoriale din cadrul Sistemului național de referire, mediatorul comunitar fiind inclus în componența echipei multidisciplinare teritoriale comunitare. Totodată, Regulamentul cu privire la organizarea activității mediatorului comunitar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 557/2013, stabilește deja atribuția mediatorului comunitar de a participa la ședințele echipelor multidisciplinare teritoriale în cazurile care vizează persoane de etnie romă.	**Se acceptă.** Acțiunea 4.12 a fost reformulată conform recomandării.
	59.	Acțiunea 4.14 - se propune reformularea acțiunii după cum urmează: „Extinderea accesului la serviciile de sprijin alimentar în localitățile cu o populație semnificativă de etnie romă. ” Indicatori: Număr de persoane beneficiare anual (dezagregat pe gen și vârstă).	**Se acceptă parțial.** Reformularea acțiunii 4.14 în sensul extinderii accesului la

		Autorități/instituții responsabile: APL Partener de cooperare: MMPS	servicii de sprijin alimentar în localitățile cu o populație dens populată de romi poate fi acceptată, întrucât contribuie la reducerea vulnerabilității socioeconomice și la îmbunătățirea accesului populației de etnie romă la servicii de sprijin alimentar. De asemenea, a fost inclus ca autoritate responsabilă APL, iar ca partener de cooperare MMPS. Totodată, indicatorul propus – „Număr de persoane beneficiare anual" – nu poate fi utilizat în forma prezentată, deoarece este unul general și nu permite măsurarea directă a realizării acțiunii și a extinderii accesului la serviciile de sprijin alimentar. Pentru monitorizarea eficientă a implementării, indicatorii trebuie să fie specifici acțiunii, măsurabili și orientați spre rezultatul urmărit, inclusiv prin reflectarea numărului de servicii/localități în care accesul a fost extins și, după caz, a numărului de persoane care au beneficiat de acestea.
	60.	Acțiunea 4.15 - se propune reformularea acțiunii după cum urmează: Extinderea accesului la serviciile de zi pentru persoanele vârstnice în localitățile cu o populație semnificativă de etnie romă." Indicatori: Număr de persoane beneficiare anual (dezagregat pe gen și vârstă).	**Se acceptă parțial.** A fost reformulată acțiunea nr. 4.15 în sensul extinderii accesului la servicii de zi

		Autorități/instituții responsabile: APL Parteneri de cooperare: MMPS. Cu referire la acțiunile 4.14, 4.15, se menționează că dezvoltarea serviciilor sociale se realizează în conformitate cu prevederile Legii nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale, în baza evaluării necesităților individuale și comunitare, a gradului de vulnerabilitate al populației și a resurselor disponibile. Planificarea, dezvoltarea și extinderea rețelei de servicii sociale trebuie să fie fundamentate pe criterii obiective, precum nivelul de necesitate, existența unor categorii de persoane vulnerabile, accesul redus la servicii și capacitatea autorităților publice locale de a asigura furnizarea acestora, și nu pot fi planificate exclusiv în funcție de apartenența etnică a populației, ci în baza evaluării necesităților sociale și a vulnerabilității comunității. Totodată, potrivit cadrului legal autoritățile publice locale pot dezvolta și administra servicii sociale la nivel local, care identifică necesitățile comunităților și decid asupra instituirii serviciilor în funcție de resursele și prioritățile locale. Ministerul Muncii și Protecției Sociale are rolul de elaborare a politicilor publice, de reglementare, coordonare metodologică și monitorizare a implementării acestora, fără a substitui competențele autorităților administrației publice locale în ceea ce privește crearea și gestionarea serviciilor sociale. În acest context, desemnarea MMPS drept autoritate responsabilă pentru crearea unor servicii sociale în localități stabilite pe criterii etnice depășește atribuțiile funcționale ale ministerului și nu este aliniată principiilor de dezvoltare a sistemului integrat de servicii sociale. Necesitățile persoanelor vulnerabile din comunitățile cu populație romă vor continua să fie abordate prin mecanismele generale ale sistemului de protecție socială, inclusiv prin evaluarea necesităților la nivel local, dezvoltarea serviciilor sociale comunitare și asigurarea accesului nediscriminatoriu al tuturor persoanelor eligibile la servicii de suport.	pentru persoane vârstnice. De asemenea, a fost inclusă ca autoritate responsabilă APL, iar ca partener de cooperare MMPS. Totodată, indicatorul propus – „Număr de persoane beneficiare anual” – nu poate fi utilizat în forma prezentată, deoarece este unul general și nu permite măsurarea directă a realizării acțiunii și a extinderii accesului la serviciile de zi.
	61.	Acțiunea nr. 4.17 - se propune excluderea acțiunii. Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe stabilește criterii obiective de acces la locuințele sociale, fundamentate pe situația socială și economică a solicitantului, fără diferențiere pe criterii etnice sau alte criterii discriminatorii. În acest context, instituirea unor mecanisme distincte de acces la locuințele sociale pentru o anumită categorie etnică nu este compatibilă cu principiul accesului egal la locuințele sociale stabilit de cadrul normativ în vigoare. Totodată, domeniul politicilor locative nu face parte din sfera de competență a Ministerului Muncii și Protecției Sociale, atribuțiile ministerului fiind limitate la elaborarea și coordonarea politicilor din domeniul protecției sociale. În consecință, desemnarea MMPS drept autoritate responsabilă pentru implementarea acestei acțiuni nu este justificată.	**Se acceptă parțial.** A fost exclus Ministerul Muncii și Protecției Sociale ca instituție responsabilă de implementarea acțiunii 4.17, dar a fost inclusă ca partener de cooperare. Argumentul privind aplicarea nediscriminatorie a criteriilor de acces la locuințe nu justifică excluderea acțiunii. Cadrul

			european privind egalitatea și incluziunea romilor promovează nu doar egalitatea formală, ci și accesul efectiv al populației rome la locuire adecvată, inclusiv prin măsuri care țin cont de nevoile specifice ale persoanelor și familiilor vulnerabile. Recomandarea Consiliului UE 2021/C 93/01 include în mod expres accesul la locuințe adecvate ca obiectiv sectorial și recomandă măsuri pentru asigurarea accesului egal la sprijin pentru locuire, îmbunătățirea condițiilor de trai, prevenirea segregării și dezvoltarea unor scheme integrate de locuire pentru romii marginalizați. De asemenea, Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială stabilește obligația statelor de a garanta, fără distincție pe criteriul originii rasiale sau etnice, egalitatea în exercitarea drepturilor, inclusiv în domenii care țin de condițiile economice și sociale. Prin urmare, obligația de nediscriminare trebuie înțeleasă nu doar ca interdicție a tratamentului

			diferențiat nejustificat, ci și ca obligație de a elimina barierele care împiedică anumite grupuri să beneficieze efectiv de drepturile și serviciile disponibile. Prin urmare, menținerea acțiunii nu presupune instituirea unui regim preferențial sau discriminatoriu pentru populația de etnie romă, ci asigurarea accesului efectiv la mecanismele generale de locuire și eliminarea barierelor care afectează în mod disproporționat comunitățile rome. Excluderea acțiunii ar diminua componenta de incluziune socială a Programului și ar fi în contradicție cu abordarea UE, care combină măsurile generale cu intervenții țintite pentru asigurarea egalității efective.
	62.	Nota de fundamentare nu conține o justificare analitică a costurilor estimate în valoare de 8.064.000 lei, nefiind prezentată metodologia de estimare a acestora, repartizarea cheltuielilor pe acțiuni și sursele de finanțare corespunzătoare. În lipsa acestor informații, nu poate fi apreciat realismul financiar al Programului și oportunitatea includerii cheltuielilor aferente în Cadrul bugetar pe termen mediu.	**Se acceptă.** Metodologia de estimare a costurilor poate fi prezentată la solicitare.
	63.	În ceea ce privește acțiunile referitoare la dezvoltarea serviciilor sociale, potrivit Legii nr. 123/2010 cu privire la serviciile sociale, acestea se acordă tuturor persoanelor eligibile în baza evaluării individuale a necesităților și cu respectarea principiilor egalității de șanse și nediscriminării. În acest context, instituirea unor servicii sociale destinate exclusiv unor localități selectate pe criteriul ponderii populației de etnie romă nu este susținută de cadrul normativ aplicabil. De asemenea, se constată o necorelare între Program și Planul de acțiuni.	**Nu se acceptă.** Argumentul privind aplicarea principiului egalității de șanse și nediscriminării în acordarea serviciilor sociale este relevant și este pe deplin susținut de

		Astfel, Programul promovează dezvoltarea serviciilor comunitare, în timp ce Planul de acțiuni prevede crearea unui serviciu social specializat (centru de zi), fără ca această abordare să fie justificată și reflectată în mod corespunzător în documentul de politici.	Program. Totuși, acesta nu constituie un temei pentru excluderea acțiunilor orientate spre dezvoltarea serviciilor sociale în localitățile dens populate de romi. Acțiunile prevăzute în Program nu urmăresc instituirea unor servicii sociale exclusiv persoanelor de etnie romă și nici aplicarea unor criterii etnice de eligibilitate. Acestea urmăresc crearea sau dezvoltarea serviciilor sociale în comunități în care există necesități sociale identificate și bariere în accesarea serviciilor, inclusiv în localitățile dens populate de romi. Abordarea este în concordanță cu principiul egalității de șanse, întrucât egalitatea nu presupune aplicarea mecanică a acelorași intervenții în toate localitățile, indiferent de nivelul și natura nevoilor, ci poate presupune măsuri țintite pentru comunitățile în care se manifestă vulnerabilități sau bariere specifice de acces. Astfel de măsuri nu reprezintă discriminare, dacă sunt proporționale, justificate de date și urmăresc asigurarea accesului efectiv și egal la

			servicii. În acest sens, abordarea este în concordanță și cu Recomandarea Consiliului UE din 12 martie 2021 privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor (2021/C 93/01), care promovează o combinație între măsuri generale și măsuri țintite, inclusiv pentru îmbunătățirea accesului romilor la servicii sociale și la servicii esențiale. În ceea ce privește pretinsa necorelare dintre Program și Planul de acțiuni, crearea unui centru de zi reprezintă o modalitate concretă de operaționalizare a obiectivului de dezvoltare a serviciilor comunitare și nu constituie o abordare distinctă sau contradictorie. Serviciile de zi reprezintă, prin natura lor, servicii comunitare, iar includerea în Planul de acțiuni a unei măsuri concrete privind crearea centrelor de zi permite transpunerea obiectivului general din Program într-o intervenție măsurabilă.
Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (nr.02.680 din	64.	Compartimentul II. ANALIZA SITUAȚIEI/ Ocuparea forței de muncă și incluziunea economică/ pct.39: „...Totodată, această structură de gen indică necesitatea dezvoltării unor intervenții mai bine adaptate nevoilor specifice ale femeilor rome, inclusiv măsuri și programe de formare profesională orientate spre domenii cu potențial de angajare. ...	**Se acceptă.** Pct. 39 a fost revizuit conform recomandării.

24.07.2026)		Creșterea ponderii acestora în totalul șomerilor sugerează că dificultățile de integrare profesională continuă să afecteze comunitatea romă într-o măsură mai mare decât populația majoritară.”. Se recomandă reformularea pct. 39, întrucât concluziile privind necesitatea dezvoltării unor intervenții specifice și afirmația că dificultățile de integrare profesională afectează comunitatea romă într-o măsură mai mare decât populația majoritară nu pot fi deduse exclusiv din datele prezentate și depășesc competențele ANOFM. Integrarea pe piața muncii este influențată de un ansamblu de factori economici, educaționali și sociali, care necesită o abordare interinstituțională. Se propune reformularea textului actual, în caz că se dorește evidențierea diferențelor în funcție de gen în accesarea serviciilor de ocupare. Aceste diferențe pot servi drept bază pentru analiza necesităților de sprijin, în colaborare cu instituțiile competente, în vederea dezvoltării unor măsuri care să răspundă nevoilor diferitelor categorii de beneficiari.	
	65.	Compartimentul II. ANALIZA SITUAȚIEI/ Ocuparea forței de muncă și incluziunea economică/ pct.45: „Participarea persoanelor de etnie romă la măsurile active de ocupare și dezvoltare profesională este mai redusă comparativ cu utilizarea serviciilor de bază, situație influențată de întrunirea condițiilor specifice de eligibilitate, nivelul de pregătire profesională și motivația pentru participare. Majoritatea beneficiarilor utilizează servicii de informare, ghidare în carieră și intermediere a muncii, însă numărul redus al persoanelor plasate în câmpul muncii indică necesitatea consolidării programelor de formare profesională, recalificare și dezvoltare a competențelor adaptate cerințelor actuale ale pieței muncii”. Ținem să menționăm că formularea actuală atribuie implicit responsabilitatea ANOFM pentru un fenomen care este determinat de factori multipli, dintre care o parte nu țin de competențele instituției. Numărul redus al persoanelor plasate în câmpul muncii nu rezultă din insuficiența programelor de formare profesională, însă este influențat și de factori precum nivelul de educație, abandonul școlar, condițiile socio-economice, mobilitatea, discriminarea, starea de sănătate, responsabilitățile familiale, motivația persoanelor. Prin urmare, solicităm revizuirea pct. 45, întrucât formularea actuală poate crea percepția că nivelul redus al ocupării este determinat exclusiv de măsurile implementate de ANOFM.	**Se acceptă.** Pct. 45 a fost revizuit conform recomandării.
	66.	Compartimentul III. OBIECTIVE GENERAL ȘI SPECIFICE ALE PROGRAMULUI/ pct.84/ Obiectivul specific 3. La acest obiectiv este menționat că se dorește ca până în anul 2030 rata de ocupare a persoanelor de etnie romă să atingă cel puțin 10%. Pe de altă parte, în Compartimentul IV. INDICATORI DE MONITORIZARE/ Tabelul 3. Indicatori de monitorizare/ Obiectivul specific 3, indicatorul de impact este stabilit altfel, și anume „Rata persoanelor de etnie romă angajate prin intermediul serviciului public de ocupare a forței de muncă” să aibă o creștere de minimum 10%. Se recomandă revizuirea Obiectivului specific	**Se acceptă parțial.** Se menține formularea obiectivului specific 3. Totodată, pentru a asigura corelarea dintre obiectiv și indicatorii de monitorizare, indicatorii au fost revizuiți.

		3 și a indicatorilor de monitorizare cu valorile-țintă stabilite, ca țintirea ratei persoanelor de etnie romă angajate prin intermediul serviciului public de ocupare a forței de muncă să fie cel mult 10%, deoarece indicatorii utilizați nu sunt corelați și creează confuzii de interpretare. Totodată, trebuie de menționat și că indicatorul privind rata de angajare prin intermediul serviciului public de ocupare va reflecta exclusiv rezultatele serviciilor prestate de ANOFM și nu poate fi echivalat cu rata de ocupare a populației de etnie romă la nivel național, care este influențată și de angajările realizate în afara serviciului public de ocupare.	
	67.	Compartimentul IV. INDICATORI DE MONITORIZARE/ Tabelul 3. Indicatori de monitorizare/ Obiectiv general: Consolidarea incluziunii sociale, economice, educaționale și civice a persoanelor de etnie romă din Republica Moldova prin consolidarea mecanismelor instituționale, asigurarea accesului echitabil și nediscriminatoriu la educație, ocupare, servicii sociale și de sănătate, promovarea participării la viața publică și procesele decizionale, valorificarea identității culturale și prevenirea și combaterea discriminării, discursului de ură și antițigănismului/ Indicatorul de impact/rezultatul „Rata de participare a forței de muncă cu referire la persoanele de etnie romă”, propunem de exclus ANOFM ca sursă de date. ANOFM nu poate oferi informații despre rata pe țară de participare a forței de muncă cu referire la persoanele de etnie romă, ci doar informații privind cetățenii de etnie romă care se adresează la serviciul public de ocupare. Prin urmare, informațiile care vor fi oferite de ANOFM va reflecta exclusiv informația despre beneficiarii instituției, și nicicum informația la nivel național.	**Se acceptă.** Au fost operate modificările, conform recomandării.
	68.	În Planul de acțiuni pentru implementarea Programului (Obiectivul specific 3, nr. crt. 3.6), unul din indicatorii de monitorizare propuși este „20 angajatori instruiți anual”. Propunem de reformulat acest indicator în „20 de angajatori informați anual”, pentru a aduce în concordanță cu textul acțiunii unice identificabilă „Organizarea activităților de informare și sensibilizare a angajatorilor în vederea prevenirii discriminării la angajare și promovarea incluziunii profesionale a persoanelor de etnie romă”.	**Se acceptă.** A fost revizuit indicatorul din acțiunea 3.6 din Planul de acțiuni.
Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (nr. 02/356 din 22.07.2026)	69.	La punctul 4.8, în compartimentul „Indicatori de monitorizare” din Planul de acțiuni, textul se propune a fi expus în următoarea redacție: „Cel puțin 10 activități de informare desfășurate anual în cadrul campaniei naționale „Puterea Exemplului” Cel puțin 300 de persoane de etnie romă informate anual dezagregat pe gen și vârstă, după caz”. Se propune revizuirea indicatorilor de monitorizare aferenți punctului 4.8 din Planul de acțiuni, în vederea asigurării relevanței, clarității și posibilității obiective de monitorizare a acestora.	**Se acceptă.** Indicatorii stabiliți în acțiunea 4.8 au fost revizuiți conform recomandării.

		În acest sens, se propune excluderea indicatorului „Minim 1 campanie națională de informare și sensibilizare organizată anual”, întrucât acesta dublează indicatorul privind activitățile de informare desfășurate în cadrul campaniei naționale și nu aduce o valoare suplimentară în procesul de monitorizare a implementării măsurii. Totodată, se propune reformularea indicatorului „Cel puțin 10 activități de informare realizate anual” prin precizarea că acestea sunt desfășurate în cadrul campaniei naționale „Puterea Exemplului”, pentru a corela indicatorul cu mecanismul concret de implementare a măsurii și pentru a reflecta campania națională desfășurată de Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie. De asemenea, se propune completarea indicatorului „Cel puțin 300 de persoane de etnie romă informate anual dezagregat pe gen și vârstă” cu sintagma „după caz”, având în vedere că posibilitatea colectării și raportării datelor dezagregate pe criteriile respective poate depinde de modalitatea de desfășurare a activităților, de mecanismele de colectare a datelor și de consimțământul persoanelor vizate. Această completare asigură caracterul realist și aplicabil al indicatorului, fără a afecta obiectivul de monitorizare a măsurii.	
Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie *(nr. 02/363 din 27/7/2026)*	70.	Se propune completarea Planului de acțiuni pentru implementarea Programului de susținere a populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027–2030, la Obiectivul specific nr. 4 „Îmbunătățirea accesului persoanelor de etnie romă, indiferent de statutul legal, la servicii de sănătate și servicii sociale de calitate, prin dezvoltarea serviciilor comunitare, consolidarea mecanismelor de prevenire, protecție și intervenție și sporirea capacității instituțiilor de a răspunde nevoilor persoanelor aflate în situații de vulnerabilitate”, cu o acțiune nouă, după cum urmează: Acțiuni unice identificabile: „Consolidarea capacităților mediatorilor comunitari care activează în comunitățile de etnie romă, în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și violenței în familie, prin organizarea și desfășurarea activităților de instruire.” Indicatori de monitorizare: „Cel puțin 2 sesiuni de instruire organizate; Cel puțin 40 de mediatori comunitari instruiți”. Costul total (mii lei): „50,0” Costuri totale repartizate conform surselor de finanțare (mii lei): Bugetul de stat: „50,0”; Asistență externă: -; Costuri neacoperite: -; Cod program/subprogram bugetar; sursa de finanțare: „9006” Costuri totale repartizate pe ani (mii lei):	**Se acceptă**. Planul de acțiuni a fost completat cu acțiunea recomandată.

		2027: „-” 2028: „25,0”; 2029: „25,0”; 2030: „-”; Termen de realizare: 2028–2029 Autorități/Instituții publice responsabile: Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie Parteneri de cooperare: Ministerul Muncii și Protecției Sociale, autoritățile publice locale, organizațiile ale societății civile, partenerii de dezvoltare. Propunerea este determinată de necesitatea consolidării capacităților mediatorilor comunitari, având în vedere rolul acestora în facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la servicii publice și în identificarea timpurie a situațiilor de vulnerabilitate. Instruirea mediatorilor comunitari în domeniul prevenirii și combaterii violenței împotriva femeilor și violenței în familie va contribui la identificarea și referirea promptă a victimelor către serviciile specializate, la consolidarea cooperării interinstituționale la nivel comunitar și la asigurarea unui răspuns coordonat și eficient în sprijinul persoanelor de etnie romă afectate de violență.	
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (nr.03-2575 din 28.07.2026)	71.	Cu privire la Planul de acțiuni, Acțiunile nr. 3.3 „Revizuirea cadrului normativ privind Programul de Susținere a Antreprenoriatului Feminin în vederea instituirii unui mecanism de sprijin pentru femeile rome care inițiază sau dezvoltă afaceri” și nr. 3.4 „Revizuirea cadrului normativ privind Programul de granturi pentru tineri antreprenori în vederea instituirii unui mecanism de susținere a inițiativelor antreprenoriale ale tinerilor romi” urmează a fi excluse sau, după caz, revizuite. În acest sens, menționăm că IP Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului (ODA) este instituția publică responsabilă de implementarea politicilor și instrumentelor de susținere a antreprenoriatului, având misiunea de a sprijini inițierea, dezvoltarea și internaționalizarea afacerilor prin promovarea competitivității, inovării și viabilității economice a întreprinderilor. Programele administrate de IP ODA sunt concepute și implementate în baza unor criterii obiective de eligibilitate, fundamentate pe considerente economice și antreprenoriale, fiind accesibile tuturor persoanelor care întrunesc condițiile stabilite, fără diferențiere pe criterii de gen, etnie, dizabilitate sau alte criterii personale. În consecință, evaluarea solicitărilor de finanțare și acordarea măsurilor de sprijin se realizează exclusiv prin raportare la indicatori economici, potențialul de dezvoltare al afacerii și respectarea condițiilor programelor. Acțiunile nr. 3.3 și 3.4, în forma propusă, presupun instituirea unor mecanisme de sprijin	**Se acceptă parțial.** Acțiunile nr. 3.3 și 3.4 se mențin, dar se reformulează, reenunțându-se la instituirea unor mecanisme distincte de finanțare bazate pe criteriul etnic. Acțiunile vor viza informarea, orientarea, dezvoltarea competențelor antreprenoriale și facilitarea accesului femeilor și tinerilor de etnie romă la programele și instrumentele existente de susținere a antreprenoriatului, cu respectarea criteriilor de eligibilitate aplicabile.

		destinate unei categorii de beneficiari definite prin apartenența etnică. Un asemenea criteriu nu reprezintă un indicator de eligibilitate economică și nu poate fi evaluat în cadrul mecanismelor specifice de susținere a antreprenoriatului administrate de IP ODA, care sunt construite pe principiile concurenței loiale, tratamentului egal și utilizării eficiente a fondurilor publice. De asemenea, instituirea unui mecanism distinct destinat exclusiv antreprenorilor de etnie romă ar presupune elaborarea unui cadru normativ și operațional separat, definirea unor criterii și proceduri specifice de verificare și monitorizare, precum și identificarea resurselor financiare și administrative necesare implementării acestuia. O asemenea intervenție depășește mandatul instituțional și funcțional al IP ODA și se circumscrie, prin natura obiectivelor urmărite, unor politici de incluziune socială, care necesită instrumente și mecanisme distincte de implementare. În acest context, considerăm oportun ca măsurile orientate spre încurajarea participării populației de etnie romă în activitatea antreprenorială să fie realizate prin acțiuni de informare, orientare, dezvoltare a competențelor antreprenoriale și facilitare a accesului la programele existente, fără instituirea unor mecanisme distincte de finanțare bazate pe criteriul apartenenței etnice.	
Ministerul Afacerilor Interne (nr. 38/3013 din 28.07.2026)	72.	La proiectul de hotărâre. Potrivit art. 37 alin. (1) al Legii nr. 136/2017 cu privire la Guvern, hotărârile Guvernului se adoptă pentru organizarea executării legilor. Astfel, potrivit regulilor de tehnică legislativă, o hotărâre de Guvern nu poate constitui temei juridic pentru emiterea unui alt act normativ al Guvernului sau a unui document de politici. Corespunzător, clauza de adoptare a proiectului de act normativ se va revizui, făcându-se referire la art. 36 alin. (1) al Legii nr. 136/2017 cu privire la Guvern. Conform prevederilor pct. 6 din proiect, hotărârea intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, însă din denumirea proiectului înaintat spre avizare, rezultă că Programul este planificat pentru anii 2027-2030, astfel, se recomandă ca intrarea în vigoare a actului normativ să fie prevăzută pentru data de 1 ianuarie 2027.	**Se acceptă.** A fost revizuit textul proiectului de hotărâre conform recomandării.
	73.	La proiectul Programului. Se recomandă revizuirea denumirii compartimentului III „Obiective general și specifice ale Programului”, întrucât formularea este incorectă din punct de vedere gramatical. Se reiterează recomandarea de revizuire a Obiectivului general al Programului, întrucât formularea actuală este prea amplă și cumulează mai multe direcții distincte de intervenție. Se recomandă revizuirea obiectivelor specifice ale Programului, pentru a corespunde prevederilor pct. 18 subpct. 4) al Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea	**Se acceptă parțial.** Denumirea compartimentului III a fost revizuită conform recoamndării. Totodată, nu se acceptă reformularea obiectivului general și a obiectivelor

		strategică, potrivit căruia, obiectivele specifice „sunt operaționale, elaborate în baza obiectivelor generale ale programului și prezintă rezultatele clare și bine definite conform criteriilor SMART: specific, măsurabil, realizabil, relevant, limitat în timp, inclusiv prin prisma respectării principiului egalității de gen". În forma actuală, obiectivele specifice nu exprimă suficient de clar rezultatele concrete și măsurabile care urmează a fi atinse în perioada de implementare a Programului. Mai mult, în formularea propusă, obiectivele specifice sunt formulate astfel, încât conțin rezultate, mijloace de realizare și chiar acțiuni.	specifice, având în vedere caracterul multisectorial și multidimensional al Programului. Obiectivele reflectă direcțiile strategice și schimbările urmărite, iar caracterul operațional, măsurabil și limitat în timp este asigurat prin indicatorii de monitorizare, valorile-țintă și acțiunile prevăzute în Planul de acțiuni.
	74.	Se recomandă revizuirea compartimentului IV „Indicatori de monitorizare" în conformitate cu pct. 18 subpct. 5) al Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea strategică, potrivit căruia, acesta cuprinde „indicatori de monitorizare (prezentarea indicatorilor de impact și de rezultat corespunzător obiectivelor generale și obiectivelor specifice, cu indicarea valorilor de referință, valorilor-țintă intermediare și valorilor-țintă finale, cu dezagregarea disponibilă, conform criteriilor de gen, vârstă, mediu de reședință, statut socioeconomic, etnie, statut migrațional etc.)". Acesta urmează a fi completat cu valorile-țintă intermediare, cu indicarea distinctă a valorilor-țintă finale, cu valorile de referință lipsă, precum și cu dezagregarea datelor disponibile conform criteriilor relevante.	**Se aplică parțial.** Compartimentul IV a fost revizuit, inclusiv prin modificarea unor indicatori în vederea corelării acestora cu obiectivele Programului. Indicatorii vor fi completați, în măsura disponibilității datelor, cu valori de referință, valori-țintă intermediare și finale și dezagregări relevante. Pentru indicatorii pentru care nu există date de bază sau metodologii de calcul comparabile, valorile de referință și țintele urmează a fi stabilite în primul an de implementare. Dezagregarea va fi aplicată în funcție de relevanța indicatorului și disponibilitatea datelor.
	75.	Cu privire la compartimentul VII „Riscuri și măsuri de prevenire și diminuare a acestora", reiterăm că riscurile continuă să fie prezentate într-o manieră generală, fără a permite identificarea clară a situațiilor care ar putea afecta implementarea acțiunilor planificate. În	**Se acceptă parțial.** Compartimentul VII a fost completat și revizuit, iar

		acest sens, se recomandă revizuirea riscurilor și a măsurilor de prevenire și diminuare a acestora.	riscurile au fost formulate astfel încât să reflecte factorii principali care pot afecta realizarea obiectivelor și implementarea măsurilor prevăzute în Program, fiind asociate cu măsuri de prevenire și diminuare. Nivelul de detaliere este adecvat pentru un document de politică publică de nivel strategic. Riscurile nu sunt formulate la nivelul fiecărei acțiuni individuale, întrucât acestea urmează a fi gestionate în cadrul procesului de implementare și monitorizare a Planului de acțiuni. Menținerea unei abordări strategice permite evitarea suprapunerilor și păstrează delimitarea dintre nivelul de programare strategică și nivelul operațional.
	76.	La Planul de acțiuni. Se comunică despre faptul că, Ministerul Afacerilor Interne nu colectează și nu prelucrează date statistice dezagregate pe criteriul apartenenței etnice. Prin urmare, implicarea Ministerului Afacerilor Interne în realizarea acțiunii nr. 1.2. „Elaborarea și publicarea anuală a Buletinului statistic privind incluziunea populației de etnie romă” trebuie limitată la furnizarea datelor statistice pe care le deține și le gestionează, în limitele competențelor legale.	**Se acceptă.**
	77.	Se reiterează recomandarea de excludere a acțiunii 4.9. din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului „Organizarea campaniilor de informare și sensibilizare în localitățile dens populate de romi, privind traficul de ființe umane și migrația ilegală”, întrucât componenta privind traficul de ființe umane se suprapune cu acțiunea 2.1.1.	**Se acceptă.** A fost exclusă acțiunea nr.4.9 din Planul de acțiuni.

		„Coordonarea și desfășurarea campaniilor de informare și conștientizare a publicului larg cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, inclusiv pentru persoanele refugiate” din Programul pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024–2028, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 715/2023, precum și creează confuzii cu privire la instituția responsabilă de implementarea acțiunii.	
	78.	Se propune revizuirea și delimitarea clară a responsabilităților autorităților implicate în implementarea acțiunii prevăzute la pct. 5.4. din Plan, pentru a evita suprapunerea atribuțiilor și a asigura o implementare coerentă a Programului, în concordanță cu competențele și capacitățile instituționale. Se impune, de asemenea, revizuirea indicatorului de rezultat aferent acestei acțiuni, prin corelarea cu responsabilitățile instituțiilor desemnate pentru implementare, în scopul asigurării unui mecanism clar și eficient de monitorizare și evaluare.	**Se acceptă.** Acțiunea nr. 5.4 a fost revizuită conform recomandării.
Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (nr. 04-4326 din 29.07.2026)	79.	La proiectul hotărârii Guvernului 1. la pct. 3, după subpct. 2) se va completa cu un subpunct nou care va prevedea termenul de prezentare către Guvern a Raportului de evaluare intermediară, în conformitate cu prevederile pct. 85 din Regulamentul cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. 2. Se vor substitui numele/prenumele și funcția persoanei responsabile de semnarea proiectului Hotărârii Guvernului.	**Se acceptă parțial.** Pct. 3, subpct.1 prevede prezentarea rapoartelor anuale de monitorizare. A fost substituit numele/prenumele persoanei responsabile de semnarea proiectului hotărârii.
	80.	La proiectul Planului de acțiuni, Obiectivul specific 4, acțiunea nr. 4.17 Revizuirea cadrului normativ privind locuințele sociale pentru îmbunătățirea accesului familiilor vulnerabile de etnie romă la locuințe sociale și servicii de suport locativ, din coloana „Indicatori de monitorizare” se va exclude textul „Propuneri de modificare a Legii nr.75/2015 cu privire la locuințe elaborate și promovate”, întrucât Legea nr.75/2015 cu privire la locuințe consacră principiul accesului egal și nediscriminatoriu la locuință, garantând exercitarea acestui drept tuturor persoanelor, fără distincție pe criterii de rasă sau origine etnică. Astfel, potrivit art. 1 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 75/2015, dreptul la locuință include principiul nediscriminării în exercitarea acestui drept, care se aplică deopotrivă accesului la piața locuințelor, administrării și folosirii acestora, precum și dobândirii dreptului de proprietate asupra unei locuințe. În același sens, art. 10 din actul normativ vizat stabilește acordarea locuințelor sociale în baza unor criterii obiective (situația locativă, veniturile, etc.), fără a institui diferențieri sau restricții bazate pe etnie, rasă, naționalitate sau alte criterii protejate. Prin urmare, prevederile Legii nr.75/2015 confirmă faptul că actualul cadru normativ este	**Nu se acceptă.** Menținerea acțiunii nr.4.17 nu presupune instituirea unor criterii preferențiale sau discriminatorii de acces la locuințele sociale pentru persoanele de etnie romă. Revizuirea cadrului normativ urmărește identificarea și, după caz, înlăturarea barierelor care pot afecta în mod disproporționat accesul familiilor vulnerabile de etnie romă la locuințe sociale și servicii de suport locativ, cu

		fundamentat pe principiile egalității de tratament și nediscriminării, iar accesul la locuințele sociale nu este limitat sau condiționat de apartenența etnică a solicitantului, nefiind necesară modificarea legii în acest scop.	respectarea deplină a principiului egalității și nediscriminării. Egalitatea formală de tratament prevăzută de legislație nu exclude necesitatea unor măsuri de politică publică orientate spre asigurarea accesului efectiv la locuire pentru grupurile vulnerabile. Prin urmare, indicatorul „Propuneri de modificare a Legii nr. 75/2015 cu privire la locuințe elaborate și promovate" se menține, urmând ca orice propunere de modificare să fie fundamentată pe analiza barierelor existente și să respecte principiile egalității și nediscriminării.
Ministerul Culturii (nr. 06/1-09/2242 din 28.07.2026)	81.	Potrivit pct. 7 din Regulamentul cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, „La fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de planificare și a documentelor de politici publice care se aprobă prin hotărâri ale Guvernului, acestora li se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative, în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative". Totodată, conform Ghidului metodologic cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Ordinul Cancelariei de Stat nr. 191/2025, „cerințele generale de formă și conținut aferente actelor normative, se vor respecta doar pentru setul de acte care trebuie să însoțească documentul de politici atunci când este propus pentru aprobare (ex. nota de fundamentare și sinteza obiecțiilor și propunerilor recepționate în procesul de consultare și avizare), precum și asupra proiectului hotărârii de guvern prin care acesta va fi aprobat". Reieșind din cele expuse, se solicită excluderea numerotării aliniatelor din partea descriptivă a proiectului Programului.	**Se ia act.** Programul a fost elaborat în corespundere cu cadrul normativ al Republicii Moldova.
	82.	La Capitolul II. ANALIZA SITUAȚIEI, pct. 82 prezintă consecințele neintervenției într-un singur compartiment general, fără a le corela cu fiecare domeniu/subdomeniu analizat. Or, potrivit cerințelor metodologice, după descrierea fiecărei categorii de probleme (inclusiv	**Se acceptă.** Pct. 82 a fost revizuit conform recomandării.

		identificarea și explicarea cauzelor), analiza situației trebuie să reflecte consecințele potențiale ale neintervenției, respectiv ale persistenței problemelor identificate.	
	83.	Totodată, pct. 77-81 delimitează problemele aferente domeniilor culturii, cercetării, mass-mediei și participării culturale, însă o parte dintre afirmații nu sunt susținute de valori de referință, indicatori sau surse de date verificabile, ceea ce limitează fundamentarea analizei. Se propune revizuirea corespunzătoare a textului Programului și a Planului de acțiuni sub aspect terminologic, prin delimitarea noțiunii de „patrimoniu cultural", utilizată în sensul legislației speciale, de noțiunile utilizate în sens larg, precum „moștenire culturală", „cultură", „tradiții", „memorie istorică", „identitate culturală" sau „expresii culturale ale comunității rome".	**Se acceptă.** A fost revizuit textul prin prisma noțiunilor menționate.
	84.	În acest sens, se constată că pct. 78 și 80 utilizează noțiunile de „patrimoniu etnocultural" și „patrimoniu cultural" fără a face referire la bunuri sau elemente de patrimoniu cultural protejate potrivit legislației speciale. Or, noțiunea de patrimoniu cultural urmează a fi utilizată exclusiv în raport cu bunurile, valorile și elementele de patrimoniu cultural care fac obiectul măsurilor specifice de identificare, documentare, cercetare, clasare, protejare, conservare/salvgardare și valorificare, în condițiile legii. Totodată, activitățile privind promovarea culturii rome, a limbii romani, a creației artistice și a dialogului intercultural nu urmează a fi asimilate, în mod generic, activităților de protejare și valorificare a patrimoniului cultural, acestea reprezentând domenii distincte de intervenție ale politicilor publice. În consecință, se propune revizuirea inclusiv a formulării Obiectivului specific 6, în vederea delimitării clare a componentei privind patrimoniul cultural de cea referitoare la promovarea culturii, limbii romani și identității culturale a romilor. În redactarea actuală, obiectivul reunește sub aceeași formulare domenii de intervenție distincte – patrimoniul cultural, limba romani, identitatea culturală, creația artistică, cercetarea, patrimoniul documentar și dialogul intercultural, fără a evidenția rezultatele urmărite pentru fiecare dintre acestea, ceea ce afectează claritatea obiectivului și îngreunează stabilirea unor indicatori de rezultat relevanți și măsurabili.	**Se acceptă.** Pct. 78 și 80 au fost revizuite prin prisma noțiunilor specificate în recomandare.
	85.	La Capitolul X. PLANUL DE ACȚIUNI, pentru fiecare indicator de monitorizare se va seta termen de realizare distinct (trimestrul și anul) în perspectiva operaționalizării sistemului informatic de monitorizare e-monitorizare. Planul stabilește în continuare, de regulă, un singur termen pentru întreaga acțiune, chiar dacă aceasta are mai mulți indicatori. La acțiunea 6.3, de exemplu, este indicat trimestrul IV 2027, deși indicatorii și costurile sunt anuale pentru perioada 2027-2030.	**Se acceptă.** Au fost revizuite termenele de implementare.
	86.	La acțiunea 6.3 Ministerul Culturii a fost inclus în calitate de co-responsabil. Totuși, la indicatorul de monitorizare „Cel puțin 50% din organizațiile rome capacitate participă în	**Se ia act.** Indicatorul va fi monitorizat în

		proiecte culturale cu finanțare publică” fiind supus doar unei reformulări minore, fără clarificarea bazei de referință, a modalității de calcul și a sursei datelor necesare pentru monitorizarea și evaluarea acestuia.	baza informațiilor privind organizațiile rome participante la sesiunile de capacitare și implicarea acestora în proiecte culturale finanțate din fonduri publice. Datele relevante vor fi colectate de la organizațiile beneficiare și instituțiile responsabile de gestionarea programelor de finanțare.
	87.	La acțiunea 6.4, propunerile formulate de Ministerul Culturii în procedura de consultare prealabilă nu au fost valorificate integral. Deși s-a solicitat limitarea costurilor aferente subprogramului 8502 la 20,0 mii lei anual, Planul de acțiuni menține alocări financiare în cuantum de 1 600,0 mii lei (400,0 mii lei anual), iar, ca urmare a reformulării substanțiale a acțiunii, responsabilitățile financiare atribuite Ministerului Culturii se majorează la 2 100,0 mii lei, respectiv 525,0 mii lei anual, fără o fundamentare corespunzătoare și fără corelarea acestora cu resursele bugetare comunicate de minister.	**Se ia act.**
	88.	Totodată, se propune excluderea Ministerului Culturii din lista autorităților responsabile pentru implementarea indicatorului de monitorizare „Cel puțin 10 publicații anual în reviste/surse la nivel național”, întrucât acesta nu se încadrează în competențele legale ale ministerului. Ministerul Culturii nu poate influența politica editorială a furnizorilor de servicii media și nu-și poate asuma indicatori ce depind de deciziile editoriale ale unor entități independente.	**Se acceptă.** A fost inclusă ca autoritate responsabilă Institutul Patrimoniul Cultural fără costuri suplimentare, în limita atribuțiilor funcționale.
	89.	În același timp, menționăm că obiectivul aferent promovării istoriei și culturii rome poate fi susținut prin instrumentele de finanțare gestionate de Ministerul Culturii. Astfel, promovarea istoriei și culturii, inclusiv a culturii rome, este inclusă în domeniile prioritare de finanțare prin Fondul de subvenționare a mass-mediei, aprobate prin Ordinul ministrului culturii nr. 44 din 3 februarie 2026. În consecință, contribuția ministerului se poate realiza prin mecanismele de finanțare și politicile publice aflate în sfera sa de competență, fără asumarea unor indicatori asupra cărora nu exercită atribuții de reglementare sau control. Cu titlu de informare, menționăm că obiectivele privind promovarea istoriei și culturii romilor sunt deja susținute prin mecanismele de finanțare gestionate de Ministerul Culturii. Astfel, în cadrul Fondului de subvenționare a mass-mediei a fost implementat proiectul „Moro Mahalajiu: voci, chipuri, povești din comunitatea romă”, realizat de publicația periodică „Ziarul Nostru Web”, care a urmărit promovarea incluziunii și coeziunii sociale	**Se ia act.**

		prin combaterea stereotipurilor și asigurarea unei reprezentări echilibrate și pozitive a comunităților rome. Proiectul a fost implementat în raioanele Soroca, Florești, Drochia, Rîșcani și Ocnița și s-a materializat prin peste 20 de produse media, inclusiv reportaje video, podcasturi și articole jurnalistice dedicate educației, ocupării forței de muncă, leadershipului comunitar, tradițiilor culturale și implicării civice. Acest exemplu demonstrează că obiectivele urmărite pot fi realizate prin instrumentele existente de finanțare, fără instituirea unor obligații privind politica editorială a furnizorilor de servicii media.	
	90.	Totodată, la acțiunea 6.4 se propune atribuirea componentei de cercetare Ministerului Educației și Cercetării și Instituției Publice „Institutul Patrimoniului Cultural”, în perspectiva transferului acesteia în subordinea ministerului, cu excluderea Ministerului Culturii din calitatea de autoritate responsabilă pentru această componentă. Activitățile de promovare a istoriei și culturii romilor pot fi realizate cu implicarea muzeelor, în calitate de parteneri, în limitele competențelor legale. În consecință, se impune revizuirea acțiunii 6.4 prin delimitarea clară a componentelor de intervenție și corelarea autorităților responsabile, indicatorilor de monitorizare și surselor de finanțare.	**Se acceptă.** A fost inclusă modificarea conform recomandării. Ministerul Educației și Cercetării nu a fost inclus ca autoritate responsabilă, deoarece cercetare se referă la domeniul învățământului public și serviciilor de educație.
	91.	La acțiunea 6.7, se propune excluderea Ministerului Culturii din calitatea de autoritate responsabilă pentru perfecționarea resurselor bibliotecare, având în vedere că bibliotecile publice se află în administrarea autorităților administrației publice locale. Totodată, deși codul bugetar a fost ajustat la subprogramul 8504, indicatorul de monitorizare „100% din bibliotecile din localitățile dens populate de romi actualizează fișierele bibliografice” rămâne insuficient fundamentat, nefiind clarificate baza de referință, modalitatea de măsurare și sursa datelor.	**Se acceptă**. A fost inclusă ca autoritate responsabilă autoritățile publice locale.
	92.	La acțiunile 6.9 și 6.10, se propune revizuirea costurilor atribuite Ministerului Culturii, întrucât acestea depășesc limitele bugetare comunicate de Ministerul Culturii în procedura de consultare prealabilă. În cazul acțiunii 6.9, Agenția Relații Interetnice este desemnată autoritate responsabilă, Ministerul Culturii având doar calitatea de partener, iar sursa de finanțare este externă, motiv pentru care se impune reexaminarea responsabilităților și a alocărilor financiare aferente. Totodată, pentru acțiunea 6.10 sunt prevăzute cheltuieli de 140,0 mii lei anual din subprogramul 8502, deși Ministerul Culturii a comunicat, prin scrisoarea nr. 03/1-09/1755 din 11.06.2026, o limită maximă de 50,0 mii lei anual. În consecință, se propune corelarea costurilor prevăzute în Planul de acțiuni cu limitele bugetare comunicate de minister și cu responsabilitățile instituționale asumate.	**Se acceptă**. Agenția Relații Interetnice nu a prezentat obiecții cu privire la acțiunea nr.6.9. În ceea ce privește acțiunea 6.10 au fost operate modificării privind costurile conform recomandării.
Consiliul pentru	93.	Consiliul constată că acțiunea 5.4 din Planul de acțiuni pentru implementarea Programului,	**Se acceptă.**

egalitate (nr.04/1286 din 29.07.2026)		aferentă obiectivului specific 5, necesită revizuire sub aspectul corelării dintre acțiunea planificată și indicatorul de realizare stabilit. Astfel, acțiunea privind consolidarea mecanismului de prevenire și sancționare a discriminării în muncă, educație, accesul la servicii disponibile publicului și profilare rasială nu corespunde indicatorului „cel puțin 50 reprezentanți ai Ministerului Afacerilor Interne instruiți anual”, întrucât indicatorul vizează exclusiv realizarea unor activități de instruire destinate angajaților MAI și constituie o măsură de consolidare a capacităților profesioniștilor cu atribuții în domeniul investigării și sancționării contravențiilor și infracțiunilor motivate de prejudecată, care afectează într-o măsură disproporționată persoanele aparținând comunității rome, decât o acțiune de consolidare a mecanismului de prevenire și sancționare a discriminării împotriva acestora. În context, se impune delimitarea atribuțiilor instituționale aferente sancționării faptelor de discriminare de cele aferente sancționării contravențiilor și infracțiunilor motivate de prejudecată. Or, Codul contravențional reglementează contravențiile în domeniul egalității, inclusiv faptele prevăzute la art. 54^2, art. 65^1, art. 70^2, art. 70^3 și art. 71^1, precum și sancțiunile aplicabile acestora, iar potrivit art. 423^5 din Codul contravențional, constatarea acestor fapte este realizată de Consiliul pentru egalitate, procesele-verbale fiind remise instanței de judecată competente pentru examinarea cauzei în fond. Prin urmare, Consiliul este autoritatea abilitată cu mandatul de prevenire, combatere și sancționare a faptelor de discriminare, în timp ce competența Ministerului Afacerilor Interne se referă la alte contravenții, printre care, de exemplu instigarea la discriminare, prevăzută de art. 70^1 din Codul Contravențional. Din această perspectivă, se propune reformularea textului acțiunii 5.4 după cum urmează “5.4 Organizarea activităților de instruire pentru angajații Ministerului Afacerilor Interne privind profilarea rasială și combaterea prejudecăților privind persoanele de etnie romă”. De altfel, Consiliul a recomandat desfășurarea unor asemenea acțiuni în deciziile în care a constatat că acțiunile unor polițiști față de persoane de etnie romă au constituit hărțuire în baza criteriului de origine etnică (profilare rasială).[1] Astfel, aceste activități urmează să fie orientate spre consolidarea cunoștințelor reprezentanților Ministerului Afacerilor Interne privind prevenirea și combaterea discriminării în activitatea proprie, aplicarea principiilor egalității în exercitarea atribuțiilor de serviciu și prevenirea profilării rasiale. De asemenea, se propune indicarea Ministerul Afacerilor Interne drept autoritate	A fost revizuită acțiunea nr.5.4 conform recomandării.

1

		responsabilă pentru realizarea acțiunii nr. 5.4, având în vedere responsabilitatea acestuia pentru dezvoltarea profesională a angajaților din subordine. Consiliul pentru egalitate poate acorda suport metodologic și expertiză, în limitele competențelor sale legale, fără substituirea responsabilităților instituționale ale Ministerului Afacerilor Interne.	
	94.	Cu privire la acțiunea nr. 5.5 privind consolidarea competențelor reprezentanților din sistemul judiciar privind investigarea și examinarea infracțiunilor motivate de ură, se propune excluderea Consiliului pentru egalitate din calitatea de instituție responsabilă de realizarea acestei acțiuni din următoarele considerente. Investigarea și examinarea infracțiunilor motivate de ură reprezintă activități care depășesc mandatul legal și competențele funcționale ale Consiliului pentru egalitate, acestea fiind atribuții exercitate de organele de urmărire penală, instanțele judecătorești și alte autorități competente din sistemul justiției, în conformitate cu cadrul normativ aplicabil. Totodată, Institutul Național al Justiției este instituția responsabilă de formarea profesională inițială și continuă a judecătorilor, procurorilor și altor categorii de personal din sistemul judiciar, inclusiv prin organizarea activităților de instruire destinate dezvoltării competențelor profesionale ale acestora. În acest context, se recomandă desemnarea Institutului Național al Justiției în calitate de instituție responsabilă pentru realizarea activităților de instruire a reprezentanților sistemului judiciar prevăzute la acțiunea nr. 5.5, în timp ce Consiliul pentru egalitate poate fi inclus în calitate de instituție parteneră, prin furnizarea expertizei de specialitate în domeniul prevenirii și combaterii discriminării, al aplicării principiului egalității și al standardelor de nediscriminare, în limitele mandatului său legal.	**Se acceptă.** Acțiunea nr.5.5 a fost revizuită conform recomandării.
	95.	Consiliul reține că este indicat drept instituție responsabilă de realizarea acțiunii nr. 5.6 din Planul de acțiuni, care se referă la instruirea personalului din instituțiile medico - sanitare privind comunicarea interculturală, prevenirea discriminării și combaterea antițigănismului în sistemul de sănătate. În continuare, sunt stabiliți următorii indicatori de monitorizare ai acțiunii: 10 instruiri realizate; Cel puțin 300 specialiști instruiți anual. În această privință, atragem atenția asupra faptului că indicarea Consiliului pentru egalitate în calitate de unica instituție responsabilă de realizarea unui număr de 10 activități de instruire, cu participarea a 300 specialiști anual, constituie o sarcină excesivă ce depășește capacitățile instituționale ale Consiliului, în special având în vedere faptul că prin proiectul Programului examinat, Consiliul a fost indicat drept autoritate responsabilă pentru realizarea activităților de instruire destinate mai multor categorii: reprezentanți ai administrației publice centrale și locale capacitați anual (acțiunea nr. 5.3); mediatori comunitari (acțiunea nr. 5.7); reprezentanților organizațiilor necomerciale rome (acțiunea	**Se acceptă.** Acțiunea nr.5.6 a fost revizuită conform recomandării.

		nr. 5.8); cadre didactice (acțiunea nr. 5.11). Astfel, Consiliul susține oportunitatea acțiunii propuse, dar insistă pe implicarea în realizarea acesteia, în calitate de instituție primar responsabilă a Ministerului Sănătății - în calitate de autoritate responsabilă de organizarea activității și dezvoltarea profesională a propriilor angajați și a personalului din instituțiile subordonate sau celor în care acesta are calitatea de fondator. În același context, Consiliul pentru egalitate poate fi inclus în calitate de instituție parteneră în realizarea acțiunii respective, prin oferirea expertizei în domeniul egalității și nediscriminării în cadrul unor sesiuni a căror organizare va fi coordonată de către minister. Totodată, indicatorii de monitorizare stabiliți necesită a fi reevaluați din perspectiva fezabilității și a capacităților instituțiilor responsabile, or stabilirea unor ținte greu de atins ar putea compromite realizarea acțiunii în cauză. În redacția actuală, indicatorii 10 instruiri realizate; Cel puțin 300 specialiști instruiți anual instituie o sarcină semnificativă privind volumul activităților de instruire și numărul persoanelor instruite, fără a fi clarificate numărul de instruiri planificate anual, precum și resursele umane, financiare și instituționale necesare pentru realizarea acestora. Stabilirea unor indicatori cantitativi trebuie corelată cu capacitatea efectivă a autorităților responsabile de a asigura realizarea activităților planificate.	
	96.	În continuare, în ceea ce privește acțiunea nr. 5.11 privind consolidarea competențelor cadrelor didactice în vederea prevenirii și combaterii discriminării populației de etnie romă, Consiliul observă că autorii stabilesc drept indicatori de monitorizare 3 sesiuni organizate anual și cel puțin 30 de profesori instruiți. Având în vedere cele menționate mai sus privind capacitățile instituționale ale Consiliului în ceea ce privește livrarea activităților de instruire, propunem înlocuirea indicatorului de monitorizare "3 sesiuni organizate anual" cu indicatorul "2 sesiuni organizate anual". În egală măsură, Consiliul notează că realizarea acțiunii în cauză nu va putea fi posibilă fără implicarea Ministerului Educației și Cercetării sau Agenției Relații Interetnice, care să asigure aspectele organizatorice aferente acțiunilor de instruire planificate, prin coordonarea participării cadrelor didactice la acestea. Din aceste considerente, Consiliul propune indicarea, în rubrica Autoritate, instituție publică responsabilă pentru realizarea acțiunii nr. 5.11 a Ministerului Educației și Cercetării sau Agenției Relații Interetnice, drept instituție primar responsabilă de realizarea acesteia.	**Se acceptă.** Acțiunea nr.5.11 a fost revizuită conform recomandării.
Agenția Relații Interetnice (nr.05-273 din 29.07.2026)	97.	Susține proiectul, fără obiecții și propuneri.	**Se ia act.**

Agenția Națională pentru Sănătate Publică (nr. 01-2-4205 din 23.07.2026)	98.	Susține proiectul, fără obiecții și propuneri.	**Se ia act.**
Consiliul Audiovizualului (nr.151 din 28.07.2026)	99.	La obiectivul specific nr. 5 din Planul de acțiuni, la pct. 5.10, este prevăzută acțiunea ,,monitorizarea și combaterea discursului de ură și a manifestărilor de antițigănism in mass-media", având ca indicator de monitorizare ,,Raport anual privind reprezentarea romilor în mass-media inclusiv monitorizarea stereotipurilor, discursului de ură și antițigănismului", iar autoritatea responsabilă este Consiliul Audiovizualului. În acest sens, menționăm că noțiunea de ,,mass-media" are un caracter general și cuprinde o categorie largă de subiecți, care nu intră în sfera de reglementare și competență a Consiliului Audiovizualului. Astfel, pentru a asigura concordanța dintre acțiunea prevăzută și competențele autorității responsabile, propunem substituirea sintagmei ,,mass-media" cu textul „în cadrul serviciilor media audiovizuale". Totodată, indicatorul de monitorizare ,,Raport anual privind reprezentarea romilor în mass-media inclusiv monitorizarea stereotipurilor, discursului de ură și antițigănismului urmează să fie modificat cu textul: ,,Decizia Consiliului Audiovizualului privind examinarea rezultatelor monitorizării furnizorilor de servicii media la capitolul respectării obligației de a nu admite discursul de ură și manifestările de antițigănism în cadrul programelor audiovizuale difuzate."	**Se acceptă.** Acțiunea nr. 5.10 a fost revizuită conform recomandării.
Agenția Servicii Publice (nr. 01/6801 din 29.07.2026)	100.	Referitor la pct. 1.2 din Proiectul Planului de acțiuni (Partener de cooperare – ASP) se determină că Agenția Servicii Publice este inclusă în calitate de „Partener de cooperare" pentru obiectivul privind „Elaborarea și publicarea anuală a Buletinului statistic privind incluziunea populației de etnie romă". În acest sens, menționăm că, deși autoritatea publică principală responsabilă de raportare este Agenția Relații Interetnice, rolul atribuit ASP de „Partener de cooperare" presupune furnizarea unor date statistice dezagregate după sex, vârstă și localitate pentru principalele domenii de intervenție. Subliniem că, potrivit atribuțiilor stabilite prin Hotărârea Guvernului nr. 314/2017 privind constituirea Agenției Servicii Publice, sarcina de bază a instituției este înregistrarea de stat a faptelor și evenimentelor de stare civilă. Reţinem că evidența exactă a numărului de fapte și evenimente înregistrate în privința persoanelor de etnie romă nu poate fi stabilită obiectiv. Declararea naționalității sau a apartenenței etnice de către persoanele fizice în procesul înregistrării actelor de stare civilă are un caracter facultativ. Această informație se reflectă în Sistemul informațional „Acte de	**Se acceptă**. Agenţia Servicii Publice a fost exclusă din lista partenerilor de cooperare (acțiunea nr. 1.2).

		stare civilă” exclusiv sub formă de mențiune în conținutul actului de naștere și doar la atingerea majoratului de către titular. În prezent, se atestă o pondere descrescătoare și continuă a declarării voluntare a apartenenței etnice de către persoanele de etnie romă, fapt care determină imposibilitatea obiectivă de a genera rapoarte statistice realiste sau exhaustive privind faptele de stare civilă înregistrate pentru acest segment al populației. Prin urmare, considerăm nejustificată menținerea Agenției Servicii Publice drept partener de cooperare la această acțiune, date fiind limitele legale și tehnice ale sistemului de evidență.	
	101.	Referitor la pct. 4.6 din Proiectul Planului de acțiuni (Căsătorii timpurii și nașteri precoce), atestăm o formulare neclară și improprie din punct de vedere juridic a obiectivului vizat: „Instituirea unui mecanism interinstituțional de evidență și monitorizare a cazurilor de căsătorii timpurii și nașteri precoce în comunitățile de romi”. În acest sens, considerăm oportune următoarele ajustări: textul „căsătorii timpurii” este lipsit de acuratețe juridică și urmează să fie substituit cu formularea normativă consacrată – „căsătorii încheiate cu un minor cu vârsta de 16-18 ani”, reglementată expres de prevederile art. 14 din Codul familiei. În același context, noțiunea de „naștere precoce” este ambiguă, cu o conotație de limbaj colocvial și nu este clar sensul din punct de vedere juridic și statistic (aparent fiind vizată nașterea de către o mamă minoră). Totodată, menționăm că la acest obiectiv autoritatea responsabilă de raportare este Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Agenția Servicii Publice nefiind vizată ca partener. Precizăm că, în perioada anterioară, Agenția Servicii Publice a primit din partea Ministerului Muncii și Protecției Sociale solicitări de date dezagregate pe subiectele menționate. Reiterăm faptul că astfel de solicitări nu pot fi satisfăcute, Agenția neavând posibilitatea tehnică de a selecta date după criteriul etnic - argument expus deja în legătură cu lipsa de temei pentru implicarea Agenției în raportarea aferentă acțiunii de la pct. 1.2 din Plan.	**Se acceptă parțial.** Nu se consideră oportună limitarea noțiunii de „căsătorii timpurii” la cazurile de căsătorie încheiate cu minori cu vârsta de 16–18 ani, întrucât fenomenul vizat poate include și situații de căsătorii la vârste mai mici, inclusiv în afara cadrului formal. Termenii utilizați în acțiune vor fi menținuți, urmând ca semnificația acestora să fie clarificată în procesul de elaborare a mecanismului de monitorizare. În ceea ce privește rolul Agenției Servicii Publice, responsabilitățile instituțiilor implicate au fost revizuite.

	102.	La pct. 4.16 din Proiectul Planului de acțiuni: „Organizarea echipelor mobile pentru identificarea și documentarea persoanelor de etnie romă din comunitățile vulnerabile”, Agenția Servicii Publice este desemnată drept autoritate responsabilă, iar pentru realizarea acțiunii se stabilesc indicatori de monitorizare care prevăd elaborarea unui mecanism de organizare și desfășurare a vizitelor echipelor mobile, organizarea a cel puțin 20 de deplasări anual în localitățile dens populate de romi și documentarea sau asistarea anuală a cel puțin 100 de persoane de etnie romă în procesul de eliberare a actelor de identitate. În conformitate cu cadrul normativ, Agenția Servicii Publice asigură prestarea serviciilor publice în domeniul eliberării actelor de identitate și al evidenței cetățenilor Republicii Moldova. În cazurile expres prevăzute de legislație, instituția prestează aceste servicii prin intermediul oficiilor mobile, la cererea solicitantului sau a persoanei care acționează în interesul acestuia, precum și la demersul instituțiilor competente. Totodată, Agenția Servicii Publice nu are atribuții de identificare sau de evidență a persoanelor în funcție de apartenența lor etnică. În acest sens, formularea acțiunii nr. 4.16, care atribuie Agenției Servicii Publice responsabilitatea de identificare a persoanelor de etnie romă din comunitățile vulnerabile, excedează competențelor legale ale instituției. Identificarea și stabilirea grupurilor-țintă ale programelor sociale reprezintă atribuții ce revin instituţiilor competente din domeniul protecției sociale, autorităților administrației publice locale și mediatorilor comunitari implicaţi în implementarea politicilor de incluziune socială. De asemenea, Agenția Servicii Publice nu deține și nu administrează registre sau evidențe organizate după criteriul apartenenței etnice și, prin urmare, nu dispune de temei legal și nici de instrumente administrative pentru identificarea persoanelor după acest criteriu. Totodată, propunerea privind elaborarea unui mecanism de organizare a echipelor mobile nu se justifică, întrucât un asemenea mecanism este deja reglementat și aplicat în activitatea Agenției Servicii Publice. Prin Hotărârea Guvernului nr.757/2024, Regulamentul privind eliberarea actelor de identitate și evidența locuitorilor Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.125/2013, a fost completat cu pct.143, care prevede că de la data realizării condiţiilor tehnice şi a stabilirii reglementărilor interne, la cererea solicitantului sau a persoanei care acţionează în interesul acestuia, precum şi la demersul instituţiilor (diplomatice, consulare, medicale, sociale, penitenciare etc.), autoritatea competentă desfăşoară activităţi de preluare a cererii, a documentelor şi a informaţiilor necesare pentru prestarea serviciilor de eliberare a actelor de identitate şi de evidenţă a persoanelor, în teren, prin intermediul oficiilor mobile,	**Se acceptă.** Acțiunea nr.4.16 a fost exclusă din Planul de acțiuni.

		folosind echipamente din dotare. Totodată, potrivit pct.1.9.6 din Anexa nr.2 la Hotărârea Guvernului nr. 966/2020 cu privire la serviciile prestate de către Agenția Servicii Publice, instituția prestează serviciul „Deplasarea Oficiului mobil”, destinat atât persoanelor fizice, cât și grupurilor de persoane aflate în instituții medicosanitare, instituții de asistență socială sau penitenciare, iar în cazurile prevăzute de pct. 7 din Anexa nr. 3 la aceeași hotărâre, serviciul se prestează cu titlu gratuit. De asemenea, prin intermediul oficiilor mobile, Agenția Servicii Publice acordă asistență misiunilor diplomatice și oficiilor consulare ale Republicii Moldova la prestarea serviciilor în domeniul actelor de identitate și al stării civile cetățenilor Republicii Moldova domiciliați sau aflați temporar în străinătate. Menționăm că mecanismul existent este aplicabil tuturor persoanelor care întrunesc condițiile prevăzute de legislație, fără a se face distincție în funcție de apartenența etnică. Totodată, Agenția Servicii Publice nu își poate asuma indicatorii de monitorizare propuși pentru această acțiune, întrucât realizarea acestora presupune identificarea și selectarea beneficiarilor în funcție de apartenența etnică, precum și stabilirea prealabilă a unui număr de persoane care urmează a beneficia de servicii de eliberare a actelor de identitate, aspecte care nu țin de atribuțiile instituționale ale Agenției. Reieșind din raționamentele expuse, propunem excluderea din proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027-2030 a acțiunii nr. 4.16.	
Compania Națională de Asigurări în Medicină (nr. 01-02/2267 din 27.07.2026)	103.	La proiectul Programului se solicită revizuirea Tabelului nr. 3 „Indicatori de monitorizare” prin aplicarea uneia dintre următoarele măsuri alternative: 1. Modificarea indicatorului „Ponderea persoanelor de etnie romă asigurate medical” în vederea corelării acestuia cu competențele funcționale și atribuțiile legale ale autorităților indicate ca „Surse de date”; 2. Excluderea CNAM din categoria autorităților responsabile de furnizarea de date privind realizarea Obiectivului specific nr. 4 aferent indicatorului menționat.	**Se acceptă parțial.** Conform recomandării, CNAM a fost exclusă din categoria „Sursa de date”, însă indicatorul „Ponderea persoanelor de etnie romă asigurate medical” se menține întrucât este relevant pentru evaluarea progresului în realizarea Obiectivului specific nr. 4.

	104.	*La proiectul Planului de acțiuni* La acțiunea nr. 4.2 din Planul de acțiuni *(Desfășurarea activităților de informare, consiliere și suport pentru facilitarea accesului persoanelor de etnie romă la asigurarea obligatorie de asistență medicală)*, menționăm necesitatea indicării Agenției Relații Interetnice în calitate de **instituție responsabilă** de realizarea acestei acțiuni, potrivit domeniului de competență, iar a CNAM, în calitate de **partener de cooperare**.	**Nu se acceptă.** CNAM se menține în calitate de instituție responsabilă, întrucât acțiunea vizează direct facilitarea accesului la sistemul asigurării obligatorii de asistență medicală, domeniu care ține de competența funcțională a CNAM. Agenția Relații Interetnice poate avea un rol de facilitare a comunicării și cooperare interinstituțională, inclusiv prin diseminarea informațiilor către comunitățile de etnie romă, însă nu este oportună desemnarea acesteia ca instituție responsabilă pentru realizarea unei acțiuni care ține de domeniul asigurării medicale.
UN Women Moldova (nr. 026-07-29.001/ER din 29.07.2026)	105.	Analiza situației (Capitolul II) este realizată preponderent din perspectiva apartenenței etnice, fără dezagregare pe sexe și fără examinarea cauzelor diferențiate ale excluziunii fetelor și femeilor rome, ceea ce creează o incoerență inclusiv față de titlul secțiunii „Egalitate de gen, combaterea discriminării și participare civică”.	**Se acceptă.** Programul a fost revizuit, iar analiza situației a fost completată cu perspectiva de gen și, în măsura disponibilității, cu date dezagregate pe sexe, inclusiv prin evidențierea unor bariere și vulnerabilități specifice femeilor și fetelor rome. Totodată, analiza diferențiată pe sexe a fost realizată în limitele datelor statistice și informațiilor disponibile, lipsa

			unor date dezagregate pentru anumite domenii nepermițând o examinare completă a cauzelor diferențiate ale excluziunii.
	106.	Nu se face referință la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei - CEDAW (Capitolul II).	**Se acceptă.** A fost inclusă referința la Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei - CEDAW (pct.3).
	107.	Obiectivele specifice nu includ un obiectiv distinct dedicat egalității de gen și abilitării economice a femeilor rome.	**Nu se acceptă.** Egalitatea de gen și abilitarea economică a femeilor rome sunt integrate transversal în obiectivele specifice existente, în special în ceea ce privește participarea și leadershipul femeilor rome, educația, ocuparea și independența economică, precum și prevenirea și combaterea discriminării. Introducerea unui obiectiv suplimentar ar genera suprapuneri cu obiectivele existente și ar fragmenta structura logică a Programului.
	108.	Matricea riscurilor nu reflectă riscul asociat normelor sociale de gen din unele comunități, deși acesta condiționează direct realizarea obiectivelor în domeniile educației, ocupării și participării.	**Se acceptă.** A fost integrat riscul în Tabelul 5 conform recomandării.
	109.	O parte dintre indicatorii de monitorizare necesită clarificarea metodologiei de calcul, dezagregare consecventă și o corelare mai clară între țintele formulate în obiective și țintele indicatorilor.	**Se acceptă parțial.** În procesul de revizuire a Programului a fost asigurată

			corelarea indicatorilor și a țintelor acestora, precum și dezagregarea datelor pe sexe, vârstă și alte criterii relevante, în măsura disponibilității datelor. Totodată, metodologiile detaliate de calcul ale indicatorilor nu vor fi incluse în textul Programului, acestea urmând a fi stabilite în cadrul mecanismelor și instrumentelor tehnice de monitorizare și evaluare.
	110.	Planul de acțiuni conține un număr limitat de măsuri și indicatori care vizează în mod explicit femeile și fetele rome. În vederea asigurării conformității Programului cu angajamentele asumate de Republica Moldova în temeiul Convenției CEDAW, al Convenției de la Istanbul și al Cadrului strategic al Uniunii Europene pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020-2030, UN Women Moldova recomandă: (i) menționarea expresă a perspectivei de gen ca principiu transversal al Programului; (ii) completarea analizei situației cu date dezagregate pe sexe și cu o analiză de gen a barierelor identificate; (iii) introducerea a 2 obiective specifice noi privind egalitatea de gen și abilitarea economică a femeilor rome; (iv) consolidarea cadrului de monitorizare prin indicatori sensibili la gen și metodologii explicite; (vi) completarea Planului de acțiuni cu măsuri și indicatori dedicați femeilor și fetelor rome.	**Se acceptă parțial.** În procesul de revizuire a Programului s-a ținut cont de recomandările formulate, prin integrarea transversală a perspectivei de gen în analiza situației, obiectivele, măsurile și indicatorii de monitorizare, inclusiv prin utilizarea, acolo unde datele disponibile permit, a dezagregării pe sexe și prin includerea unor măsuri și indicatori relevanți pentru femeile și fetele rome. Totodată, perspectiva egalității de gen și a prevenirii discriminării multiple este reflectată în implementarea și monitorizarea Programului. Nu se acceptă recomandarea privind instituirea a două obiective specifice distincte,

			întrucât dimensiunea de gen și abilitarea economică a femeilor rome sunt deja integrate transversal în obiectivele specifice existente, în special în domeniile participării și leadershipului, educației, ocupării și independenței economice, precum și prevenirii și combaterii discriminării. Introducerea unor obiective suplimentare ar genera suprapuneri cu obiectivele existente și ar fragmenta structura logică a Programului, fără a aduce o valoare adăugată proporțională.
	111.	Integrarea perspectivei de gen ca principiu transversal al Programului 1.1. Completarea cadrului internațional de referință (pct. 3) Se recomandă completarea pct. 3 cu referințe la: • Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW, 1979) • Observațiile finale ale Comitetului CEDAW privind Republica Moldova; • Recomandarea generală nr. 27 (2000) a Comitetului CERD privind discriminarea față de romi; • Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), la care Republica Moldova este parte.	**Se acceptă.** Pct. 3 a fost completat conform recomandării.
	112.	Introducerea unui paragraf distinct privind integrarea dimensiunii de gen (pct. 7) UN Women susține includerea, în continuarea pct. 7, a unui paragraf distinct privind integrarea dimensiunii de gen, cu următorul cuprins propus: „Implementarea Programului se va realiza prin integrarea sistematică a perspectivei de gen în toate domeniile de intervenție, în procesul de elaborare, implementare, monitorizare și evaluare a măsurilor prevăzute. Programul recunoaște că femeile și fetele de etnie romă se confruntă cu forme multiple și interconectate de discriminare, rezultate din interacțiunea	**Se acceptă parțial.** Pct. 7 a fost completat conform recomandării. Totodată, obiectivul general este formulat astfel încât să reflecte finalitatea principală a Programului, fără a

		dintre gen, apartenența etnică, statutul socio-economic, vârsta și dizabilitatea. Inițiativele Programului vor contribui la prevenirea și reducerea acestor inegalități, precum și la asigurarea participării egale și semnificative a femeilor și bărbaților romi la viața socială, economică și publică." Totodată, se recomandă ca obiectivul general al Programului (pct. 83) să menționeze explicit promovarea egalității de gen și reducerea discriminării intersecționale.	supraîncărca formularea cu domenii și principii transversale. Egalitatea de gen și combaterea discriminării sunt abordate transversal în cadrul Programului, prin obiective și acțiuni relevante, integrarea perspectivei de gen în implementare și monitorizare, precum și prin utilizarea datelor dezagregate după sex. Prin urmare, considerăm că includerea acestor elemente în obiectivul general nu este necesară pentru a asigura integrarea dimensiunii de gen în Program.
	113.	Consolidarea corelării cu politicile privind prevenirea și combaterea violenței față de femei (pct. 13) Se recomandă reformularea pct. 13 astfel încât corelarea cu Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 (Hotărârea Guvernului nr. 332/2023) să reflecte în mod explicit formele de violență la care sunt expuse femeile și fetele rome. Text propus: „Noul Program se aliniază cu Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023–2027 (Hotărârea Guvernului nr. 332/2023), care contribuie la prevenirea și combaterea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor rome, inclusiv a violenței în familie, a căsătoriilor timpurii și forțate, a exploatării și a altor forme de violență bazată pe gen, prin măsuri de prevenire, informare, identificare timpurie, referire și facilitare a accesului la servicii specializate, în conformitate cu principiile abordării centrate pe supraviețuitoare și ale cooperării intersectoriale. Obiectivul specific 1.4 vizează toate femeile, inclusiv femeile rome, care își cunosc drepturile și sunt încurajate să raporteze orice formă de violență."	**Se acceptă.** Pct. 13 a fost reformulat conform recomandării.
	114.	Consolidarea analizei situației prin date dezagregate și analiză de gen (Capitolul II) Analiza situației reprezintă fundamentul pe baza căruia sunt formulate obiectivele, indicatorii și măsurile Programului. În forma actuală, aceasta prezintă datele preponderent	**Se acceptă parțial.** Capitolul II integrează analiza datelor Recensământului

		agregat, la nivel de etnie, ceea ce limitează înțelegerea completă a fenomenelor descrise și poate conduce la intervenții insuficient adaptate. Se recomandă completarea Capitolului II cu date dezagregate pe sexe, iar acolo unde asemenea date nu sunt disponibile - menționarea expresă a acestei limitări metodologice, ca argument suplimentar pentru consolidarea sistemelor de colectare a datelor.	populației și locuințelor din 2024, inclusiv se specifică, după caz, lipsa datelor dezagregate pe sexe. În același timp, au fost operate completări la pct.18 privind structura pe sexe a populației de etnie romă.
	115.	Profilul persoanelor de etnie romă (pct. 18) Se recomandă completarea datelor privind numărul persoanelor care s-au declarat de etnie romă la Recensământul populației și locuințelor din 2024 cu dezagregarea pe sexe și indicarea ponderii femeilor și bărbaților, precum și, în măsura disponibilității, pe grupe de vârstă și pe medii de reședință.	**Se acceptă parțial.** Pct. 18 reflectă datele Recensământului populației și locuințelor din 2024. Totodată, a fost completat pct. 18 cu date privind structura pe sexe.
	116.	Provocările persistente în exercitarea drepturilor (pct. 21) Se recomandă completarea enumerării provocărilor persistente cu o referință la constatările Raportului de evaluare de referință al GREVIO privind Republica Moldova, potrivit cărora femeile rome continuă să se confrunte cu forme multiple de discriminare și cu bariere în accesarea justiției și a serviciilor de suport.	**Se acceptă.** Pct. 21 a fost completat conform recomandării.
	117.	Educație (pct. 30-32, Figura 2, Tabelul 1) Secțiunea privind educația este cea în care lipsa dezagregării afectează cel mai vizibil calitatea analizei. Se recomandă: • prezentarea dezagregată pe sexe și pe niveluri de învățământ (preșcolar, primar, gimnazial, liceal) a numărului de copii și elevi de etnie romă înscriși, pentru toți anii de studii analizați (pct. 30); • dezagregarea pe sexe a datelor privind reducerea numărului de elevi care își continuă studiile în învățământul liceal, unde scăderea de la 181 la 42 de elevi impune identificarea grupului afectat disproporționat; • dezagregarea pe sexe a datelor privind abandonul școlar (pct. 32 și Figura 2) sau, în lipsa acestora, menționarea expresă a faptului că absența datelor dezagregate limitează o analiză aprofundată a fenomenului din perspectiva de gen; • dezagregarea pe sexe a datelor din Tabelul 1 privind beneficiarii burselor de merit; • completarea analizei cauzelor abandonului școlar cu o perspectivă diferențiată pe sexe, întrucât factorii determinanți diferă semnificativ pentru fete și băieți.	**Se acceptă parțial.** Pct. 32 a fost completat cu analiza privind dimensiunea de gen și factorii care pot influența abandonul școlar în rândul fetelor de etnie romă. Totodată, nu poate fi acceptată recomandarea privind prezentarea sistematică a datelor dezagregate pe sexe pentru toți indicatorii menționați, întrucât nu există date oficiale dezagregate după sex pentru efectuarea unei analize comparative

		În acest sens, se propune introducerea, în cadrul pct. 30-32, a unui text de tipul următor: „Abandonul școlar în rândul fetelor de etnie romă rămâne o provocare majoră, fiind determinat de un șir de factori precum sărăcia, căsătoriile și sarcinile timpurii, normele sociale restrictive, discriminarea și accesul limitat la o educație incluzivă și de calitate.”	aprofundate.
	118.	Sănătate (pct. 53-54) Se recomandă completarea analizei privind accesul la servicii medicale cu referire explicită la lipsa datelor dezagregate privind accesul femeilor rome la servicii specializate, în special la servicii de sănătate maternă și reproductivă, această lipsă îngreunând o evaluare obiectivă a necesităților și a calității serviciilor prestate.	**Se acceptă.** Pct. 54 a fost completat conform recomandării.
	119.	Protecție socială și servicii destinate victimelor violenței (pct. 60-61) Formularea actuală a pct. 61 poate sugera existența unor servicii sociale destinate distinct victimelor violenței din rândul populației de etnie romă. Se recomandă ajustarea formulării, ținând cont de faptul că serviciile pentru victimele violenței - adăposturi, centre de asistență și consiliere, servicii juridice și psihologice, linii telefonice de asistență - sunt destinate tuturor femeilor afectate de violență, indiferent de etnie. Accentul analizei ar urma să fie plasat pe barierele specifice de acces cu care se confruntă femeile rome, precum stigmatizarea, lipsa informației privind serviciile disponibile, neîncrederea în instituții și distanța față de serviciile specializate. Totodată, se recomandă indicarea sursei datelor privind numărul victimelor asistate (42 de victime în 2024 și 99 în 2025).	**Se acceptă.** Pct. 61 a fost revizuit conform recomandării.
	120.	Mediatori comunitari (pct. 73, Figura 5) Se recomandă dezagregarea pe sexe a datelor privind rețeaua de mediatori comunitari, prin indicarea numărului de femei-mediatoare și bărbați-mediatori, având în vedere rolul determinant al acestei rețele în facilitarea accesului femeilor rome la servicii.	**Se ia act.** Nu există date dezagregate pe sexe privind rețeaua de mediatori comunitari.
	121.	Secțiunea „Egalitate de gen, combaterea discriminării și participare civică” În forma actuală, această secțiune examinează inegalitățile și discriminarea preponderent din perspectiva apartenenței etnice, fără a integra dimensiunea egalității de gen, ceea ce limitează înțelegerea completă a fenomenului și ignoră caracterul intersecțional al discriminării. Femeile de etnie romă pot fi afectate disproporționat de excluziune socială, confruntându-se simultan cu bariere legate atât de etnie, cât și de gen, în domenii precum educația, ocuparea sau accesul la servicii. Absența acestei perspective creează o incoerență față de titlul secțiunii și poate conduce la politici insuficient adaptate. Se recomandă integrarea explicită a dimensiunii de gen în această secțiune, prin includerea unei analize diferențiate pe sexe, utilizarea datelor dezagregate și recunoașterea discriminării intersecționale, astfel încât intervențiile propuse să reflecte mai fidel realitățile	**Se acceptă**. După pct. 66 a fost integrat un punct nou care examinează inegalitățile din perspectiva de gen.

		și nevoile femeilor și fetelor rome.	
	122.	Completarea setului de obiective specifice (pct. 84) cu următoarele două obiective: „Obiectiv specific 7. Promovarea egalității de gen în rândul populației de etnie romă prin integrarea perspectivei de gen în toate politicile și programele de incluziune, prevenirea și combaterea discriminării intersecționale și consolidarea participării femeilor rome la viața publică și procesele decizionale.” „Obiectiv specific 8. Creșterea participării și integrării durabile a femeilor de etnie romă pe piața muncii, prin reducerea barierelor structurale și culturale, sporirea ratei de ocupare, extinderea oportunităților de angajare și antreprenoriat și asigurarea condițiilor care să permită concilierea vieții profesionale cu responsabilitățile familiale.” În cazul în care Ministerul optează pentru menținerea actualei structuri de șase obiective specifice, se recomandă, ca soluție alternativă, integrarea conținutului obiectivului 7 în Obiectivul specific 5 și a conținutului obiectivului 8 în Obiectivul specific 3, cu reflectarea corespunzătoare în indicatorii de monitorizare și în Planul de acțiuni. Se recomandă, de asemenea, revizuirea modului de formulare a obiectivelor specifice: valorile numerice incluse în prezent în enunțul obiectivelor (de exemplu, creșterea cu cel puțin 10% a ratei de participare școlară) ar urma să fie transferate la nivelul țintelor indicatorilor corespunzători, pentru a evita dublarea și eventualele necorelări. Totodată, se atrage atenția asupra formulărilor duplicate din enunțul Obiectivelor specifice 2, 3 și 4, care necesită consolidare într-o singură formulare.	**Nu se acceptă.** Structura actuală a celor șase obiective specifice acoperă principalele domenii de intervenție ale Programului, iar dimensiunea egalității de gen este integrată transversal în acestea, inclusiv prin promovarea leadershipului femeilor rome (OS 1), accesul egal la educație (OS 2), ocuparea și independența economică (OS 3) și prevenirea și combaterea discriminării (OS 5). Introducerea unor obiective specifice distincte privind egalitatea de gen și femeile rome ar genera suprapuneri cu obiectivele existente și ar fragmenta structura logică a Programului. Dimensiunea de gen este reflectată în acțiunile, indicatorii și măsurile de monitorizare relevante, inclusiv prin utilizarea datelor dezagregate pe sexe.
	123.	Consolidarea cadrului de monitorizare (Capitolul IV) Cadrul de monitorizare determină măsura în care rezultatele Programului vor putea fi evaluate distinct pentru femei și bărbați, fete și băieți. În acest sens, se formulează următoarele recomandări. Indicatori sensibili la gen • Dezagregarea sistematică, după caz, pe criterii de sex, vârstă, mediu de reședință și dizabilitate a tuturor indicatorilor de rezultat și de impact care măsoară beneficiari sau	**Se acceptă parțial.** A fost revizuit tabelul 4 conform recomandării.

		participanți. • Includerea, la nivelul Obiectivului specific 4, a unui indicator privind numărul victimelor de etnie romă (dezagregat pe sexe și vârstă) asistate atât la nivelul platformei comunitare, cât și în cadrul serviciilor specializate destinate victimelor violenței în bază de gen și violenței în familie. • Completarea indicatorilor astfel încât aceștia să măsoare nu doar acoperirea, ci și efectele intervențiilor asupra reducerii inegalităților de gen - în accesul la servicii, participarea economică și civică, prevenirea violenței și combaterea discriminării. Dezagregarea beneficiarilor pe sexe este necesară, dar nu suficientă.	
	124.	Clarificarea metodologiilor de calcul • Indicele de incluziune a populației de etnie romă: se recomandă prezentarea metodologiei de calcul a indicelui și clarificarea măsurii în care dezagregarea pe sex, vârstă, mediu de reședință și dizabilitate este posibilă din punct de vedere metodologic în cazul unui indice compozit. • Valorile de referință stabilite pentru indicatorii privind accesul la servicii sociale: se recomandă indicarea metodologiei de calcul, inclusiv a modului în care acestea au fost determinate și a serviciilor sociale incluse în calcul.	**Nu se acceptă.** Metodologiile detaliate de calcul ale indicatorilor și stabilirea valorilor de referință reprezintă aspecte tehnice de monitorizare și evaluare și nu țin de conținutul propriu-zis al unui document de politică publică. Acestea vor fi reglementate prin instrumentele tehnice de monitorizare și evaluare ale Programului.
	125.	Observații punctuale privind formularea indicatorilor • Indicatorul privind rata de cuprindere a persoanelor de etnie romă în educație, inclus la nivelul obiectivului general, se regăsește deja la Obiectivul specific 2 și poate fi exclus din prima poziție pentru evitarea dublării. • Indicatorul privind ponderea localităților dens populate de romi în care sunt disponibile mecanisme funcționale de facilitare a accesului la servicii medicale și sociale este insuficient clar din perspectiva obiectului măsurării; indicatorul subsecvent, referitor la beneficiari, este mai relevant, motiv pentru care se poate avea în vedere reducerea numărului de indicatori la acest obiectiv. • Indicatorul și ținta privind cazurile de discriminare sunt formulate confuz - o „creștere cu cel puțin 30% față de valoarea de referință” poate fi interpretată atât ca rezultat pozitiv (creșterea raportării), cât și ca rezultat negativ (creșterea incidenței). Se propun, alternativ, următoarele formulări: „Reducerea cu minimum 30% a proporției persoanelor	**Se acceptă.** A fost exclus din obiectivul general indicatorul privind rata de cuprindere a persoanelor de etnie romă în educație, fiind păstrat la obiectivul 2. Indicatorul a fost reformulat în următoarea redacție: „Ponderea localităților dens populate de romi în care sunt instituite și funcționează mecanisme de facilitare a accesului la servicii medicale și sociale”.

		de etnie romă care declară experiențe de discriminare, comparativ cu valoarea de referință din primul an.” „Scăderea anuală a ponderii cazurilor de discriminare raportate de persoanele de etnie romă, dezagregată pe sexe și vârstă, cu cel puțin 30% până la finalul Programului.” • Pentru indicatorul privind ponderea recomandărilor Consiliului pentru Egalitate implementate de instituțiile vizate, se recomandă clarificarea faptului dacă acesta se referă exclusiv la cazurile de discriminare pe criteriu etnic și indicarea sursei de informație. Rapoartele anuale de activitate ale Consiliului pentru Egalitate (disponibile la egalitate.md) pot fi utilizate pentru stabilirea valorii de referință, cu precizarea că numărul redus de cazuri examinate anual impune prudență în formularea țintelor.	A fost reformulată ținta în următoarea redacție: „Reducerea cu cel puțin 30% față de valoarea de referință stabilită în primul an de implementare”. Indicatorul privind ponderea recomandărilor emise de Consiliul pentru egalitate a fost reformulat conform recomandării.
	126.	Completarea matricei riscurilor (Capitolul VII) Se propune completarea Tabelului 5 „Riscurile în implementarea Programului” cu un risc de natură culturală, care condiționează direct realizarea obiectivelor în domeniile educației, ocupării și participării: „Normele sociale tradiționale din unele comunități rome pot limita participarea fetelor și femeilor la educație, formare profesională și piața muncii, prin atribuirea rolurilor predominante în sfera domestică (îngrijire, căsătorie timpurie, responsabilități familiale). Aceste norme contribuie la abandon școlar, participare redusă la formare și excludere economică, perpetuând cicluri de sărăcie, dependență și expunere la violență în bază de gen.” Măsuri de prevenire și diminuare propuse: • integrarea explicită a perspectivei de gen și a abordării intersecționale în toate programele și măsurile; • formarea funcționarilor publici și a prestatorilor de servicii privind egalitatea de gen și nediscriminarea; • organizarea de dialoguri comunitare (părinți – lideri comunitari – autorități) pentru schimbarea percepțiilor privind rolurile de gen; • consolidarea aplicării legislației privind prevenirea căsătoriilor timpurii și protecția copiilor; • colaborarea între instituțiile de învățământ, asistența socială și poliție pentru intervenții timpurii în cazurile de risc.	**Se acceptă.** Tabelul 5 a fost completat conform recomandării.
	127.	Completarea Planului de acțiuni (Capitolul X) Pentru ca obiectivele privind egalitatea de gen să producă efecte practice, acestea trebuie reflectate în acțiuni concrete, cu indicatori și ținte măsurabile. Se recomandă următoarele	**Se acceptă parțial.** Acțiunea nr. 3.3 a fost reconceptualizată și include

		completări. Abilitare economică și antreprenoriat Se recomandă completarea acțiunii privind revizuirea cadrului normativ aferent Programului de susținere a antreprenoriatului feminin cu măsuri de implementare a unor programe de abilitare economică și antreprenoriat dedicate femeilor rome, cu următoarele ținte minime: • minimum 50 de femei rome instruite pe durata Programului; • minimum 2 start-up-uri lansate de femei rome. Suplimentar, se recomandă includerea unor măsuri privind serviciile de îngrijire a copiilor și alte condiții care permit concilierea vieții profesionale cu responsabilitățile familiale, ca precondiție a participării femeilor rome la programele de formare și ocupare.	indicatori și ținte măsurabile. Recomandarea privind includerea în Program a măsurilor referitoare la serviciile de îngrijire a copiilor și concilierea vieții profesionale cu responsabilitățile familiale nu se preia, întrucât aceste aspecte sunt deja abordate în cadrul altui document de politici publice relevant. Includerea acelorași măsuri în prezentul Program ar genera suprapuneri și dublarea intervențiilor de politici publice.
	128.	Cultură, vizibilitate și participare publică Se recomandă completarea indicatorilor aferenți măsurilor din domeniul culturii cu: • numărul activităților care promovează contribuția femeilor rome; • numărul femeilor rome implicate în calitate de formatoare, artiste sau lidere comunitare	**Se acceptă parțial.** Dimensiunea de gen este reflectată în măsurile și indicatorii aferenți domeniului culturii, în măsura în care datele și mecanismele de raportare permit dezagregarea pe sexe. Nu se preiau ca indicatori distincți numărul activităților care promovează contribuția femeilor rome și numărul femeilor rome implicate în calitate de formatoare, artiste sau lidere comunitare, întrucât aceste aspecte pot fi reflectate prin indicatorii existenți privind participarea la activități culturale și vizibilitatea culturii

			rome, evitând multiplicarea indicatorilor și creșterea nejustificată a sarcinii de raportare.
	129.	Educație Se recomandă completarea Planului de acțiuni cu măsuri dedicate barierelor specifice cu care se confruntă fetele rome, inclusiv programe de mentorat pentru fete și tinere rome, mecanisme de reintegrare educațională a mamelor adolescente, programe de educație parentală privind egalitatea de gen și prevenirea căsătoriilor timpurii, precum și integrarea tematicilor privind egalitatea de gen și discriminarea intersecțională în programele de formare a cadrelor didactice și a mediatorilor comunitari.	**Se ia act.** Planul de acțiuni include măsuri specifice dedicate barierelor specifice cu care se confruntă fetele rome (a se vedea acț. 2.2, 2.4, 2.5, 2.8, 2.11, 2.12, 2.13, 4.7 etc.)
	130.	Sănătate și protecție socială Se recomandă includerea unor măsuri privind serviciile de informare și asistență în domeniul sănătății sexuale și reproductive accesibile femeilor rome, elaborarea materialelor informative accesibile, inclusiv în limba romani, precum și consolidarea capacităților personalului medical și al mediatorilor comunitari privind egalitatea de gen și nevoile specifice ale femeilor rome.	**Se ia act.** Planul de acțiuni include acțiuni specifice privind informarea și asistența în domeniul sănătății (a se vedea acțiunile nr. 4.3, 4.4, 4.5).
	131.	Mecanisme de consultare, monitorizare și raportare • Instituirea unui mecanism permanent de consultare cu organizațiile reprezentative ale femeilor rome, inclusiv în cadrul structurilor de coordonare a implementării Programului. • Includerea unei secțiuni distincte privind egalitatea de gen în rapoartele anuale de progres. • Evaluarea impactului Programului din perspectiva egalității de gen și a discriminării intersecționale în cadrul evaluărilor intermediare și finale. • Consolidarea capacităților autorităților publice centrale și locale privind integrarea dimensiunii de gen și prevenirea discriminării intersecționale.	**Se ia act.** Aspectele privind consultarea organizațiilor reprezentative ale femeilor rome se regăsesc în acțiunile nr. 1.1 și 1.3. Evaluarea impactului din perspectiva egalității de gen și a discriminării multiple va fi examinată în cadrul evaluărilor intermediare și finale. Acțiunile nr. 1.5, 5.3, 5.4, 5.5., 5.6 prevăd aspecte cu referire la consolidarea capacităților autorităților publice centrale și locale, inclusiv integrarea dimensiunii de gen și prevenirea discriminării intersecționale.

Asociația Obștească „Coaliția Vocea Romilor"	132.	Capitolul VI, Tabelul 4 – Costuri Realocarea a minimum 8.000,0 mii lei de la OS6 către OS3 (minimum 5.000,0) și OS5 (minimum 3.000,0). Cultura rămâne finanțată la circa 14% din total.	**Nu se acceptă.** Alocarea resurselor finanaciare pentru Planul de acțiuni s-a efectuat în baza costurilor estimate pentru realziarea fiecărei acțiuni și atribuțiile autorităților responsabile, dar nu prin stabilirea unor ponderi între obiective. Costurile au fost reestimate în urma avizelor autorităților responsabile, inclusiv sub aspectul surselor de finanțare.
	133.	OS3, indicator „beneficiari ai măsurilor active de ocupare" Fie majorarea bugetului OS3 conform amendamentului 1, fie recalibrarea țintei la un nivel finanțabil, cu indicarea costului unitar asumat.	**Se acceptă parțial.** Raportarea bugetului la numărul de beneficiari nu reprezintă costul unitar al serviciilor și măsurilor de ocupare întrucât o parte dintre acestea sunt realizate în cadrul atribuțiilor și programelor existente.
	134.	Capitolul IV, Tabelul 3 – Indicatori Stabilirea tuturor valorilor de referință până la aprobarea Programului sau, cel târziu, printr-o anexă obligatorie aprobată prin ordin până la 31 martie 2027, cu recalibrarea corespunzătoare a țintelor.	**Se acceptă parțial.** Valorile de referință vor fi stabilite în funcție de disponibilitatea și calitatea datelor. Metodologiile și valorile care necesită date suplimentare vor fi definitivate în cadrul mecanismului de monitorizare.
	135.	Obiectiv general, indicator „Indicele de incluziune" Anexarea metodologiei de calcul al Indicelui la proiectul de Hotărâre, cu specificarea	**Nu se acceptă.** Metodologia detaliată de calcul

		componentelor, ponderilor și surselor de date	este un instrument tehnic de monitorizare și evaluare și nu ține de conținutul propriu-zis al documentului de politică publică.
	136.	OS5, indicator „victime ale discriminării" Separarea în doi indicatori distincți: (a) rata de prevalență a discriminării trăite - țintă de reducere; (b) rata de sesizare a cazurilor către Consiliul pentru egalitate și organele de drept - țintă de creștere.	**Se acceptă parțial.** Indicatorul privind experiențele de discriminare va fi clarificat pentru a evidenția rezultatul urmărit. Introducerea unui indicator distinct privind sesizarea cazurilor va fi analizată în funcție de disponibilitatea și comparabilitatea datelor.
	137.	OS5, Tabelul 3 Introducerea distanței sociale ca indicator de impact al OS5, cu indicarea sursei de date și a periodicității măsurării.	**Se acceptă.** Indicatorul este relevant pentru măsurarea impactului intervențiilor privind combaterea prejudecăților și incluziunea socială.
	138.	OS1, indicator „planuri locale de acțiuni" Uniformizarea unității de măsură: fie „număr de localități" (0 → 50), fie „pondere din localitățile dens populate de romi", cu indicarea numărului total de referință.	**Se acceptă.** A fost uniformizată unitatea de măsură - Ponderea autorităților publice locale din localitățile dens populate de romi care implementează planuri locale de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă.
	139.	OS3, enunț și indicator Clarificarea faptului dacă „10%" reprezintă puncte procentuale sau creștere relativă și corelarea enunțului cu indicatorul măsurat efectiv.	**Se acceptă.** Formularea a fost revizuită.
	140.	OS1, Planul de acțiuni Introducerea unei acțiuni distincte privind: (a) numărul-țintă de mediatori comunitari la 2030; (b) sursa de salarizare din bugetul de stat; (c) termen de reglementare a statutului	**Se acceptă parțial.** Necesitatea consolidării rolului mediatorilor comunitari este

		funcției.	recunoscută, însă stabilirea unei ținte numerice privind numărul mediatorilor, a sursei de salarizare și a termenului de reglementare a funcției va fi corelată cu cadrul normativ și bugetar aplicabil.
	141.	OS1, Tabelul 4 - surse de finanțare Reducerea ponderii asistenței externe la OS1 sub 50%, prin preluarea în bugetul de stat a acțiunilor privind mediatorii comunitari, Grupul Operațional pentru Romi și Buletinul statistic.	**Nu se acceptă.** Structura surselor de finanțare depinde de disponibilitatea resurselor bugetare și a asistenței externe și nu poate fi stabilită rigid în această etapă.
	142.	Capitolul III – Obiective Introducerea locuirii ca obiectiv specific distinct sau ca sub-obiectiv al OS4, cu minimum un indicator cifrat privind condițiile de locuire și accesul la utilități.	**Nu se acceptă.** Aspectele privind locuirea sunt deja reflectate în analiza situației și în măsurile relevante, iar instituirea unui obiectiv distinct ar extinde nejustificat structura Programului și ar genera suprapuneri cu alte politici sectoriale.
	143.	Planul de acțiuni – omisiune Introducerea unei acțiuni dedicate de identificare și documentare, cu Agenția Servicii Publice, MAI și mediatorii comunitari, cu țintă numerică și termen.	**Se acceptă parțial.** Necesitatea intervenției este recunoscută, însă acțiunea este integrată în funcție de competențele instituțiilor responsabile și de mecanismele existente.
	144.	OS2 - segregare școlară Introducerea unui indicator privind ponderea copiilor romi care învață în instituții cu concentrare majoritară de elevi romi și a unei acțiuni de monitorizare.	**Se acceptă parțial.** Fenomenul segregării este relevant și va fi avut în vedere în monitorizarea educației, însă introducerea unui

			indicator distinct va depinde de disponibilitatea unor date metodologic comparabile.
	145.	Planul de acțiuni - refugiați și migranți Fie completarea Programului cu acțiuni corespunzătoare anunțului, fie corectarea anunțului public.	**Se acceptă parțial**. Programul este corelat cu domeniul de aplicare și măsurile efectiv prevăzute, iar comunicarea publică va fi ajustată, după caz, pentru a evita neconcordanțele.
	146.	Acțiunea 1.7 - Fondul public de susținere a romilor Includerea unei linii bugetare de capitalizare a Fondului începând cu 2029 sau precizarea explicită a sursei de alimentare.	**Nu se acceptă.** Acțiunea nr.1.7 a fost exclusă din Planul de acțiuni, deoarece conform avizului Ministerului Finanțelor „elaborarea și aprobarea unui act normativ în acest sens nu este relevantă, iar crearea Fondului, nu poate fi susținută, deoarece practica de instituire a fondurilor speciale contravine Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, conform căreia unul din principiile bugetare este cel al universalității bugetului, potrivit căruia, toate resursele și cheltuielile se includ in buget, fără stabilirea corelărilor/legăturilor între anumite tipuri de resurse și cheltuieli. Totodată, Legea nr.181/2014 nu prevede reglementări distincte privind fondurile speciale, deoarece

			crearea fondurilor speciale contravine obiectivelor reformei în domeniul managementului finanțelor publice, prin care se urmărește consolidarea disciplinei bugetar-fiscale generale, aplicarea uniformă a principiilor și regulilor bugetar-fiscale și eficientizarea utilizării resurselor bugetului public național.”
	147.	Tabelul 4 - costuri neacoperite Identificarea sursei de finanțare pentru costurile neacoperite ale OS2 până la aprobarea Programului sau ierarhizarea acțiunilor pe grade de prioritate.	**Se acceptă .** Planul de acțiuni a fost revizuit din perspectiva costurilor, fiind stabilită o corelare mai clară între costurile estimate, resursele disponibile și prioritizarea acțiunilor, în funcție de posibilitățile bugetare.
	148.	Capitolele VIII-IX – guvernanță Stabilirea unei obligații de raportare semestrială a tuturor autorităților responsabile către coordonator și a obligației de a motiva în scris respingerea recomandărilor Grupului Operațional pentru Romi.	**Se acceptă parțial.** Consolidarea mecanismelor de raportare și coordonare va fi asigurată, însă instituirea unor obligații suplimentare va fi corelată cu competențele și cadrul instituțional existent.
	149.	OS2 și OS3 - dimensiunea de gen Dezagregarea pe sexe a țintelor de participare școlară, abandon și ocupare, cu ținte distincte pentru femeile și fetele rome.	**Se acceptă parțial.** Dimensiunea de gen este integrată în indicatorii relevanți, iar datele au fost dezagregate pe sexe în măsura disponibilității acestora.

			Stabilirea unor ținte distincte pentru femei și fete nu este preluată automat, întrucât acestea trebuie fundamentate pe date de referință și pe capacitatea reală de intervenție.
Centrul Parteneriat pentru Dezvoltare	150.	Se propune reformularea obiectivului nr.3 „Creșterea ocupării și a independenței economice a persoanelor de etnie romă prin măsuri integrate de informare, orientare profesională, formare, antreprenoriat, stimulente pentru angajatori și facilitarea accesului pe piața muncii, astfel încât până în anul 2030 rata de ocupare a acestora să atingă cel puțin 10%”, iar decalajul de ocupare dinte femeile și bărbații de etnie romă să se reducă, ținta fiind monitorizată dezagregat pe sexe.”	**Nu se acceptă.** Obiectivul specific 3 este formulat în raport cu necesitatea creșterii ocupării și independenței economice a populației rome în ansamblu, iar dimensiunea de gen este deja reflectată în indicatorii de monitorizare prin dezagregarea datelor pe sexe. Introducerea unei ținte distincte privind decalajul de ocupare ar necesita date de referință și fundamentare suplimentară și ar conduce la multiplicarea țintelor la nivelul obiectivului.
	151.	Completarea (acțiune nouă 3.7, inserată după acțiunea 3.6): „Revizuirea cadrului normativ privind măsurile active de ocupare în vederea instituirii unui mecanism de subvenționare a angajatorilor care angajează persoane de etnie romă, cu prioritate femei rome, precum și a consolidării personalului subdiviziunilor teritoriale de ocupare a forței de muncă responsabil de implementarea programelor de subvenționare.” Indicatori propuși: act normativ revizuit; numărul angajatorilor subvenționați anual; numărul persoanelor de etnie romă angajate prin mecanism, dezagregat pe sexe; rata de menținere în ocupare la 12 luni.	**Nu se acceptă.** Instituirea unui mecanism distinct de subvenționare a angajatorilor presupune modificări ale cadrului normativ și mecanismelor existente de ocupare, precum și identificarea unor surse financiare suplimentare. Programul prevede deja măsuri de facilitare a accesului persoanelor rome la piața muncii prin instrumentele

			existente ale serviciului public de ocupare.
	152.	Se propune completarea acțiunii 3.3. și a indicatorilor astfel încât mecanismul de sprijin să prevadă expres: "(i) o cotă de participare rezervată femeilor rome în cadrul Programului de Susținere a Antreprenorialului Feminin; (ii) cerințe reduse de garanție și dobânzi subvenționate sau parțial compensate; (iii) o componentă eligibilă dedicată serviciilor de îngrijire a copiilor pe durata dezvoltării afacerii; (iv) educație financiară și antreprenorială integrată cu accesul la finanțare; (v) proceduri de aplicare accesibile, cu asistență la completare, inclusiv prin intermediul mediatorilor comunitari". Indicatori propuși suplimentar: numărul femeilor rome care au beneficiat de finanțare; numărul afacerilor active la 24 luni de la finanțare.	**Se acceptă parțial.** Dimensiunea de gen și necesitatea creșterii accesului femeilor rome la antreprenoriat vor fi reflectate în cadrul acțiunii. Nu se preiau însă elementele privind serviciile de îngrijire a copiilor și concilierea vieții profesionale cu responsabilitățile familiale, acestea fiind abordate în alte documente de politici publice. De asemenea, instituirea unor cote sau facilități financiare distincte necesită fundamentare și corelare cu cadrul general al măsurilor de susținere a antreprenoriatului.
	153.	Se propune reformularea acțiuni 2.10: „Elaborarea și implementarea Programului de alfabetizare pentru adulți, adaptat cultural și orientat prioritar către femeile rome, cu module de competențe de bază, competențe digitale și educație financiară și antreprenorială". Indicatori propuși: conceptul elaborat și aprobat (2027); grupe de alfabetizare funcționale anual în localitățile dens populate de romi (2028 – 2030); numărul persoanelor care finalizează programul, dezagregat pe sexe și vârstă. Resursele necesare implementării pot fi asigurate prin reorientarea unei părți din alocările destinate activităților de tip eveniment.	**Nu se acceptă.** Alfabetizarea adulților reprezintă o intervenție de politică educațională cu caracter transversal, iar instituirea unui program distinct în cadrul Programului pentru susținerea populației de etnie romă ar genera suprapuneri cu politicile și programele educaționale existente. Nevoile specifice ale adulților romi sunt reflectate prin măsurile educaționale și de formare prevăzute în Program.

	154.	Se propune reformularea acțiunii 2.15: „Revizuirea cadrului normativ privind acordarea prestațiilor sociale în vederea instituirii unui mecanism gradual de sprijin pentru asigurarea frecvenței școlare a copiilor din familiile beneficiare: evaluarea cauzelor absenteismului de către echipa multidisciplinară, plan individual de sprijin pentru familie (transport, rechizite alimentație, educație parentală) și, doar ca măsoară de ultimă instanță, gestionarea prestației prin intermediul serviciului social comunitar, fără suspendarea sau retragerea acesteia.” Indicatori propuși: act normativ modificat; numărul planurilor individuale de sprijin implementate; evoluția frecvenței școlare a copiilor vizați, dezagregați pe sexe.	**Nu se acceptă.** Mecanismul propus implică modificări substanțiale ale cadrului normativ privind prestațiile sociale și condiționalitățile acestora, care depășesc obiectul și nivelul de intervenție al Programului. Prevenirea abandonului școlar este deja abordată prin măsurile educaționale și de sprijin prevăzute în cadrul OS2.
	155.	Se propune reformularea acțiuni 4.8: „Desfășurarea campaniilor de informare și conștientizare pentru prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței împotriva femeilor și consolidarea rolului mediatorilor comunitari în prevenirea, identificarea timpurie și referirea cazurilor de violență împotriva femeilor rome.” Indicatori suplimentari propuși: 100% din mediatorii comunitari formați privind violența bazată pe gen; ordinele de protecție și mecanismele de referire; protocoale de referire încheiate cu echipele multidisciplinare în localitățile dens populate de romi; numărul cazurilor identificate și referite, dezagregat pe sexe și vârstă (în corelare cu acțiunile 4.10 și 4.12 din proiect).	**Se acceptă parțial.** Necesitatea informării, prevenirii violenței și consolidării rolului mediatorilor comunitari este reflectată în cadrul acțiunilor relevante. Nu se preiau însă toate măsurile și indicatorii propuși, întrucât mecanismele de referire, ordinele de protecție și intervenția multidisciplinară sunt reglementate și implementate prin cadrul național existent și prin acțiunile sectoriale relevante.
	156.	Se propune completarea cu o acțiune nouă 4.18, după acțiunea 4.17: Ajustarea cadrului normativ în vederea simplificării procedurilor de legalizare a terenurilor și locuințelor deținute de persoanele de etnie romă, inclusiv prin: (i) mecanism de regularizare retroactivă a proprietăților neînregistrate: (ii) procedură uniformă și transparentă de recunoaștere a drepturilor de proprietate; (iii) scutirea de taxe pentru eliberarea certificatelor de proprietate și pentru procedurile succesorale; (iv) asistență juridică garantată de stat pentru procesul de legalizare.”	**Nu se acceptă.** Propunerea presupune intervenții complexe asupra regimului juridic al proprietății, procedurilor cadastrale, succesiunii și taxelor, care depășesc domeniul de

		Indicatori propuși: act normativ modificat; numărul proprietăților legalizate anual; ponderea femeilor rome titulare sau co-titulare ale actelor de proprietate.	intervenție al Programului și necesită o analiză juridică și financiară distinctă. Aspectele privind accesul la locuire și documentarea proprietăților sunt abordate prin măsurile relevante prevăzute în Program și în cadrul politicilor sectoriale
	157.	Se propune reformularea acțiunii 5.5: „Consolidarea competențelor angajaților Poliției, procurorilor și reprezentanților sistemului judiciar privind investigarea și examinarea infracțiunilor motivate de ură, inclusiv obligația de a verifica și documenta motivul de prejudecată de la începutul investigației, precum și extinderea activității polițienești comunitare în localitățile dens populate de romi (puncte de contact locale, întâlniri periodice cu comunitatea), cu accent pe femeile rome victime ale violenței.” Indicatori propuși suplimentar: numărul polițiștilor și procurorilor instruiți anual; instrucțiuni operaționale privind identificarea indicatorilor de prejudecată aprobate; numărul localităților dens populate de romi acoperite de activitatea polițienească comunitară; ponderea cauzelor în care motivul de prejudecată a fost examinat.	**Se acceptă parțial.** Programul reflectă necesitatea consolidării capacităților instituțiilor responsabile în prevenirea și combaterea discriminării, discursului de ură și infracțiunilor motivate de prejudecată. Nu se preiau în forma propusă toate elementele privind instrucțiunile operaționale și extinderea poliției comunitare, acestea ținând de competențele și politicile instituționale ale autorităților responsabile.
	158.	Completarea cu o acțiune nouă 5.12 inserată după acțiunea 5.11: „Modificarea Codului contravențional în vederea instituirii răspunderii pentru discursul de ură în afara contextului electoral, aplicabilă oricărui autor cu definiții corelate cu Codul serviciilor media audiovizuale, și elaborarea instrucțiunilor operaționale pentru Poliție și Procuratură privind detectarea, documentarea și probarea discursului de ură online, inclusiv colectarea și conservarea probelor digitale și cooperarea cu platformele.” Indicatori propuși: proiect de act normativ elaborat și promovat; instrucțiuni operaționale aprobate; numărul cauzelor examinate în care motivația de prejudecată etnică a fost reținută.	**Nu se acceptă.** Recomandarea presupune modificări legislative concrete și reglementarea unor mecanisme operaționale în domeniul aplicării legii, care depășesc nivelul de detaliere și obiectul Programului. Programul urmărește consolidarea prevenirii și combaterii discursului de ură și antițigănismului prin măsuri de

			informare, sensibilizare, consolidare instituțională și monitorizare, fără a anticipa modificări legislative punctuale.
	159.	Completarea cu o acțiune nouă 1.12, inserată după activitatea 1.11: „Elaborarea și promovarea propunerilor de modificare a cadrului normativ privind reprezentarea minorităților etnice în procesele electorale, inclusiv examinarea introducerii unor cote de incluziune la întocmirea listelor de candidați și a stimulentelor financiare pentru partidele care promovează incluziunea grupurilor marginalizate, cu atenție la reprezentarea femeilor rome.”	**Nu se acceptă.** Reglementarea reprezentării minorităților în procesele electorale și instituirea unor cote de incluziune presupun modificări ale cadrului electoral și necesită o examinare distinctă, inclusiv din perspectiva principiilor și normelor electorale. Participarea femeilor și tinerilor romi este deja susținută prin măsurile de participare civică și leadership prevăzute în Obiectivul specific 1.
	160.	Totodată, se propune ca acțiunea 1.11 să acopere nu doar elaborarea conceptului, ci și implementarea Programului de leadership în perioada 2028-2030, cu indicatori privind numărul femeilor rome participante.	**Se acceptă parțial.** Programul recunoaște importanța dezvoltării leadershipului femeilor și tinerilor romi, însă extinderea acțiunii cu o serie de ținte numerice distincte va fi analizată în funcție de resursele disponibile.
	161.	La acțiunea 1.2 se propune reformularea indicatorului: „Date dezagregate după sex, vârstă, mediu de reședință, dizabilitate și localitate, disponibile pentru toate domeniile de intervenție ale Programului, inclusiv venituri, condiții de locuire, participare civică și expunerea la discriminare, în corelare cu portofoliul de indicatori utilizat pentru	**Se acceptă parțial.** Programul a fost revizuit în vederea consolidării colectării și utilizării datelor dezagregate,

		monitorizarea Cadrului strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor.”	inclusiv după sex și vârstă, în măsura în care acestea sunt disponibile. Nu poate fi asumată însă dezagregarea obligatorie pentru toate dimensiunile și toate domeniile, întrucât aceasta depinde de sursele administrative și statistice existente, de metodologiile de colectare și de posibilitatea asigurării unor date comparabile și fiabile.
Platforma Femeilor Rome „ROMNI” din Moldova	162.	În urma analizei proiectului Programului, constatăm că dimensiunea egalității de gen este reflectată limitat și neuniform. În majoritatea obiectivelor și acțiunilor, femeile și fetele rome sunt menționate doar ocazional sau nu sunt menționate deloc, deși acestea se confruntă cu forme multiple și intersecționale de discriminare, inclusiv pe criterii de gen, etnie, vârstă, statut socio-economic, dizabilitate și mediul de reședință. Recomandăm integrarea sistematică a perspectivei de gen în toate componentele Programului, în conformitate cu Legea nr. 5/2006 privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați, Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020–2030, Agenda Femeile, Pacea și Securitatea (Women, Peace and Security), Convenția CEDAW și principiul Leave No One Behind. În acest sens, pentru asigurarea unei implementări efective a acestor principii, recomandăm consolidarea dimensiunii de gen prin completarea Programului și a Planului de acțiuni cu măsuri suplimentare în următoarele domenii: 1. instituirea unui mecanism permanent de monitorizare a progresului privind incluziunea femeilor și fetelor rome, bazat pe indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie; 2. integrarea principiilor bugetării sensibile la gen în procesul de planificare, implementare și evaluare a Programului; 3. dezvoltarea unor programe dedicate leadershipului, participării civice și abilitării economice a femeilor și tinerelor rome, inclusiv consolidarea organizațiilor femeilor rome și asigurarea participării lor în mecanismele de implementare și monitorizare a Programului; 4. extinderea serviciilor specializate destinate femeilor și fetelor rome, inclusiv Spații	**Se acceptă parțial.** Programul a fost revizuit pentru a asigura reflectarea transversală a necesităților femeilor și fetelor de etnie romă, precum și, după caz, utilizarea datelor și indicatorilor dezagregați pe sexe. Totodată, măsurile existente în domeniile educației, sănătății, protecției sociale, prevenirii violenței și incluziunii economice au fost analizate din perspectiva accesului echitabil al femeilor și fetelor rome. Nu se consideră oportună introducerea în Program a unor mecanisme distincte și paralele de monitorizare, bugetare sensibilă la gen sau a unor servicii autonome, întrucât

		Sigure, servicii de sănătate sexuală și reproductivă, sprijin psihologic și juridic și mecanisme de protecție împotriva violenței bazate pe gen și căsătoriilor timpurii și forțate O abordare transversală a egalității de gen va contribui la implementarea mai eficientă a Programului și la reducerea inegalităților persistente cu care se confruntă femeile și fetele rome.	acestea pot fi asigurate prin mecanismele și politicile naționale existente și prin măsurile deja prevăzute în Program.
	163.	Instituționalizarea participării organizațiilor reprezentative ale femeilor rome, inclusiv Platforma Femeilor Rome „ROMNI", în mecanismele naționale și locale de coordonare, implementare, monitorizare și evaluare a Programului, în calitate de parteneri permanenți și nu doar de implementatori ai unor activități punctuale. Se recomandă includerea unei activități privind elaborarea unui raport periodic referitor la situația femeilor și fetelor rome și impactul implementării Programului asupra acestora, utilizând indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie. Un asemenea mecanism ar permite evaluarea rezultatelor Programului din perspectiva egalității de gen și ar facilita ajustarea intervențiilor pe parcursul implementării.	**Se acceptă parțial.** Se susține implicarea organizațiilor reprezentative ale femeilor rome în procesele de consultare, implementare și monitorizare a Programului, în cadrul mecanismelor instituționale existente. Participarea acestora va putea fi asigurată inclusiv în cadrul grupurilor de lucru și al proceselor de consultare relevante. Recomandarea privind elaborarea unui raport periodic distinct referitor la situația femeilor și fetelor rome nu se preia ca măsură separată în Planul de acțiuni, întrucât monitorizarea progresului Programului urmează să fie realizată prin mecanismul general de monitorizare și evaluare, cu utilizarea, după caz, a datelor dezagregate.
	164.	Introducerea abordării Triple Nexus (umanitar–dezvoltare–pace) și a principiilor agendei Femeile, Pacea și Securitatea (Women, Peace and Security, WPS) ca principii transversale de implementare a Programului, pentru a asigura intervenții integrate în domeniul protecției, dezvoltării și consolidării coeziunii sociale.	**Nu se acceptă.** Principiile privind egalitatea, nediscriminarea, protecția drepturilor omului și incluziunea socială sunt deja

			reflectate în abordarea generală a Programului. Introducerea Triple Nexus și a Agendei „Femeile, Pacea și Securitatea” ca principii transversale distincte ar extinde domeniul de aplicare și nivelul de complexitate al Programului dincolo de obiectivele stabilite. Aspectele relevante pot fi abordate prin politicile și mecanismele naționale existente.
	165.	Se recomandă asigurarea unei terminologii unitare și consecvente în formularea activităților și indicatorilor, precum și utilizarea sistematică a indicatorilor dezagregați pe sexe pentru toate intervențiile care vizează copiii și tinerii romi. În situațiile în care sunt vizate măsuri specifice adresate fetelor rome, formulările utilizate ar trebui să permită identificarea clară a grupurilor beneficiare și monitorizarea distinctă a rezultatelor obținute pentru fete și băieți. Această abordare este în concordanță cu principiile prevăzute de Legea nr. 5/2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, cu recomandările Comitetului CEDAW privind integrarea perspectivei de gen în elaborarea, implementarea și monitorizarea politicilor publice, precum și cu Cadrul strategic al Uniunii Europene pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020–2030, care promovează o abordare intersecțională și monitorizarea rezultatelor prin date dezagregate, inclusiv după sex.	**Se acceptă.** Programul a fost revizuit din perspectiva utilizării unei terminologii unitare și consecvente și, acolo unde datele disponibile permit, utilizarea indicatorilor dezagregați pe sexe.
	166.	Introducerea unor mecanisme de bugetare sensibilă la gen, astfel încât măsurile dedicate femeilor și fetelor rome să fie însoțite de resurse financiare clare și monitorizabile.	**Se acceptă parțial.** Se susține necesitatea asigurării unor resurse adecvate pentru implementarea măsurilor prevăzute în Program, inclusiv a celor care contribuie la reducerea inegalităților de gen. Totodată, instituirea unui mecanism distinct de bugetare sensibilă la gen pentru Program nu se

			consideră oportună, întrucât planificarea și alocarea resurselor urmează mecanismele bugetare și procedurile naționale aplicabile.
	167.	Se recomandă consolidarea dimensiunii locale a Programului prin elaborarea și implementarea planurilor locale de acțiuni pentru incluziunea populației rome în consultare directă cu comunitățile rome și cu organizațiile reprezentative ale femeilor rome. Totodată, se recomandă ca aceste planuri să includă un compartiment distinct privind incluziunea femeilor și fetelor rome, cu obiective specifice, indicatori de rezultat, măsuri dedicate și resurse financiare corespunzătoare. Această abordare este în concordanță cu principiile participării și ale guvernanței incluzive promovate de Cadrul strategic al Uniunii Europene pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor 2020–2030.	**Se acceptă.** Se susține consolidarea dimensiunii locale a Programului prin implicarea autorităților administrației publice locale, a comunităților rome și a organizațiilor societății civile în procesul de elaborare și implementare a măsurilor la nivel local (a se vedea acțiunea 1.4). Necesitățile specifice ale femeilor și fetelor rome vor putea fi reflectate în cadrul acestor procese, în funcție de situația și prioritățile identificate la nivel local.
	168.	Se recomandă consolidarea măsurilor privind asigurarea accesului echitabil la informațiile și serviciile publice prin dezvoltarea materialelor informative accesibile, inclusiv vizuale și în limba romani, precum și prin extinderea serviciilor comunitare și mobile în domeniul sănătății, protecției și justiției. O atenție deosebită urmează a fi acordată serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă, sprijinului psihologic și juridic și mecanismelor de protecție împotriva violenței bazate pe gen.	**Se acceptă parțial.** Se susține îmbunătățirea accesului populației rome la informații și servicii publice, inclusiv prin utilizarea unor forme de comunicare adaptate necesităților grupurilor vulnerabile (acțiunile nr. 2.13, 3.1, 4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.8). Măsurile privind sănătatea, protecția socială, prevenirea și combaterea violenței și accesul

			la justiție vor fi implementate cu respectarea principiului egalității de șanse și fără discriminare. Propunerea privind instituirea unor servicii distincte, inclusiv Spații Sigure și servicii specializate suplimentare, nu se preia ca măsură autonomă în Program, întrucât dezvoltarea acestora ține de politicile sectoriale și de mecanismele existente de furnizare a serviciilor.
	169.	În vederea prevenirii abandonului școlar al fetelor rome și creșterii accesului la educație, se recomandă completarea Planului de acțiuni cu măsuri privind: • programe de mentorat pentru fete și tinere rome; • măsuri de sprijin pentru reintegrarea mamelor adolescente în sistemul educațional; • activități de educație parentală și prevenire a căsătoriilor timpurii la nivel comunitar.	**Se acceptă parțial.** Se susține necesitatea prevenirii abandonului școlar și a facilitării accesului și menținerii copiilor și tinerilor romi în sistemul educațional, inclusiv prin măsuri care țin cont de vulnerabilitățile specifice ale fetelor rome (a se vedea acțiunile 2.4, 2.5, 2.8). Aspectele privind prevenirea căsătoriilor timpurii și sprijinirea continuării educației sunt abordate prin măsurile deja prevăzute în domeniul educației și protecției copilului (a se vedea acțiunea 4.7). Nu se consideră necesară introducerea unor programe distincte de mentorat sau a unor măsuri autonome pentru mamele adolescente, acestea

			fiind realizate în cadrul programelor și serviciilor existente.
	170.	Se recomandă includerea unor măsuri dedicate autonomiei economice a femeilor rome, prin dezvoltarea programelor de antreprenoriat, mentorat profesional și sprijin pentru inițierea activităților economice independente, inclusiv prin facilitarea accesului la programele existente de finanțare.	**Se acceptă.** Se susține consolidarea măsurilor privind incluziunea economică și creșterea oportunităților de ocupare pentru populația romă, inclusiv pentru femeile rome (a se vedea acțiunea 3.3). Măsurile prevăzute în domeniul ocupării, formării profesionale, antreprenoriatului și accesului la programe de finanțare vor fi implementate cu respectarea principiului egalității de șanse, iar femeile rome vor putea beneficia de acestea în condiții egale cu ceilalți beneficiari eligibili.
	171.	Se recomandă elaborarea și implementarea unui program continuu de dezvoltare a capacităților pentru autoritățile publice centrale și locale implicate în implementarea Programului, care să includă instruiri privind: • egalitatea de gen și integrarea perspectivei de gen în politicile publice; • discriminarea multiplă și intersecțională; • prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen; • prevenirea și combaterea antigipsismului; • colaborarea cu organizațiile reprezentative ale romilor și ale femeilor rome. Programul de instruire ar urma să fie implementat în parteneriat cu organizațiile reprezentative ale romilor și ale femeilor rome, pentru a asigura relevanța și aplicabilitatea conținutului.	**Se acceptă parțial.** Programul include multiple acțiuni cu privire la consolidarea capacităților autorităților publice centrale și locale implicate în implementarea Programului, inclusiv în ceea ce privește egalitatea de șanse, nediscriminarea, prevenirea discriminării multiple și intersecționale, prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen, precum și colaborarea cu

			organizațiile reprezentative ale populației rome. Totodată, nu se consideră oportună instituirea unui program continuu de instruire ca măsură distinctă în cadrul Programului, întrucât dezvoltarea profesională și instruirea funcționarilor publici pot fi realizate prin cadrul existent de formare profesională și prin programele de instruire organizate de instituțiile responsabile, inclusiv cu sprijinul partenerilor de dezvoltare și al organizațiilor societății civile. Conținuturile relevante pot fi integrate în activitățile de consolidare a capacităților prevăzute în Planul de acțiuni, iar implicarea organizațiilor reprezentative ale romilor și ale femeilor rome poate fi asigurată, după caz, în elaborarea și desfășurarea acestor activități.
	172.	Activitatea 1.1 reformulată: Instituirea și asigurarea funcționalității Grupului de lucru interinstituțional privind coordonarea, monitorizarea și evaluarea implementării Programului, cu participarea permanentă a organizațiilor reprezentative ale romilor, inclusiv ale femeilor rome. Indicatori reformulați: Grupul de lucru instituit prin ordin, cu participarea autorităților publice, organizațiilor societății civile și a cel puțin unei organizații reprezentative a femeilor rome. Cel puțin 2 ședințe desfășurate anual, cu participarea echilibrată a femeilor și bărbaților;	**Se acceptă parțial.** Activitatea nr.1.1 prevede asigurarea funcționalității Grupului de lucru interinstituțional și a implicării reprezentanților societății civile și ai comunității rome în procesul de monitorizare a

		Raport anual privind implementarea Programului elaborat și publicat; Buletin statistic anual elaborat și publicat, cu indicatori dezagregați după sex, vârstă, etnie și alți factori relevanți; Numărul recomandărilor privind egalitatea de gen și incluziunea femeilor și fetelor rome integrate în procesul de monitorizare și implementare a Programului. Se vor aloca resurse financiare dedicate pentru: participarea organizațiilor femeilor rome la ședințele Grupului de lucru, colectarea și analiza datelor dezagregate, elaborarea și publicarea Buletinului statistic, monitorizarea indicatorilor privind egalitatea de gen și discriminarea intersecțională. Această formulare este aliniată cu principiile gender mainstreaming, Gender Responsive Budgeting (GRB) și recomandările Comisiei Europene privind monitorizarea politicilor publice.	implementării Programului. Totodată, reformularea propusă nu se preia integral, întrucât nu aduce o valoare adăugată substanțială față de formularea existentă a activității 1.1 și introduce elemente de detaliu care țin de modul de organizare și funcționare a mecanismului de monitorizare. Indicatorii propuși se regăsesc la alte acțiuni și nu sunt relevanți pentru a fi incluși.
	173.	Activitatea 1.2 reformulată: Elaborarea și publicarea anuală a Buletinului statistic privind incluziunea populației de etnie romă din Republica Moldova, cu integrarea indicatorilor dezagregați după sex, vârstă, etnie, dizabilitate și mediul de reședință. Indicatori revizuiți Metodologia de elaborare a Buletinului statistic aprobată prin ordin, cu includerea indicatorilor dezagregați după sex, vârstă, etnie, dizabilitate și mediul de reședință; Buletinul statistic elaborat și publicat anual; Ponderea indicatorilor dezagregați după sex și etnie incluși în Buletin; Capitol distinct privind progresele în asigurarea participării și incluziunea femeilor și fetelor rome, inclusiv în domeniile educației, ocupării, sănătății, protecției sociale și participării la viața publică. Se vor prevedea resurse financiare pentru colectarea și analiza datelor dezagregate, dezvoltarea indicatorilor sensibili la gen, elaborarea și publicarea Buletinului statistic, consolidarea capacităților instituțiilor responsabile privind colectarea și utilizarea datelor dezagregate în procesul de monitorizare a politicilor publice.	**Se acceptă parțial.** Se susține necesitatea asigurării unei monitorizări bazate pe date relevante și, după caz, dezagregate, inclusiv după sex, vârstă și alte caracteristici relevante. Cu toate acestea, reformularea propusă nu se preia integral, întrucât elaborarea anuală a unui Buletin statistic și instituirea unei metodologii distincte în acest sens reprezintă o extindere a activității existente, fără a demonstra o valoare adăugată proporțională în raport cu obiectivele Programului. Aspectele privind colectarea, analiza și utilizarea datelor dezagregate pot fi integrate în

			mecanismul general de monitorizare și evaluare a Programului, în limitele datelor disponibile și ale competențelor instituțiilor responsabile. Prin urmare, se va păstra activitatea în forma actuală.
	174.	Activitatea 1.4 reformulată: Elaborarea și aprobarea planurilor locale de acțiuni pentru susținerea populației de etnie romă în localitățile dens populate de romi, prin integrarea transversală a perspectivei de gen, a abordării intersecționale și ale principiilor dreptomiste, cu participarea efectivă a comunităților rome, în special a femeilor și fetelor rome și a organizațiilor reprezentative ale acestora. Indicatori revizuiți 50 de planuri locale de acțiuni elaborate și aprobate; 100% dintre planurile locale includ măsuri specifice pentru promovarea egalității de gen și incluziunii femeilor și fetelor rome; 100% dintre planurile locale includ acțiuni și indicatori privind prevenirea și răspunsul la violența bazată pe gen, participarea femeilor rome la procesul decizional și consolidarea rezilienței comunitare, în conformitate cu principiile dreptomiste. Cel puțin 50 de consultări publice desfășurate cu participarea femeilor rome, liderelor comunitare și organizațiilor societății civile; 100% dintre planurile locale includ indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie. Se vor prevedea alocări bugetare dedicate implementării măsurilor adresate femeilor și fetelor rome, inclusiv pentru prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen, participarea femeilor la procesul decizional, dezvoltarea serviciilor comunitare și consolidarea rezilienței locale, în conformitate cu principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste.	**Se acceptă parțial.** Se susține consolidarea dimensiunii locale a Programului și implicarea comunităților rome în elaborarea și implementarea planurilor locale de acțiuni. De asemenea, perspectiva egalității de gen poate fi reflectată transversal în cadrul procesului de planificare locală, în funcție de necesitățile identificate. Totodată, reformularea propusă nu se preia integral, întrucât introduce un număr semnificativ de cerințe suplimentare, inclusiv stabilirea în avans a numărului de planuri locale, obligativitatea includerii unor categorii prestabilite de măsuri și indicatori, organizarea unui număr fix de consultări și prevederea unor alocări bugetare distincte. Aceste elemente nu aduc o valoare

			adăugată necesară la nivelul de reglementare al Programului. În plus, abordarea transversală a egalității de gen și participarea femeilor rome va fi asigurată la etapa de elaborare a planurilor locale.
	175.	Activitatea 1.7 reformulată: Instituirea Fondului public de susținere a romilor, destinat finanțării măsurilor de incluziune socială și economică, cu integrarea principiilor egalității de gen, abordării intersecționale, și dreptomiste, asigurând acces echitabil la finanțare pentru femeile și fetele rome, organizațiile reprezentative ale acestora și inițiativele comunitare locale. Indicatori revizuiți Act normativ privind instituirea Fondului elaborat și aprobat prin hotărâre de Guvern; Regulamentul Fondului include criterii de finanțare sensibile la gen și mecanisme de promovare a egalității de șanse și combaterii discriminării multiple; Cel puțin 30% din resursele Fondului sunt orientate către măsuri și proiecte care contribuie la incluziunea, protecția, participarea și emanciparea femeilor și fetelor rome, inclusiv prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen; Fondul finanțează inițiative care contribuie la implementarea principiilor dreptomiste, inclusiv proiecte de consolidare a rezilienței comunitare și participării femeilor rome la procesele decizionale. Fondul va aplica principiile Gender Responsive Budgeting, prin alocarea de resurse dedicate măsurilor adresate femeilor și fetelor rome, criterii de evaluare care promovează egalitatea de gen și incluziunea grupurilor aflate în situații de vulnerabilitate, monitorizarea anuală a beneficiarilor și a fondurilor alocate, cu date dezagregate după sex, vârstă și etnie.	**Nu se acceptă.** Acțiunea a fost exclusă în baza avizului Ministerului Finanțelor.
	176.	Activitatea 1.8 reformulată: Elaborarea și implementarea Programului „Ambasadorul Tineretului Rom”, destinat dezvoltării leadershipului, participării civice și reprezentării tinerilor romi, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale, cu asigurarea participării echilibrate a tinerelor și tinerilor romi. Indicatori revizuiți Regulamentul Programului „Ambasadorul Tineretului Rom” elaborat și aprobat prin ordin, cu includerea principiilor egalității de gen, nediscriminării și participării incluzive; Cel puțin 10 Ambasadori ai Tineretului Rom selectați și instruiți, asigurând o reprezentare	**Se acceptă parțial**. Prin această acțiune se sprijină dezvoltarea leadershipului și participării civice a tinerilor romi, inclusiv asigurarea participării fetelor și băieților. Totodată, reformularea propusă nu se preia integral, deoarece conține detalii, care

		echilibrată a fetelor și băieților (minimum 50% fete/tinere); Programul de instruire include module privind egalitatea de gen, prevenirea violenței bazate pe gen, drepturile omului, participarea civică, combaterea discriminării și discursului de ură Cel puțin 10 inițiative comunitare sau activități de advocacy implementate de Ambasadorii Tineretului Rom pentru promovarea incluziunii, coeziunii sociale și participării tinerilor romi. Se vor aloca resurse financiare dedicate pentru participarea echitabilă a fetelor și băieților romi, inclusiv a tinerilor din grupuri vulnerabile, instruirea și mentoratul Ambasadorilor, implementarea inițiativelor comunitare promovate de ambasadori, monitorizarea participării și rezultatelor, cu indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	nu aduc valoare adăugată față de activitatea existentă. Dimensiunea egalității de gen a fost integrată în implementarea activității existente.
	177.	Activitatea 1.9 reformulată: Instituirea unui mecanism de finanțare dedicat organizațiilor de tineret rome în cadrul Programului anual de granturi pentru organizațiile de tineret, prin integrarea principiilor egalității de gen, abordării intersecționale și dreptomiste, pentru sprijinirea inițiativelor conduse de tineri, inclusiv de tinerele rome. Indicatori revizuiți Act normativ (hotărâre de Guvern) modificat, cu includerea unui mecanism dedicat finanțării organizațiilor de tineret rome; Cel puțin un apel anual de granturi destinat organizațiilor de tineret rome lansat; Cel puțin un proiect finanțat anual, care promovează incluziunea socială, participarea civică și egalitatea de gen; Minimum 50% dintre proiectele finanțate sunt implementate de organizații sau inițiative conduse de tinere rome ori includ acțiuni specifice pentru emanciparea fetelor și tinerelor rome; Criteriile de evaluare ale programului de granturi includ egalitatea de gen, participarea incluzivă, prevenirea discriminării și a violenței bazate pe gen. Se vor prevedea resurse financiare dedicate pentru finanțarea organizațiilor și inițiativelor de tineret rome, inclusiv a celor conduse de tinere rome, prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting și ale principiilor dreptomiste, asigurând acces echitabil la granturi, criterii de selecție sensibile la gen și monitorizarea anuală a beneficiarilor și fondurilor alocate, cu date dezagregate după sex și vârstă.	**Se acceptă parțial**. Acțiunea a fost reconceptualizată în baza avizului Ministerului Finanțelor. Prin acțiune se susține facilitarea accesului organizațiilor de tineret rome la oportunități de finanțare. Nu se preia însă reformularea integrală, întrucât instituirea unui mecanism distinct de finanțare, a unui apel anual dedicat și stabilirea unor cote privind proiectele conduse de tinere rome reprezintă elemente suplimentare, de natură operațională, care pot fi asigurate în cadrul mecanismelor de granturi existente, în funcție de prioritățile și condițiile programelor de finanțare.
	178.	Activitatea 1.10 reformulată: Revizuirea cadrului normativ privind finanțarea cercetării și inovării în vederea instituirii	**Se acceptă parțial.** Reformularea propusă nu se

		unui mecanism de susținere a proiectelor de cercetare privind populația de etnie romă și incluziunea acesteia, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale, a principiilor dreptomiste pentru fundamentarea politicilor publice bazate pe dovezi. Indicatori revizuiți Act normativ modificat și aprobat (hotărâre de Guvern), care instituie mecanismul de finanțare; Mecanism de finanțare a cercetării privind incluziunea populației de etnie romă instituit și operațional; Criteriile de finanțare includ obligativitatea integrării perspectivei de gen, a analizei intersecționale și a dezagregării datelor după sex, vârstă și etnie; Cel puțin un proiect de cercetare finanțat anual, care include analiza situației femeilor și fetelor rome și formulează recomandări pentru politici publice sensibile la gen; Rezultatele cercetărilor sunt utilizate în procesul de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice privind incluziunea romilor. Se vor aloca resurse financiare dedicate finanțării proiectelor de cercetare care integrează perspectiva de gen și discriminarea multiplă, inclusiv studii privind femeile și fetele rome, prevenirea și combaterea violenței bazate pe gen, participarea la procesul decizional și consolidarea rezilienței comunitare, în conformitate cu principiile Gender Responsive Budgeting și ale principiilor dreptomiste.	preia, întrucât nu aduce valoare adăugată.
	179.	Activitatea 2.2 reformulată: Asigurarea accesului echitabil al copiilor și tinerilor romi la educația timpurie, învățământul general, liceal, profesional tehnic și superior, prin eliminarea barierelor de acces, integrarea perspectivei de gen și a abordării intersecționale, prevenirea abandonului școlar și promovarea participării egale a fetelor și băieților romi. Indicatori revizuiți Numărul copiilor și tinerilor romi înscriși în instituțiile de educație timpurie, învățământ general, liceal, profesional tehnic și superior, dezagregat după sex, vârstă, etnie, dizabilitate și mediul de reședință; Rata de frecventare și absolvire a fiecărui nivel de învățământ, dezagregată după sex și etnie; Rata abandonului școlar a fetelor și băieților romi, dezagregată pe nivel de învățământ și cauze, inclusiv din cauza căsătoriilor timpurii, sarcinii precoce și altor factori de vulnerabilitate, monitorizată și raportată anual; Numărul fetelor și băieților romi beneficiari ai măsurilor de sprijin educațional (burse, transport, alimentație, mentorat, consiliere psihologică și orientare profesională), dezagregat după sex;	**Se acceptă parțial.** Acțiunea 2.2 susține asigurarea accesului egal al copiilor și tinerilor romi la educație și prevenirea abandonului școlar, inclusiv prin monitorizarea, după caz, a datelor dezagregate pe sexe. Reformularea nu se acceptă, întrucât extinde semnificativ numărul indicatorilor și introduce cerințe detaliate privind cauzele abandonului și tipurile de servicii, care pot fi reflectate în implementarea activității și în mecanismele

		Numărul instituțiilor de învățământ care implementează măsuri de prevenire a discriminării, violenței bazate pe gen și abandonului școlar în rândul copiilor și tinerilor romi. Se vor prevedea alocări bugetare dedicate pentru măsuri care facilitează accesul și menținerea în sistemul educațional a fetelor și băieților romi, inclusiv burse, transport, rechizite, mentorat, servicii psihologice și sociale, prevenirea căsătoriilor timpurii și a abandonului școlar, precum și monitorizarea indicatorilor dezagregați.	generale de monitorizare.
	180.	Activitatea 2.3 reformulată: Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 818/2023 privind acordarea burselor de merit, prin extinderea accesului elevilor și studenților romi la burse și revizuirea valorii acestora, cu integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale pentru promovarea accesului egal, menținerii și finalizării studiilor de către fetele și băieții romi. Indicatori revizuiți Hotărârea Guvernului nr. 818/2023 modificată și aprobată, cu includerea prevederilor privind accesul echitabil și criteriilor sensibile la gen; 500 burse de merit acordate anual elevilor romi din învățământul gimnazial, dezagregate după sex (2029–2030); 60 burse acordate anual elevilor romi din învățământul liceal, dezagregate după sex (2027–2030); 60 burse acordate anual elevilor romi din învățământul profesional tehnic, dezagregate după sex (2027–2030); 40 burse acordate anual studenților romi din învățământul superior (2027–2028), iar în perioada 2029–2030 valoarea burselor majorată, cu monitorizarea beneficiarilor dezagregată după sex; Rata de menținere în sistemul educațional și de absolvire a beneficiarilor burselor, dezagregată după sex și nivel de studii; Creșterea ponderii fetelor rome beneficiare ale burselor, inclusiv a celor provenite din grupuri aflate în situații de vulnerabilitate (familii cu venituri reduse, dizabilități, localități rurale). Se vor prevedea resurse financiare suficiente și dedicate pentru acordarea burselor de merit, astfel încât mecanismul să contribuie la reducerea abandonului școlar, prevenirea căsătoriilor și sarcinilor timpurii, creșterea accesului fetelor și băieților romi la toate nivelurile de învățământ și promovarea egalității de șanse, prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting și monitorizarea anuală a fondurilor și beneficiarilor, cu date dezagregate după sex, vârstă și etnie.	**Se acceptă parțial.** Reformularea nu se acceptă, deoarece nu aduce valoare adăugată, iar indicatorii stabiliți au fost revizuiți prin prisma dimensiunii de gen
	181.	Activitatea 2.4 reformulată:	**Se acceptă parțial**.

		Organizarea ședințelor de informare și consiliere pentru prevenirea absenteismului și abandonului școlar în rândul elevilor de etnie romă, prin implementarea unor intervenții diferențiate pentru fete și băieți, care să răspundă cauzelor specifice ale abandonului școlar, inclusiv căsătoriilor timpurii, sarcinilor precoce, violenței bazate pe gen, muncii domestice și stereotipurilor de gen în cazul fetelor, precum și abandonului determinat de munca sezonieră, excluziunea socială și alte vulnerabilități în cazul băieților. Indicatori revizuiți Cel puțin 4 ședințe anuale de informare și consiliere dedicate fetelor rome și părinților acestora, axate pe prevenirea abandonului școlar, a căsătoriilor timpurii și a violenței bazate pe gen; Cel puțin 4 ședințe anuale de informare și consiliere dedicate băieților romi și părinților acestora, axate pe prevenirea abandonului școlar, excluziunii sociale și a altor factori de risc; Numărul fetelor și băieților romi participanți la ședințe, dezagregat după sex, vârstă și localitate; Rata absenteismului și abandonului școlar monitorizată anual, separat pentru fete și băieți romi; Numărul cazurilor de risc identificate și referite către serviciile competente, inclusiv cazurile de căsătorii timpurii, violență bazată pe gen și alte forme de vulnerabilitate. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea sesiunilor separate destinate fetelor și băieților romi, dezvoltarea materialelor adaptate fiecărui grup, implicarea psihologilor, mediatorilor comunitari și a organizațiilor rome, precum și pentru monitorizarea rezultatelor, cu date dezagregate după sex, vârstă și etnie.	Nu se preia însă reformularea, întrucât stabilirea unor sesiuni separate și a unui număr fix de activități pentru fete și băieți reprezintă o abordare excesiv de prescriptivă. Intervențiile urmează să fie adaptate necesităților identificate, cu implicarea serviciilor și actorilor relevanți. La indicator s-a specificat dezagregarea după sex, vârstă și localitate. Indicatorii propuși pentru a fi incluși la această activitate nu sunt relevanți, deoarece se regăsesc la alte acțiuni specifice.
	182.	Activitatea 2.9 reformulată: Creșterea participării fetelor și băieților de etnie romă în învățământul dual prin activități de informare, orientare și consiliere profesională, cu integrarea perspectivei de gen și a abordării intersecționale, promovând accesul egal la profesii netradiționale, prevenirea abandonului școlar și facilitarea tranziției către o ocupare durabilă. Indicatori revizuiți Cel puțin o campanie anuală de informare organizată privind oportunitățile oferite de învățământul dual, cu mesaje adaptate fetelor și băieților romi; Cel puțin 100 de persoane de etnie romă informate anual, dezagregate după sex, vârstă și localitate; Numărul fetelor rome informate și consiliate privind accesul la învățământul dual și la profesii în care acestea sunt subreprezentate; Numărul băieților romi informați și consiliați privind oportunitățile de formare profesională	**Se acceptă parțial.** Reformularea nu se preia, întrucât indicatorii propuși stabilesc volume fixe de activități și beneficiari și introduc măsuri operaționale detaliate care pot fi realizate în cadrul activității existente, în funcție de necesitățile și oportunitățile identificate.

		și integrare pe piața muncii; Numărul fetelor și băieților romi înscriși ulterior în programe de învățământ dual, dezagregat după sex și domeniul de studii. Se vor aloca resurse financiare pentru desfășurarea campaniilor și sesiunilor de orientare profesională sensibile la gen, elaborarea materialelor informative adaptate fetelor și băieților romi, implicarea modelelor de succes (femei și bărbați romi), precum și pentru monitorizarea participării și rezultatelor cu indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	183.	Activitatea 2.10 reformulată: Elaborarea și implementarea Programului de alfabetizare și educație pentru adulți destinat populației de etnie romă, prin integrarea perspectivei de gen și a abordării intersecționale, asigurând acces egal pentru femeile și bărbații romi și eliminarea barierelor care limitează participarea acestora la educație pe tot parcursul vieții. Indicatori revizuiți Conceptul Programului de alfabetizare și educație pentru adulți elaborat și aprobat, cu integrarea perspectivei de gen și a abordării intersecționale; 5 formatori instruiți privind aplicarea Programului, inclusiv în domeniul educației incluzive, egalității de gen și metodelor adaptate adulților romi; Cel puțin 50 de persoane adulte rome beneficiare ale Programului, dintre care minimum 50% femei, cu date dezagregate după sex, vârstă și localitate; Rata de finalizare a Programului și nivelul competențelor dobândite, monitorizate separat pentru femei și bărbați; Numărul femeilor și bărbaților romi care își continuă studiile, accesează programe de formare profesională sau își îmbunătățesc statutul ocupațional după absolvirea Programului. Se vor aloca resurse financiare dedicate implementării Programului prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting, inclusiv pentru servicii care facilitează participarea femeilor rome (program flexibil, servicii de îngrijire a copiilor, transport, materiale educaționale accesibile), precum și pentru monitorizarea rezultatelor cu indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	**Se acceptă parțial.** Reformularea nu se preia, întrucât instituirea unui program distinct, cu un număr prestabilit de formatori și beneficiari și cu cerințe operaționale detaliate privind serviciile de suport, nu aduce valoare adăugată suficientă față de activitatea existentă. Dimensiunea de gen a fost integrată la indicatorii de monitorizare.
	184.	Activitatea 2.11 reformulată: Instituirea funcției de mediator educațional pentru facilitarea incluziunii educaționale a copiilor romi, prevenirea absenteismului și abandonului școlar, promovarea egalității de șanse pentru fete și băieți, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste, în colaborare cu familiile, instituțiile de învățământ și serviciile sociale și de protecție. Indicatori revizuiți	**Nu se acceptă**. Această activitate a fost exclusă din Planul de acțiuni, în baza Avizului Ministerului Finanțelor.

		Codul educației modificat și aprobat, cu reglementarea funcției de mediator educațional și definirea atribuțiilor privind incluziunea educațională și egalitatea de gen; Completarea fișei postului mediatorului educațional cu atribuții privind prevenirea căsătoriilor timpurii și a abandonului școlar al fetelor rome; identificarea și referirea cazurilor de violență bazată pe gen și a altor forme de vulnerabilitate; colaborarea cu mediatorii comunitari, asistenții sociali, psihologii și organizațiile societății civile. Cel puțin 5 mediatori educaționali angajați în Otaci, Soroca, Rîșcani, Edineț și Nisporeni; Cel puțin 300 de copii romi sprijiniți anual, cu date dezagregate după sex, vârstă și localitate; Numărul fetelor rome sprijinite pentru prevenirea abandonului școlar cauzat de căsătorii timpurii, sarcini precoce, violență bazată pe gen și alte forme de discriminare; Numărul băieților romi sprijiniți pentru prevenirea abandonului școlar determinat de excluziunea socială, munca sezonieră și alți factori de risc; Numărul cazurilor de risc identificate și referite către serviciile competente (educație, protecția copilului, asistență socială, sănătate), inclusiv cazuri de violență bazată pe gen, căsătorii timpurii și alte vulnerabilități. Se vor prevedea resurse financiare dedicate pentru salarizarea mediatorilor educaționali, instruirea acestora în domeniul egalității de gen, protecției copilului, prevenirii violenței bazate pe gen și discriminării intersecționale, precum și pentru dezvoltarea instrumentelor de lucru, activități comunitare și monitorizarea rezultatelor cu indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	185.	Activitatea 2.13 reformulată: Organizarea campaniilor naționale de informare și sensibilizare pentru promovarea accesului și menținerii fetelor și băieților romi în învățământul general, liceal, profesional tehnic și superior, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste, cu implicarea părinților, liderilor comunitari și a organizațiilor rome. Indicatori revizuiți Cel puțin o campanie națională anuală de informare și sensibilizare desfășurată, cu mesaje și materiale adaptate separat pentru fete și băieți romi; Cel puțin 250 de părinți și elevi informați anual, cu date dezagregate după sex, vârstă și localitate; Numărul fetelor rome și al părinților acestora informați privind importanța continuării studiilor, prevenirea căsătoriilor timpurii, a sarcinilor precoce și a violenței bazate pe gen; Numărul băieților romi și al părinților acestora informați privind prevenirea abandonului școlar, orientarea profesională și continuarea studiilor;	**Se acceptă parțial.** Formularea activității se menține. În același timp, indicatorii au fost revizuiți pentru a reflecta dimensiunea de gen, inclusiv prin dezagregarea beneficiarilor după sex și identificarea, acolo unde este relevant, a rezultatelor pentru fete și băieți. Elementele suplimentare privind organizarea unor campanii distincte și elaborarea unor materiale separate pentru fete și băieți nu se consideră

		Numărul materialelor informative elaborate și distribuite, inclusiv în limba romani, cu conținut privind egalitatea de gen, dreptul la educație și prevenirea discriminării. Se vor aloca resurse financiare pentru elaborarea și distribuirea materialelor informative sensibile la gen, organizarea campaniilor și activităților comunitare, implicarea organizațiilor rome și a liderilor comunitari, precum și pentru monitorizarea impactului campaniilor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	necesare, întrucât pot limita caracterul integrat al activităților de informare.
	186.	Activitatea 3.1 reformulată: Informarea și consultarea femeilor și bărbaților de etnie romă privind oportunitățile de angajare legală în câmpul muncii în Republica Moldova și în străinătate, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste, pentru promovarea ocupării decente, prevenirii exploatării prin muncă, traficului de persoane și discriminării pe piața muncii. Indicatori revizuiți Cel puțin 1.000 de persoane de etnie romă informate și consiliate anual, cu date dezagregate după sex, vârstă, localitate și statut ocupațional; Numărul femeilor rome informate și consiliate privind drepturile în muncă, egalitatea de remunerare, concilierea vieții profesionale și familiale, prevenirea discriminării și a exploatării prin muncă; Numărul bărbaților romi informați și consiliați privind drepturile în muncă, ocuparea legală și prevenirea muncii nedeclarate și a exploatării; Numărul persoanelor rome consiliate și referite către serviciile de ocupare a forței de muncă sau alte servicii relevante; Numărul materialelor informative elaborate și distribuite, inclusiv în limba romani, privind drepturile la muncă, migrația sigură și mecanismele de protecție. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea campaniilor de informare și a sesiunilor de consiliere diferențiate pentru femei și bărbați romi, elaborarea materialelor informative accesibile, implicarea organizațiilor rome și a serviciilor de ocupare a forței de muncă, precum și pentru monitorizarea rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie, în conformitate cu principiile dreptomiste.	**Se acceptă parțial**. Activitatea se menține în forma actuală. Indicatorii au fost ajustați pentru a permite, după caz, monitorizarea participării femeilor și bărbaților romi, inclusiv prin dezagregarea datelor după sex. Aspectele privind drepturile în muncă, prevenirea discriminării, exploatării și migrația sigură pot fi reflectate în conținutul activităților de informare și consiliere, fără a fi necesară reformularea activității.
	187.	Activitatea 3.2 reformulată: Facilitarea înregistrării femeilor și bărbaților de etnie romă cu statut de șomer la subdiviziunile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă și sprijinirea integrării acestora pe piața muncii prin servicii personalizate de ocupare, orientare profesională și consiliere, cu integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți	**Se acceptă parțial.** Activitatea existentă răspunde obiectivului de facilitare a accesului populației rome la serviciile de ocupare și integrare pe piața muncii și,

		Cel puțin 1.000 de persoane de etnie romă înregistrate anual cu statut de șomer, dezagregate după sex, vârstă, nivel de studii, dizabilitate și mediul de reședință; Cel puțin 70 de persoane rome integrate anual pe piața muncii, dezagregate după sex, vârstă, nivel de studii și domeniul de activitate; Numărul femeilor rome beneficiare ale serviciilor de ocupare, consiliere profesională și mediere a muncii; Numărul bărbaților romi beneficiari ai serviciilor de ocupare, consiliere profesională și mediere a muncii; Rata de menținere în câmpul muncii la 6 și 12 luni după angajare, dezagregată după sex; Numărul angajatorilor care au recrutat persoane de etnie romă prin intermediul subdiviziunilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă. Se vor prevedea resurse financiare dedicate pentru servicii personalizate de ocupare și integrare profesională, inclusiv orientare și consiliere diferențiată pentru femei și bărbați romi, dezvoltarea competențelor profesionale, măsuri de conciliere a vieții profesionale și familiale (după caz), colaborarea cu angajatorii și monitorizarea rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă, etnie și nivel de studii, în conformitate cu principiile dreptomiste.	prin urmare, nu se consideră necesară reformularea acesteia. Au fost revizuiți indicatorii prin dezagregarea datelor după sex și alte caracteristici relevante, pentru a permite monitorizarea participării și a rezultatelor femeilor și bărbaților romi.
	188.	Activitatea 3.5 reformulată: Implementarea serviciilor de consiliere și ghidare în carieră, mentorat și organizarea stagiilor plătite în serviciul public pentru tinerele și tinerii romi, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste, pentru facilitarea accesului egal la ocupare și participarea în sectorul public. Indicatori revizuiți Cel puțin 100 de tineri romi beneficiari anual ai serviciilor de consiliere și ghidare în carieră, dezagregați după sex, vârstă, nivel de studii și localitate; Cel puțin 50 de tinere rome beneficiare anual ale serviciilor de consiliere, mentorat și orientare profesională; Cel puțin 50 de tineri romi beneficiari anual ai serviciilor de consiliere, mentorat și orientare profesională; Minimum două locuri rezervate anual pentru tinerii de etnie romă în cadrul Programului de stagii plătite în serviciul public, cu respectarea principiului reprezentării echilibrate a femeilor și bărbaților (minimum un loc pentru o tânără romă și un loc pentru un tânăr rom); Numărul tinerelor și tinerilor romi care finalizează stagiile și accesează ulterior un loc de muncă în sectorul public sau privat. Se vor aloca resurse financiare dedicate implementării serviciilor de consiliere în carieră,	**Se acceptă parțial**. Activitatea se păstrează în forma actuală, iar dimensiunea de gen este reflectată în indicatorii de monitorizare, prin dezagregarea beneficiarilor după sex. Stabilirea unor locuri rezervate și a unor cote fixe pentru tinere și tineri romi nu se acceptă (în corespundere cu avizul Ministerului Finanțelor).

		mentorat și stagiilor plătite, inclusiv pentru măsuri care facilitează participarea egală a tinerelor și tinerilor romi (transport, mentorat, dezvoltarea competențelor de leadership și participare civică), prin aplicarea principiilor dreptomiste, cu monitorizarea anuală a rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	189.	Activitatea 3.6 reformulată: Organizarea activităților de informare, sensibilizare și consolidare a capacităților angajatorilor privind prevenirea discriminării și antigipsismului la angajare, promovarea egalității de gen, incluziunii profesionale și a condițiilor de muncă decente pentru femeile și bărbații de etnie romă, prin integrarea abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 4 activități anual organizate și desfășurate în localitățile dens populate de romi; Cel puțin 20 de angajatori instruiți anual, reprezentând sectorul public și privat; Numărul angajatorilor care adoptă politici sau practici interne privind egalitatea de șanse, prevenirea discriminării și promovarea diversității la locul de muncă; Numărul angajatorilor informați privind prevenirea discriminării multiple împotriva femeilor rome și a altor grupuri vulnerabile; Numărul persoanelor de etnie romă angajate ulterior în urma colaborării cu angajatorii participanți, dezagregat după sex, vârstă și domeniu de activitate. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea activităților de instruire și sensibilizare a angajatorilor, elaborarea ghidurilor și materialelor informative privind egalitatea de gen, combaterea discriminării și antigipsismului, promovarea angajării femeilor și bărbaților romi, precum și pentru monitorizarea impactului prin indicatori dezagregați după sex și etnie, în conformitate cu principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste.	**Se acceptă parțial.** Nu se consideră necesară reformularea activității, întrucât aceasta acoperă deja informarea și consolidarea capacităților angajatorilor în vederea prevenirii discriminării și promovării incluziunii profesionale. Indicatorii au fost ajustați prin includerea, după caz, a datelor dezagregate după sex.
	190.	Activitatea 4.2 reformulată: Desfășurarea activităților de informare, consiliere și suport pentru facilitarea accesului femeilor și bărbaților de etnie romă la asigurarea obligatorie de asistență medicală și la serviciile de sănătate, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste, cu acordarea unei atenții deosebite sănătății sexuale și reproductive, sănătății materne și prevenirii discriminării în accesarea serviciilor medicale. Indicatori revizuiți Materiale informative elaborate și distribuite în limba romani și limba română, inclusiv privind drepturile pacientului, asigurarea medicală obligatorie, sănătatea sexuală și reproductivă și prevenirea violenței bazate pe gen; Cel puțin 10 activități de informare și consiliere organizate anual;	**Se acceptă parțial**. Activitatea se menține, având în vedere că asigură deja informarea și facilitarea accesului populației rome la serviciile de sănătate. Indicatorii au fost revizuiți pentru a reflecta dimensiunea de gen, inclusiv prin dezagregarea beneficiarilor după sex și, după caz, prin

		Cel puțin 250 de persoane de etnie romă informate anual, dezagregate după sex, vârstă, dizabilitate și localitate; Numărul femeilor rome consiliate privind accesul la asigurarea medicală, sănătatea sexuală și reproductivă, serviciile prenatale și postnatale și prevenirea violenței bazate pe gen; Numărul bărbaților romi consiliați privind accesul la asigurarea medicală și serviciile de sănătate; Numărul persoanelor rome sprijinite în procesul de înregistrare în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală și referite către serviciile medicale. Se vor aloca resurse financiare pentru elaborarea și distribuirea materialelor informative accesibile, organizarea activităților de informare și consiliere, instruirea mediatorilor comunitari și a personalului implicat, precum și pentru măsuri de facilitare a accesului femeilor și bărbaților romi la serviciile medicale, inclusiv prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting și drepromiste.	evidențierea accesului femeilor la servicii relevante pentru sănătatea maternă și sănătatea sexuală și reproductivă.
	191.	Activitatea 4.3 reformulată: Desfășurarea activităților de informare și educație pentru sănătate destinate femeilor și bărbaților de etnie romă privind prevenirea bolilor transmisibile și netransmisibile, promovarea sănătății sexuale și reproductive și a drepturilor aferente (SRHR), prevenirea violenței bazate pe gen, precum și facilitarea accesului la serviciile de sănătate, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 10 activități de informare și educație pentru sănătate organizate anual; Cel puțin 250 de persoane de etnie romă informate anual, dezagregate după sex, vârstă, dizabilitate și localitate; Numărul femeilor și fetelor rome informate privind sănătatea sexuală și reproductivă, planificarea familială, prevenirea cancerelor reproductive, sarcina sigură și prevenirea violenței bazate pe gen; Numărul bărbaților și băieților romi informați privind sănătatea reproductivă, planificarea familială, prevenirea infecțiilor cu transmitere sexuală și responsabilitatea comună în sănătatea familiei; Numărul persoanelor de etnie romă înscrise la medicul de familie, dezagregat după sex, vârstă și localitate; Numărul persoanelor rome referite și care au accesat servicii de sănătate preventivă, inclusiv vaccinare, screening și servicii de sănătate sexuală și reproductivă. Se vor aloca resurse financiare dedicate elaborării materialelor informative accesibile (inclusiv în limba romani), organizării activităților de educație pentru sănătate, instruirii	**Se acceptă parțial.** Activitatea se menține în forma actuală, întrucât acoperă informarea și educația pentru sănătate a populației rome. Indicatorii au fost ajustați pentru reflectarea dimensiunii de gen, inclusiv prin dezagregarea beneficiarilor după sex, acolo unde este relevant.

		mediatorilor comunitari și a personalului medical privind abordarea sensibilă la gen și competența culturală, precum și facilitării accesului femeilor și bărbaților romi la servicii de prevenție, sănătate sexuală și reproductivă și servicii medicale primare, prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, cu monitorizarea anuală a rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	192.	Activitatea 4.4 reformulată: Informarea și facilitarea accesului femeilor și bărbaților de etnie romă la servicii de prevenire și depistare precoce a bolilor netransmisibile, prin desfășurarea activităților de informare și educație pentru sănătate, screening al factorilor de risc și referirea către servicii medicale specializate, cu accent pe bolile cardiovasculare, diabetul zaharat, cancerul, afecțiunile respiratorii cronice și sănătatea mintală, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste.. Indicatori revizuiți Cel puțin 500 de persoane rome informate anual privind prevenirea bolilor netransmisibile, dezagregate după sex, vârstă, dizabilitate și localitate; Cel puțin 400 de persoane rome beneficiază anual de screening, dezagregate după sex și vârstă, inclusiv pentru hipertensiune arterială și boli cardiovasculare; diabet zaharat; cancere specifice femeilor (cancer de col uterin și cancer mamar); cancere specifice bărbaților (cancer de prostată, după caz); alte forme prioritare de cancer și boli respiratorii cronice; Numărul femeilor și bărbaților romi referiți către servicii medicale specializate și care au accesat aceste servicii; Numărul persoanelor rome care beneficiază de evaluarea riscurilor privind sănătatea mintală și sunt referite către servicii specializate, după caz. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea activităților de educație pentru sănătate și screening, achiziționarea consumabilelor necesare, elaborarea materialelor informative în limbile română și romani, instruirea personalului medical și a mediatorilor comunitari privind abordarea sensibilă la gen și competența culturală, precum și pentru facilitarea accesului femeilor și bărbaților romi la servicii de prevenție și diagnostic precoce, prin aplicarea principiilor Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, cu monitorizarea rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	**Se acceptă parțial**. Nu se consideră necesară reformularea activității, obiectivul acesteia fiind deja orientat spre prevenirea și depistarea precoce a bolilor netransmisibile. Tipurile și volumul screeningurilor propuse urmează să fie stabilite în funcție de programele și protocoalele medicale aplicabile.
	193.	Activitatea 4.5 reformulată: Organizarea și pilotarea serviciilor medicale mobile pentru facilitarea accesului populației de etnie romă din localitățile cu acces redus la servicii medicale la servicii de prevenire, depistare precoce, diagnostic, monitorizare și referire către servicii medicale specializate, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste.	**Se acceptă parțial.** Activitatea se păstrează în forma actuală. Dimensiunea de gen este reflectată la nivelul indicatorilor, prin dezagregarea

		Indicatori revizuiți Act normativ privind organizarea și funcționarea serviciilor medicale mobile elaborat și aprobat; Serviciile medicale mobile pilotate în cel puțin 5 localități cu populație romă și acces redus la servicii medicale; Cel puțin 1.000 de persoane rome beneficiază anual de serviciile medicale mobile, cu date dezagregate după sex, vârstă, dizabilitate și localitate; Numărul femeilor rome beneficiare ale serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă, sănătate maternă și screening pentru cancerul de col uterin și cancerul mamar; Numărul bărbaților romi beneficiari ai serviciilor de prevenire și screening pentru bolile netransmisibile; Numărul persoanelor rome depistate cu factori de risc sau probleme de sănătate și referite către servicii medicale specializate; Numărul vizitelor medicale mobile și al comunităților deservite anual. Se vor prevedea resurse financiare dedicate funcționării serviciilor medicale mobile, inclusiv pentru echipe multidisciplinare (medic, asistent medical, mediator comunitar, psiholog și, după caz, asistent social), transport, echipamente și consumabile medicale, materiale informative în limbile română și romani, precum și pentru prestarea serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă, sănătate mintală și prevenirea violenței bazate pe gen. Alocarea și monitorizarea resurselor se vor realiza în conformitate cu principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, utilizând indicatori dezagregați după sex, vârstă, etnie și dizabilitate.	beneficiarilor după sex. Stabilirea unui număr fix de localități, beneficiari și tipuri de servicii, precum și instituirea unor echipe cu o componență prestabilită, reprezintă elemente operaționale care nu se consideră necesare în formularea activității.
	194.	Activitatea 4.7 reformulată: Realizarea activităților de informare, consiliere și sensibilizare pentru prevenirea căsătoriilor timpurii și forțate, a nașterilor precoce și a violenței reproductive în rândul populației de etnie romă, prin promovarea drepturilor copilului, egalității de gen, sănătății sexuale și reproductive, cu integrarea abordării intersecționale și a principiilor drepromiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 10 activități de informare și consiliere organizate anual; Cel puțin 300 de persoane de etnie romă informate anual, dezagregate după sex, vârstă și localitate; Numărul fetelor și băieților romi informați privind drepturile copilului, prevenirea căsătoriilor timpurii și sănătatea sexuală și reproductivă; Numărul părinților, tutorilor și liderilor comunitari implicați în activități de sensibilizare; Numărul cazurilor identificate și referite către serviciile de protecție, educație, sănătate sau	**Se acceptă parțial.** Conținutul propus este relevant pentru obiectivul activității, însă nu se consideră necesară reformularea acesteia. Indicatorii au fost ajustați pentru a permite monitorizarea beneficiarilor dezagregat după sex și, după caz, pentru evidențierea măsurilor adresate copiilor și adolescenților aflați în situații de risc. Stabilirea unui număr fix de activități și a

		asistență socială, după caz; Numărul materialelor informative elaborate și distribuite în limbile română și romani. Se vor aloca resurse financiare pentru elaborarea și distribuirea materialelor informative, organizarea activităților de informare și consiliere, instruirea mediatorilor comunitari și a specialiștilor implicați, precum și pentru referirea și sprijinirea persoanelor aflate în situații de risc. Alocarea resurselor va respecta principiile Gender Responsive Budgeting, dreptomiste, cu monitorizarea rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie	unor categorii detaliate de beneficiari nu se preia.
	195.	Activitatea 4.15 corectată: În forma actuală, măsura prevede exclusiv crearea centrelor de zi pentru persoane vârstnice. Totuși, în cadrul procesului de consultare nu au fost formulate solicitări privind dezvoltarea unor astfel de servicii în localitățile cu populație romă. Dimpotrivă, în cadrul celor 14 focus-grupuri, 15 interviuri individuale, zecilor de instruiri, sutelor de consultații individuale desfășurate de Platforma Femeilor Rome ROMNI, precum și în cadrul meselor rotunde din 22 iunie 2026 (Chișinău) și 8 iulie 2026 (Soroca), necesitatea exprimată în mod constant de participante și participanți a vizat crearea Spațiilor Sigure pentru femei și fete rome și/sau a centrelor pentru tineri în localități precum Soroca, Drochia, Rîșcani și Orhei. Considerăm că includerea exclusivă a centrelor pentru persoane vârstnice poate fi rezultatul unei omisiuni în procesul de valorificare a propunerilor formulate în cadrul consultărilor. Recomandăm completarea sau revizuirea măsurii, astfel încât aceasta să reflecte necesitățile identificate în comunități și dovezile colectate în procesul participativ.	**Nu se acceptă.** Nu sunt prezentate suficiente argumente pentru modificarea activității exclusiv pe baza propunerilor rezultate din consultări. Necesitățile identificate în cadrul consultărilor vor fi avute în vedere în procesul de implementare și de dezvoltare a serviciilor sociale, în funcție de prioritățile stabilite și de resursele disponibile. Prin urmare, nu se consideră justificată modificarea activității existente în această etapă.
	196.	Propunere de reformulare a măsurii 4.15 Crearea și dezvoltarea Spațiilor Sigure pentru femei și fete rome și/sau a centrelor de tineret în cel puțin 3 localități cu populație romă numeroasă (Soroca, Drochia, Rîșcani), precum și dezvoltarea serviciilor comunitare pentru persoanele vârstnice, în funcție de necesitățile identificate la nivel local, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 3 Spații Sigure/centre pentru tineri create sau dezvoltate în comunitățile dens populate de către populație romă; Numărul femeilor, fetelor, tinerilor și altor beneficiari ai serviciilor, dezagregat după sex,	**Nu se acceptă**. Instituirea a cel puțin trei Spații Sigure/centre pentru tineri nu se preia în Planul de acțiuni, întrucât presupune stabilirea anticipată a unor servicii și a unui număr concret de localități, fără o fundamentare în cadrul mecanismelor de planificare și finanțare a

		vârstă și etnie; Numărul persoanelor vârstnice beneficiare ale serviciilor comunitare, acolo unde acestea sunt dezvoltate în baza evaluării necesităților; Numărul serviciilor de consiliere psihologică, juridică și socială oferite prin aceste centre. Această formulare este mai fidelă rezultatelor consultărilor și răspunde nevoilor identificate de comunitățile rome.	serviciilor. Necesitățile privind dezvoltarea serviciilor comunitare vor fi analizate în funcție de evaluarea necesităților la nivel local și de oportunitățile de finanțare disponibile.
	197.	Activitatea 4.16 reformulată: Organizarea echipelor mobile multidisciplinare pentru identificarea, documentarea și facilitarea accesului persoanelor de etnie romă din comunitățile vulnerabile la acte de identitate și servicii publice, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor drepmiste. Indicatori revizuiți Mecanism de organizare și desfășurare a vizitelor echipelor mobile elaborat și aprobat; Cel puțin 20 de deplasări ale echipelor mobile organizate anual în localitățile cu populație romă; Cel puțin 100 de persoane de etnie romă asistate anual în procesul de identificare, documentare sau perfectare a actelor de identitate, dezagregate după sex, vârstă și dizabilitate; Numărul femeilor și bărbaților romi care au obținut acte de identitate în urma intervenției echipelor mobile; Numărul persoanelor rome referite către servicii de sănătate, educație, asistență socială, ocupare în câmpul muncii sau protecție, după obținerea actelor de identitate. Se vor aloca resurse financiare pentru funcționarea echipelor mobile multidisciplinare, inclusiv pentru transport, logistică, materiale informative în limbile română și romani, instruirea personalului privind egalitatea de gen, competența culturală și abordarea intersecțională, precum și pentru facilitarea accesului femeilor, bărbaților și copiilor romi la acte de identitate și servicii publice. Alocarea și monitorizarea resurselor se vor realiza în conformitate cu principiile Gender Responsive Budgeting și drepromiste, utilizând indicatori dezagregați după sex, vârstă, etnie și dizabilitate.	**Nu se acceptă.** Agenția Servicii Publice a argumentat necesitatea excluderii acestei acțiuni (a se vedea avizul ASP).
	198.	Activitatea 6.1 reformulată: Sprijinirea afirmării identității culturale a romilor și promovarea unei imagini publice pozitive a comunității rome prin organizarea activităților de informare, educare și dialog intercultural în localitățile cu populație romă, cu promovarea egalității de gen, combaterii antigipsismului și discriminării, prin integrarea abordării intersecționale și a principiilor	**Se acceptă parțial.** Obiectivul privind promovarea culturii rome, dialogului intercultural și combaterii stereotipurilor este deja

		dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 50 de activități de informare, educare și dialog intercultural organizate anual; Cel puțin 250 de beneficiari ai activităților, dezagregați după sex, vârstă și etnie; Numărul activităților dedicate promovării culturii și patrimoniului rom, combaterii stereotipurilor, antigipsismului și discriminării; Numărul femeilor și bărbaților romi implicați activ în organizarea și desfășurarea activităților culturale și comunitare; Numărul materialelor de informare și promovare elaborate și distribuite în limbile română și romani. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea activităților culturale și de dialog intercultural, elaborarea și distribuirea materialelor de informare în limbile română și romani, promovarea participării egale a femeilor și bărbaților romi, precum și pentru campanii de combatere a stereotipurilor și antigipsismului. Alocarea resurselor va respecta principiile Gender Responsive Budgeting și principiile dreptomiste cu monitorizarea rezultatelor prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	reflectat în activitate, astfel că nu se consideră necesară reformularea acesteia. Indicatorii au fost ajustați, după caz, prin dezagregarea beneficiarilor după sex. Elementele suplimentare privind alocări bugetare dedicate și stabilirea unui volum fix de activități nu se preiau în această formă.
	199.	Activitatea 6.2 reformulată: Promovarea participării culturale a romilor la nivel local, național și european prin implicarea activă a femeilor și bărbaților, fetelor și băieților de etnie romă în organizarea și desfășurarea evenimentelor culturale, promovarea patrimoniului cultural rom, combaterea stereotipurilor și antigipsismului, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor drepromiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 3 evenimente culturale naționale organizate anual cu participarea comunităților rome; Cel puțin 1 eveniment sau inițiativă culturală cu participare europeană sau în parteneriat cu organizații internaționale, pe durata implementării Programului; Cel puțin 1.000 de participanți anual la evenimentele culturale, dezagregați după sex, vârstă și etnie; Ponderea femeilor și fetelor rome implicate în organizarea și desfășurarea evenimentelor culturale; Cel puțin 10 inițiative culturale finanțate anual prin fonduri publice sau în parteneriat cu autoritățile publice; Numărul activităților dedicate promovării patrimoniului cultural rom și combaterii stereotipurilor și antigipsismului.	**Se acceptă parțial.** Activitatea se menține în forma actuală, întrucât obiectivele privind participarea culturală și promovarea culturii rome sunt deja reflectate. Indicatorii au fost revizuiți, după caz, prin dezagregarea participanților după sex și vârstă. Stabilirea unui număr fix de evenimente, inițiative și participanți, precum și a unor alocări bugetare distincte, nu se preia în această formă.

		Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea evenimentelor culturale, sprijinirea inițiativelor culturale ale comunităților rome, promovarea participării egale a femeilor și bărbaților, fetelor și băieților romi, elaborarea materialelor de promovare și facilitarea participării la evenimente naționale și europene. Alocarea resurselor va respecta principiile drepomiste, iar monitorizarea va utiliza indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	200.	Activitatea 6.3 reformulată: Consolidarea capacităților organizațiilor rome, inclusiv ale organizațiilor de femei și de tineret, pentru accesarea și gestionarea finanțărilor publice destinate proiectelor culturale și inițiativelor de promovare a patrimoniului cultural rom, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 40 de sesiuni de instruire și consolidare a capacităților organizate pe durata implementării Programului (minimum 10 anual), destinate organizațiilor rome, inclusiv organizațiilor de femei și de tineret; Numărul organizațiilor rome participante la programele de consolidare a capacităților, dezagregat după tipul organizației (organizații de femei, de tineret, mixte); Cel puțin 50% dintre organizațiile participante depun proiecte pentru finanțare publică în domeniul culturii; Cel puțin 5 organizații rome obțin anual finanțare publică pentru implementarea proiectelor culturale; Ponderea organizațiilor de femei rome și de tineret care beneficiază de finanțare publică; Numărul proiectelor culturale implementate care promovează patrimoniul cultural rom, egalitatea de gen și combaterea stereotipurilor și antigipsismului. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea programelor de instruire și mentorat, acordarea de asistență tehnică în elaborarea și managementul proiectelor, dezvoltarea competențelor în domeniul Gender Responsive Budgeting, egalității de gen și managementului financiar, precum și pentru sprijinirea participării organizațiilor de femei și de tineret la apelurile de finanțare publică. Monitorizarea va utiliza indicatori dezagregați după tipul organizației și va urmări participarea echitabilă a organizațiilor conduse de femei și tineri.	**Se acceptă parțial.** Consolidarea capacităților organizațiilor rome este reflectată în implementarea activității existente. Indicatorii includ, după caz, date privind participarea organizațiilor de femei și de tineret, pentru a permite monitorizarea accesului echitabil la activitățile de consolidare a capacităților. Instituirea unor cote și a unor obiective numerice privind proiectele depuse sau finanțate nu se consideră necesară la nivelul Planului de acțiuni.
	201.	Activitatea 6.5 reformulată: Promovarea dialogului intercultural și a coeziunii sociale prin organizarea și susținerea activităților multiculturale comune care încurajează participarea activă a femeilor și bărbaților, fetelor și băieților de etnie romă la viața culturală, promovează patrimoniul cultural rom, egalitatea de gen și combaterea antigipsismului și a stereotipurilor, prin	**Se acceptă parțial**. Activitatea se păstrează, iar dimensiunea de gen este reflectată prin indicatori dezagregați după sex și, după

		integrarea abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Cel puțin 30 de activități interculturale organizate anual; Cel puțin 3.000 de participanți implicați anual, dezagregați după sex, vârstă și etnie; Ponderea femeilor și fetelor rome participante și implicate în organizarea activităților; Numărul activităților desfășurate în parteneriat între organizațiile rome, autoritățile publice și instituțiile culturale; Numărul activităților dedicate promovării patrimoniului cultural rom și combaterii stereotipurilor și antigipsismului. Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea activităților interculturale, facilitarea participării femeilor, bărbaților, fetelor și băieților romi, dezvoltarea materialelor de promovare și informare, precum și pentru măsuri care încurajează dialogul intercultural și combaterea discriminării și antigipsismului. Alocarea resurselor va respecta principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, iar monitorizarea rezultatelor se va realiza prin indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	caz, vârstă.
	202.	Activitatea 6.6 reformulată: Organizarea activităților dedicate promovării dialogului intercultural și valorizării istoriei, culturii și contribuției romilor la patrimoniul național și european, cu prilejul Zilei Internaționale a Romilor și al Decadei Istoriei și Culturii Romilor, prin promovarea egalității de gen, combaterea antigipsismului și a stereotipurilor, precum și prin integrarea abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Instrucțiune privind organizarea Decadei Istoriei și Culturii Romilor în instituțiile de învățământ general, elaborată și aprobată; Cel puțin 50 de evenimente organizate anual cu ocazia Zilei Internaționale a Romilor și a Decadei Istoriei și Culturii Romilor; Cel puțin 100 de activități interculturale realizate anual în instituții de învățământ, instituții culturale și comunități; Cel puțin 10.000 de participanți anual, dezagregați după sex, vârstă și etnie, dintre care cel puțin 2.000 de persoane de etnie romă; cel puțin 8.000 de persoane de alte etnii; Ponderea femeilor și fetelor rome implicate în organizarea și desfășurarea activităților; Numărul instituțiilor de învățământ și al instituțiilor culturale care organizează anual activități dedicate istoriei și culturii romilor; Numărul materialelor educaționale și de promovare elaborate și distribuite în limbile română și romani.	**Se acceptă parțial.** Conținutul privind promovarea istoriei și culturii romilor este relevant și poate fi valorificat în cadrul activității existente. Indicatorii au fost ajustați pentru a permite monitorizarea participării dezagregate după sex, inclusiv a femeilor și fetelor rome. Instituirea unei instrucțiuni distincte, precum și stabilirea unor volume fixe de evenimente, instituții și participanți nu se consideră necesare în Planul de acțiuni.

		Se vor aloca resurse financiare pentru organizarea evenimentelor și activităților interculturale, elaborarea și distribuirea materialelor educaționale și de promovare, implicarea organizațiilor rome, în special a organizațiilor de femei și de tineret, precum și pentru facilitarea participării femeilor, bărbaților, fetelor și băieților romi. Alocarea și monitorizarea resurselor vor respecta principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomitse, utilizând indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie.	
	203.	Activitatea 6.9 reformulată: Dezvoltarea unei Platforme naționale pentru arta romă, prin susținerea atelierelor de teatru, muzică și dans, promovarea patrimoniului cultural rom și sprijinirea participării egale a femeilor și bărbaților, fetelor și băieților romi la viața culturală, prin integrarea perspectivei de gen, a abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Platforma națională pentru arta romă creată și funcțională; Cel puțin 3 colective artistice rome (teatru, muzică și/sau dans) create și susținute financiar; Numărul femeilor și bărbaților, fetelor și băieților romi implicați în activitatea colectivelor artistice, dezagregat după sex și vârstă; Numărul spectacolelor, expozițiilor sau reprezentațiilor organizate anual la nivel local și național; Numărul parteneriatelor dezvoltate cu instituții culturale și de învățământ pentru promovarea artei și culturii rome. Se vor aloca resurse financiare pentru crearea și funcționarea Platformei naționale pentru arta romă, susținerea colectivelor artistice, organizarea atelierelor și spectacolelor, achiziționarea echipamentelor și costumelor, precum și pentru asigurarea participării echitabile a femeilor și bărbaților, fetelor și băieților romi. Alocarea și monitorizarea resurselor vor respecta principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, utilizând indicatori dezagregați după sex și vârstă.	**Se acceptă parțial.** Promovarea artei și culturii rome poate fi realizată în cadrul activității existente, cu asigurarea accesului egal al femeilor și bărbaților. Indicatorii au fost revizuiți pentru a include, după caz, date dezagregate după sex și vârstă privind participarea beneficiarilor.
	204.	Activitatea 6.11 reformulată: Dezvoltarea și promovarea conținutului media în mediul online, audiovizual și pe alte platforme de comunicare privind istoria, cultura, patrimoniul, contribuția romilor la societate și provocările actuale cu care se confruntă comunitățile rome, inclusiv egalitatea de gen, combaterea antigipsismului și a discriminării, în limbile română, romani și rusă, prin integrarea abordării intersecționale și a principiilor dreptomiste. Indicatori revizuiți Minimum 100 de materiale media (reportaje, emisiuni, podcasturi, videoclipuri, articole, campanii online etc.) elaborate și difuzate anual în limbile română, romani și rusă;	**Se acceptă parțial**. Activitatea se menține, întrucât promovarea istoriei, culturii și contribuției romilor este deja prevăzută. Lista propusă de indicatori este excesiv de detaliată și ar face mecanismul de monitorizare și raportare disproporționat de

		Numărul materialelor media dedicate promovării istoriei și culturii romilor, egalității de gen și combaterii antigipsismului; Numărul femeilor și bărbaților romi implicați în elaborarea și prezentarea conținutului media; Numărul instituțiilor media și al platformelor online partenere implicate în difuzarea materialelor; Numărul estimativ al persoanelor atinse prin campaniile media, dezagregat, după posibilități, pe tipul platformei și audiență. Se vor aloca resurse financiare pentru producerea și difuzarea materialelor media, dezvoltarea conținutului în limbile română, romani și rusă, instruirea creatorilor de conținut și a jurnaliștilor privind abordarea sensibilă la gen și competența culturală, precum și pentru promovarea participării femeilor și tinerilor romi în mass-media. Alocarea și monitorizarea resurselor vor respecta principiile Gender Responsive Budgeting și dreptomiste, utilizând indicatori dezagregați după sex, vârstă și etnie, acolo unde este posibil.	complex; prin urmare, vor fi păstrați/introduși doar indicatorii relevanți și fezabili pentru monitorizarea rezultatelor.
Avocatul Poporului (nr.04-3/54-1957 din 29.07.2026)	205.	**Cu referire la proiectul Programului:** La pct.36 din Program, datele furnizate de Ministerul Educației și Cercetării indică o participare modestă a tinerilor romi în învățământul profesional tehnic și superior (de la 23 de persoane înmatriculate în învățământul profesional tehnic secundar și 24 în cel superior în anul 2023, la 33, respectiv 20 de persoane în anul 2024). Potrivit constatărilor organismelor internaționale, în special Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru Eliminarea Discriminării Rasiale (CERD)1 și cel de-al V-lea Aviz al Comitetului Consultativ al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale a Consiliului Europei, care au recomandat în mod repetat Republicii Moldova consolidarea colectării datelor statistice dezagregate pe criterii etnice și de gen în domeniu1 educației. Prezentarea unor date statistice care nu acoperă perioada imediat anterioară adoptării Programului poate afecta acuratețea analizei situației și poate conduce la formularea unor obiective și indicatori de referință care nu reflectă realitatea curentă, cu consecințe directe asupra relevanței și eficacității intervențiilor planificate pentru perioada 2027-2030. Astfel, Avocatul Poporului recomandă actualizarea bazei analitice prin includerea datelor statistice aferente anului 2025 la punctul 36 din proiectul Programului.	**Se acceptă.** Programul a fost completat cu date actualizate, conform recomandării (pct.34).
	206.	**Cu referire la obiectivul specific 2 din Planul de acțiuni:** La acțiunea 2.15 care prevede „Revizuirea cadrului normativ privind acordarea prestațiilor sociale în vederea instituirii unui mecanism de condiționare a acordării unor prestații sociale de frecventarea regulată a instituțiilor de învățământ de către copiii din familiile beneficiare, inclusiv din comunitățile de romi”, comunicăm următoarele:	**Se acceptă.** Acțiunea nr. 2.15 a fost exclusă din planul de acțiuni conform recomandării MMPS.

		De menționat că, standardele internaționale în domeniul drepturilor copilului, prevăzute la art. 26 și 27 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, consacră necondiționat dreptul fiecărui copil la protecție socială și la un nivel de trai adecvat, garantând în egală măsură accesul universal la educație (art.28). Convenția interzice în mod explicit discriminarea directă sau indirectă, subliniind că măsurile statale nu trebuie să folosească instrumente punitive care să vulnerabilizeze suplimentar minorii din grupurile marginalizate sau să creeze stigmatizare etnică. Complementar, conform cadrului de referință al Garanției Europene pentru Copii, statelor li se solicită să asigure copiilor aflați în risc de sărăcie un acces gratuit, universal și necondiționat la servicii esențiale - în special la educație, îngrijire și protecție socială, fără a supune sprijinul pentru asigurarea unui nivel minim de trai unor mecanisme coercitive. La fel, menționăm că, conform prevederilor art. 1 al Legii asistenței sociale nr. 547/2003, asistența socială este componenta sistemului național de protecţie socială, în cadrul căruia statul şi societatea civilă se angajează să prevină, să limiteze sau să înlăture efectele temporare sau permanente ale unor evenimente considerate drept riscuri sociale, care pot genera marginalizarea ori excluderea socială a persoanelor şi a familiilor aflate în dificultate. Asistenţa socială se acordă sub formă de servicii sociale şi de prestaţii sociale. Astfel, asistența socială acordată prin intermediul prestațiilor sociale reprezintă un mecanism esențial de protecție, conceput pentru a garanta demnitatea umană și acoperirea necesităților de primă necesitate, cum ar fi hrana, adăpostul și sănătatea. Respectiv, deducem că formularea propusă la acțiunea 2.15 denaturează rolul asistenței sociale, transformând un mecanism de protecție socială într-un instrument de coerciție care riscă să adâncească exact problemele pe care își propune să le rezolve. Condiționarea și eventuala retragere a prestațiilor sociale din cauza absenteismului școlar vor sancționa financiar întreaga familie, expunând copilul la o sărăcie și mai severă, privându-l de hrană, haine sau resurse elementare, ceea ce va duce inevitabil la creșterea ratei de abandon școlar. În context, Avocatul Poporului recomandă revizuirea acțiunii 2.15 din Planul de acțiuni, astfel încât aceasta să fie adusă în deplină concordanță cu prevederile standardelor internaționale invocate mai sus.	
Expertizare			
Ministerul Justiției (nr. 04/1-9320 din 13.08.2026)	217.	În urma examinării proiectului hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027–2030 (număr unic - 737/MEC/2026), apreciem că propunerile formulate de Ministerul Justiției în cadrul procedurii de avizare au fost luate în considerare în mod corespunzător la definitivarea proiectului.	**Se acceptă.** Proiectul hotărârii Guvernului a fost completat cu o prevedere conform recomandării.

		Cu privire la forma actuală a proiectului, se comunică următoarele sugestii de ordin redacțional și de tehnică legislativă. De menționat că instituțiile și autoritățile publice autonome, precum și autoritățile administrației publice locale nu se află în raporturi de subordonare față de Guvern, motiv pentru care acesta nu poate institui obligații în sarcina respectivelor entități. În acest context, pentru asigurarea conformității mecanismului de implementare a Programului cu statutul juridic al entităților menționate, propunem completarea părții dispozitive a proiectului cu o prevedere care să stabilească faptul că, în cazul entităților în cauză, participarea la realizarea acțiunilor prevăzute în Program se realizează în baza unei invitații adresate acestora.	
	218.	În parafa anexei, referința la actul normativ de aprobare urmează a fi redactată conform prevederilor art. 55 alin. (5) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative,* astfel încât la indicarea datei de adoptare a actului normativ să se indice numărul de ordine, ca element de identificare, la care să se adauge anul în care a fost adoptat, aprobat sau emis acesta, fiind despărțite de o bară „/”.	**Se acceptă.**
	219.	Suplimentar, se va ține cont de prevederea actuală cuprinsă la art. 52 alin. (3) din *Legea nr. 100/2017,* care stabilește că, în vederea interpretării corecte și aplicării comode, punctele pot fi divizate în subpuncte care se numerotează prin adăugarea consecutivă a cifrelor arabe, până la gradul de detaliere necesar. În acest context, în ceea ce privește numerotarea/marcajul normelor în proiect, aceasta urmează a fi adusă în conformitate cu prevederea legală sus-citată.	**Se acceptă.**
Ministerul Sănătății (17 august 2026)	220.	Ministerul Sănătății comunică lipsa obiecțiilor și propunerilor.	**Se ia act.**
Ministerul Afacerilor Interne (17 august 2026)	221.	MAI validează proiectul.	**Se ia act.**
Ministerul Culturii (17 august 2026)	222.	Ministerul Culturii comunică lipsa de obiecții și propuneri.	**Se ia act.**
Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (Nr. 02/402 din 18.08.2026)	223.	În limitele competențelor, comunică susținerea proiectului, fără obiecții sau propuneri.	**Se ia act.**

Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (19 august 2026)	224.	MIDR informează cu privire la menținerea propunerii formulate în avizul nr. 04-4326 din 29.07.2026 ce vizează acțiunea cu referire la „Revizuirea cadrului normativ privind locuințele sociale pentru îmbunătățirea accesului familiilor vulnerabile de etnie romă la locuințe sociale și servicii de suport locativ", neacceptată de către MEC.	**Se acceptă.** Acțiunea nr.4.18 a fost exclusă din planul de acțiuni conform recomandării.
Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova (nr.03-2869 din 19.08.2026)	207.	**La proiectul Programului:** **Acțiunile 3.3** *„Promovarea și facilitarea participării femeilor de etnie romă la activitatea antreprenorială prin acțiuni de informare, orientare, dezvoltare a competențelor antreprenoriale, mentorat și facilitare a accesului la programele și instrumentele existente de susținere a antreprenoriatului feminin”* și **3.4** *„Facilitarea participării tinerilor de etnie romă la activitatea antreprenorială prin acțiuni de informare, orientare, dezvoltare a competențelor antreprenoriale, mentorat și facilitare a accesului la programele și instrumentele existente de susținere a tinerilor antreprenori”* considerăm judicios comasarea acestora și reformularea într-o singură acțiune. Propunerea de comasare este determinată de caracterul similar al acțiunilor și de faptul că acestea urmăresc, în esență, același obiectiv – promovarea și facilitarea participării persoanelor de etnie romă la activitatea antreprenorială. În acest sens, propunem ca acțiunea să fie reformulată după cum urmează: *„**3.3** Promovarea și facilitarea participării femeilor și tinerilor de etnie romă la activitatea antreprenorială prin acțiuni de informare, orientare, dezvoltare a competențelor antreprenoriale, mentorat și facilitare a accesului la programele și instrumentele existente”.* Ca indicatori de monitorizare urmează a fi incluși următorii indicatori: *„Cel puțin o sesiune de informare privind oportunitățile de inițiere și dezvoltare a unei afaceri (anual) ”* – ca prim-responsabil urmează a fi inclus Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului „ODA” și *„Cel puțin un curs de formare pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale, dezagregat pe sex și vârstă (anual)”.* – ca prim-responsabil urmează a fi inclus Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului „ODA”.	**Se acceptă.** Au fost comasate acțiunile 3.3 și 3.4, fiind incluse modificările conform recomandării.
Ministerul Finanțelor (nr.05-17/139/1327 din 17.08.2026)	208.	**La Planul de acțiuni pentru implementarea Programului** La acțiunea 2.3 „Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 818/2023 prin stabilirea prevederilor privind acordarea burselor de merit pentru elevii din treapta gimnazială și revizuirea valorii bursei de merit pentru studenții din învățământul superior”, se propune excluderea indicatorului de monitorizare 2, care prevede, pentru subprogramul 8804, cheltuieli neacoperite în sumă de 8 100,0 mii lei pentru anii 2029-2030. Propunerea se întemeiază pe argumentele prezentate de autor la pct. 18 din sinteza obiecțiilor și propunerilor	**Se acceptă.** Toate costurile privind bursele de merit au fost transferate pentru anul 2030. Costurile au fost recalculate pentru un an. Surse neidentificate au fost estimate pentru bursele elevilor

		(recomandărilor), potrivit cărora finanțarea aferentă acestui indicator urmează a fi examinată în procesul de elaborare a viitorului Cadru bugetar pe termen mediu și al viitorului proiect de buget anual. Or, o asemenea abordare nu constituie o sursă certă de finanțare pentru implementarea actului normativ pe termen mediu și nici nu garantează alocarea mijloacelor financiare necesare. Totodată, având în vedere argumentele prezentate de autor la pct. 19 din Sinteza obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor), potrivit cărora costurile aferente acțiunii 2.8, indicatorul de monitorizare 3, în sumă de 1 913,0 mii lei, identificate ca fiind finanțate din asistență externă, se propune excluderea sumei de 1 913,0 mii lei din coloana 5 „Bugetul de stat” și includerea acesteia în coloana 6 „Asistență externă”.	din ciclul gimnazial precum și pentru majorarea burselor studenților din învățământul superior. Bursele pentru elevii din ciclul liceal și profesional tehnic secundar și postsecundar au fost transferate pentru anul 2030 din contul mijloacelor bugetare. Suma 1913,0 mii lei de la acțiunea 2.8 indicatorul de monitorizare 3 a fost transferată în coloana 6.
	209.	La acțiunea 4.15 „Crearea unui Serviciu social Centrul de zi pentru copii în orașul Otaci”, se atenționează asupra necesității consultării Ministerului Muncii și Protecției Sociale referitor la Crearea unui Serviciu social Centrul de zi pentru copii în orașul Otaci cu costul de 4988,4 mii lei din bugetul de stat, dat fiind faptul că în propunerile pentru Cadrul Bugetar pe Termen Mediu 2027–2029 nu se regăsește asemenea acțiune cu costul menționat. În acest sens, se solicită concretizarea sursei de finanțare a acțiunii.	**Se acceptă.** Acțiunea nr. 4.15 a fost exclusă din planul de acțiuni conform recomandării Ministerului Muncii și Protecției Sociale.
Cancelaria de Stat (nr. 21/1-69-10456 din 18.08.2026)	210.	În urma examinării, se constată că, la etapa avizării, pentru toate acțiunile prevăzute în Capitolul X „Planul de acțiuni” erau estimate costurile de implementare, însă, la etapa expertizării, pentru unele acțiuni acestea au fost excluse, fără a fi prezentată o valoare estimativă. Potrivit argumentării autorului, pentru acțiunile pentru care nu este indicată o valoare estimativă nu este necesară finanțare suplimentară, acestea urmând a fi realizate în limitele atribuțiilor funcționale ale autorităților și instituțiilor responsabile, prin utilizarea resurselor existente și în cadrul activității curente a funcționarilor publici din cadrul ministerului. În acest context, considerăm necesară revizuirea abordării respective, întrucât realizarea acțiunilor în limita atribuțiilor funcționale și a resurselor existente nu exclude necesitatea estimării costurilor aferente acestora. Or, pentru determinarea corectă a valorii totale estimative a implementării Programului, este necesară reflectarea costurilor aferente tuturor acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni, inclusiv a celor care nu necesită finanțare suplimentară din surse externe sau alocări bugetare suplimentare. În temeiul prevederilor pct. 19 subpct. 19.4 din Regulamentul cu privire la planificarea strategică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, pentru toate acțiunile urmează	**Se acceptă.** Pentru toate acțiunile din plan au fost incluse costuri conform recomandării.

		a fi estimate costurile. În acest context, se va reexamina și ajusta costul estimativ aferent tuturor acțiunilor prevăzute în Capitolul X „Planul de acțiuni”, inclusiv pentru acțiunile care urmează a fi realizate în limita atribuțiilor funcționale și a resurselor existente ale autorităților responsabile. Totodată, în baza costurilor estimate pentru toate acțiunile, se va reevalua și, după caz, ajusta valoarea totală estimativă a implementării Programului, cu asigurarea corelării informațiilor prezentate în Capitolul VI „Costuri” și în Nota informativă la proiectul hotărârii Guvernului.	
Ministerul Muncii și Protecției Sociale (nr.02/4521 din 18.08.2026)	211.	**La Capitolul X.** Planul de acțiuni pentru implementarea Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova pentru anii 2027–2030 **La Obiectivul specific 4** Ținând cont de faptul că procesul de definitivare a Cadrului bugetar pe termen mediu pentru anii 2027-2029 (CBTM) încă nu a fost finalizat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, în calitate de autoritate responsabilă de domeniul protecției socială, este actualmente în incertitudine în ceea ce privește asigurarea aprobării finanțării pentru perioada 2027-2029.	**Se acceptă.** Acțiunile pentru implementarea cărora Ministerul Muncii și Protecției Sociale este desemnat responsabil se realizează în limita atribuțiilor funcționale ale personalului și a resurselor instituționale existente, fără a necesita alocări bugetare suplimentare. Pentru aceste acțiuni au fost reflectate costurile aferente utilizării resurselor existente, inclusiv costul timpului de muncă al personalului implicat. Aceste costuri au caracter estimativ și nu reprezintă necesități suplimentare de finanțare de la buget.
	212.	La **acțiunea nr. 4.8** „Realizarea activităților de informare și consiliere privind prevenirea căsătoriilor timpurii și a nașterilor precoce”, în coloana „Parteneri de cooperare”, se propune excluderea Ministerului Muncii și Protecției Sociale. Activitățile de informare desfășurate de Ministerul Muncii și Protecției Sociale se circumscriu domeniilor de competență ale ministerului și vizează, în special, măsurile de protecție a copilului, abordate într-un spectru mai larg de subiecte și intervenții specifice domeniului protecției sociale. Implicarea ministerului în realizarea unor activități specifice de informare și	**Se acceptă.** La acțiunea nr. 4.8 Ministerul Muncii și Protecției Sociale a fost exclus din lista partenerilor de cooperare.

		consiliere privind prevenirea căsătoriilor timpurii și a nașterilor precoce nu este prevăzută în mod distinct în atribuțiile funcționale ale acestuia.	
	213.	În cazul **acțiunii nr. 4.11** „Consolidarea capacităților membrilor echipelor multidisciplinare teritoriale, cu implicarea mediatorilor comunitari, privind măsurile de asistență și protecție a victimelor violenței în familie.”, subprogramul 9001 indicat în proiect urmează a fi modificat și reflectat la 9006, ținând cont că bugetul Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței Împotriva Femeilor și Violenței în Familie responsabilă de implementare este aprobat la subprogramul respectiv.	**Se acceptă.** Codul subprogramului a fost revizuit și înlocuit conform recomandărilor formulate.
	214.	În ceea ce privește **acțiunea nr. 4.12** „Asigurarea accesului victimelor violenței în familie și victimelor/prezumatelor victime ale traficului de ființe umane de etnie romă la servicii sociale de asistență și protecție”, se propune ajustarea subprogramului de la 9012 la 9006, acțiunea respectivă urmând a fi realizată în limita bugetului anual aprobat.	**Se acceptă.** Codul subprogramului a fost revizuit și înlocuit conform recomandărilor formulate.
	215.	La **acțiunea nr. 4.15** „Crearea unui Serviciu social Centru de zi pentru copii în orașul Otaci”, la coloana „Autoritate /Instituție publică responsabilă”, se propune excluderea Ministerului Muncii și Protecției Sociale și desemnarea Autorităților publice locale (APL) în calitate de autoritate responsabilă. Propunerea se justifică prin caracterul local al serviciului și responsabilitatea autorităților administrației publice locale pentru organizarea și asigurarea funcționării serviciilor sociale la nivel comunitar. În acest context, desemnarea APL în calitate de autoritate responsabilă ar permite corelarea acțiunii cu competențele și capacitățile financiare ale acesteia. La fel, se propune excluderea Agenției teritoriale de asistență socială Nord, de la coloana “Parteneri de cooperare”. Totodată, costurile estimate în sumă de **4 988,4 mii lei** pentru implementarea măsurii date nu sunt planificate în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu și, respectiv, urmează a fi identificate la nivelul bugetului local și la compartimentul subprogram să se aducă corecțiile de rigoare.	**Se acceptă.** Acțiunea a fost exclusă, deoarece nu au fost identificate resurse.
	216.	La **acțiunea nr. 4.16** subprogramul 9004 indicat în proiect urmează a fi modificat și reflectat la 9012, în vederea asigurării corespondenței dintre acțiunea planificată și domeniul de intervenție aferent subprogramului. La **acțiunea 4.17** se prevede extinderea accesului persoanelor vârstnice din localitățile dens populate de romi la servicii de zi. Conform indicatorilor stabiliți, se prevede crearea a 2 centre de zi, care urmează să asigure servicii pentru cel puțin 50 de persoane anual. Pentru realizarea acțiunii este estimat un cost de 8.064 mii lei. Totuși, valoarea estimată de 8.064 mii lei nu este fundamentată și argumentată în Nota de Fundamentare, nefiind prezentate suficiente informații privind modul de calcul al costului și elementele care au stat la baza stabilirii acestei valori.	**Se acceptă.** Codul subprogramului a fost revizuit și înlocuit conform recomandărilor formulate. La costificarea acțiunii 4.17 au fost luate în considerare atât costurile inițiale, cât și costurile recurente aferente funcționării serviciilor.

		Totodată, la acțiunile nr. 4.16 și 4.17, urmează a fi clarificat dacă sumele estimate pentru acțiunile nr. 4.16 și 4.17 au fost fundamentate și propuse în cadrul procesului de elaborare a CBTM.	Costurile inițiale includ, în principal, cheltuieli pentru amenajarea și/sau adaptarea spațiilor, dotarea cu mobilier și echipamente necesare, instruirea inițială a personalului, serviciile aferente procedurii de acreditare, precum și activitățile de informare și mobilizare la nivel comunitar. Costurile recurente includ cheltuieli pentru salarizarea personalului, alimentația beneficiarilor, formarea continuă a angajaților, transportul și mobilizarea beneficiarilor, serviciile comunale, întreținerea spațiilor și reparațiile curente, precum și alte cheltuieli necesare funcționării serviciului. Cheltuielile de salarizare au fost estimate în conformitate cu prevederile Legii nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar și ale HG nr. 1231/2018 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr. 270/2018. Cheltuielile pentru alimentația beneficiarilor au fost calculate în baza normelor stabilite prin HG nr. 520/2006, iar celelalte categorii de

			cheltuieli au fost estimate în conformitate cu actele normative aplicabile și cu normativele de cost relevante pentru tipul respectiv de serviciu social.
Coordonare cu Comisia Europeană			
Comisia Europeană	217.	Se propune înlocuirea sintagmei „rasismul împotriva romilor” cu termenul „antigipsism”, în conformitate cu terminologia utilizată în Cadrul strategic al UE pentru romi.	**Nu se acceptă.** Cu referire la recomandarea Comisiei Europene, termenul a fost tradus prin sintagma „rasism anti-Rom”, din considerente de ordin lingvistic și pentru a asigura coerența terminologică în contextul național. Această formulare este în concordanță cu definiția de lucru a Alianței Internaționale pentru Comemorarea Holocaustului (IHRA), care admite utilizarea unor echivalente terminologice naționale. Totodată, în cadrul consultărilor cu reprezentanții societății civile rome, desfășurate la atelierul organizat de MEC și OSCE la 10 august 2026, a fost propusă utilizarea sintagmei „prevenirea și combaterea rasismului anti-Rom” în locul termenilor „antițigănism” și „antigipsism”. O abordare similară se regăsește și în

			Strategia națională a României pentru incluziunea romilor 2022-2027.

Secretar general adjunct **Ludmila PAVLOV**

Ex. Alisia Parfentieva
Tel. 067441720 email: alisia.parfentieva@mec.gov.md